

T.C.
TRAKYA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
İKTİSAT ANABİLİM DALI
YÜKSEK LİSANS TEZİ

SİGORTA SEKTÖRÜNDE FON YÖNETİMİ

SELMAN ÇAKIR
1088206104

TEZ DANIŞMANI
Yrd.Doç.Dr. Gökhan SÖNMEZLER

EDİRNE 2010

Hazırlayan: Selman akır

Tezin Adı: Sigorta Sektöründe Fon Yönetimi

ÖZET

İnsanlar günlük yaşantılarını sürdürürken can ve mallarına yönelik birçok risk ile karşı karşıyadır. Bu muhtemel riskler ile karşılaşma durumunda büyük ve önmeli maddi zarara uğrayabilirler. Sigorta, yaşantımızı sürdürürken karşılaşabileceğimiz riskleri her ne kadar yok etmese de varlığı ile muhtemel ekonomik çöküntüyü önler.

Genel kabul gören gerçek şudur ki, sigorta sektörü finans sektörü içindeki en önemli alt sektörlerden biridir çünkü topladıkları fonları ekonomiye kazandırması ile ülke ekonomisinin gelişmesine büyük katkı sağlamaktadır.

Tezin birinci bölümünde, sigorta kavramının genel tanımını yapılarak sigortanın çeşitleri anlatılmıştır. İkinci bölümde solvency kavramından bahsedildikten sonra sigorta şirketlerinin fon kaynakları ve dünya sigorta prim üretimleri üzerinde durulmuştur. Üçüncü bölümde ise sigorta şirketlerinin yatırım araçlarına yer verilmiştir. Dördüncü ve son bölümde de örnek bir sigorta şirketinin iki yıllık faaliyeti sektörle kıyaslanarak incelenmiştir.

Anahtar Kelimeler: Sigorta, sigorta sektörü, fon kaynakları, Türkiye

Prepared By: Selman Çakır

Name Of The Thesis: Fund Management In The Insurance Industry

ABSTRACT

All people are faced with both life and property risks during their daily lives. They can meet with major losses or damages of materials when they are faced with one of those possible risks. Although insurance can not eliminate all the risks, by its existence, people can avoid possible economical collapses when a major risk for their lives becomes true.

The insurance sector is accepted to be one of the most important subsectors within the financial sector since the insurance companies provide a significant and supplementary contribution to the economical development of the countries by the collected funds.

The general definition of insurance is given and different types of insurance are defined in the first section of this thesis. In the second section, the concept of solvency, fund sources of the insurance companies and the premium production of the insurance companies are described. In the third section, investment vehicles of the insurance companies are mentioned. In the forth and final section, 2 years annual report of a sample insurance company can be found with all comparisons to the general sector.

Key Words: Insurance, insurance sector, funding sources, Turkey

İÇİNDEKİLER

ÖZET	I
ABSTRACT	II
ÖNSÖZ	III
Tablolar ve Grafikler Listesi	IX
Giriş	1
1.SİGORTA KAVRAMI VE SİGORTACILIĞIN TARİHİ GELİŞİMİ	3
1.1.Sigortanın Tanımı	3
1.2.Sigortacılığın Tarihi Gelişimi	6
1.2.1.Osmanlı İmparatorluğu Döneminde Sigortacılığın Tarihsel Gelişimi.....	8
1.2.2.Cumhuriyet Dönemi'nde Türk Sigorta Sektörü Gelişimi.....	11
1.3.Sigortanın Temel Prensipleri	13
1.3.1.Azami İyi Niyet Prensibi.....	14
1.3.2.Sigortalanabilir Menfaat Prensibi.....	15
1.3.3.Tazminat Prensibi.....	16
1.3.4.Halefiyet Prensibi (Hakların Devri).....	17
1.3.5.Yakın Sebep İlişkisi.....	19
1.4.Sigorta Çeşitleri	20
1.4.1.Hayat Dışı Sigortalar.....	20
1.4.1.1.Yangın Sigortaları.....	20

1.4.1.2.Nakliyat sigortaları.....	21
1.4.1.3.Mühendislik sigortaları.....	22
1.4.1.3.1. İnşaat Sigortaları.....	22
1.4.1.3.2. Montaj Sigortası.....	22
1.4.1.3.3. Elektronik Cihaz Sigortaları.....	22
1.4.1.3.4.Makine Sigortaları.....	23
1.4.1.4.Tarım sigortası.....	23
1.4.1.5.Konut sigortası.....	23
1.4.1.6.İşyeri Sigortası.....	23
1.4.1.7.Sağlık sigortası.....	23
1.4.1.8.Zorunlu deprem sigortası.....	24
1.4.1.9.Seyahat sigortası.....	24
1.4.1.10.Trafik Sigortası.....	24
1.4.1.11.Kasko Sigortası.....	25
1.4.2.Hayat Sigortası.....	25
1.4.2.1.Vefata Bağlı Sigortalar.....	26
1.4.2.2.Tasarrufa Bağlı Sigortalar.....	27
1.4.2.3.Ferdi kaza Sigortaları.....	27
1.4.3.Bireysel Emeklilik Sistemi.....	27
1.4.3.1.Sosyal Güvenlik Sistemi.....	27
1.4.3.2.Bireysel Emeklilik Sistemi.....	32

1.5.Sigortanın Tarafları.....	38
1.5.1.Sigortacı.....	39
1.5.2.Sigorta Ettiren.....	39
1.5.3. Sigortalı.....	40
1.5.4. Lehdar.....	41
2. TÜRKİYE SİGORTA SEKTÖRÜNÜN FİNANSAL YAPISI, FON KAYNAKLARI VE DÜNYA PRİM ÜRETİMİ KARŞILAŞTIRMASI.....	43
2.1. Basel Düzenlemeleri ve Sigortacılıkta Sermaye Yeterliliği.....	43
2.1.2. Sigortacılıkta Başarısızlık Ve Düzenleme Gereği.....	44
2.1.3.Risk Faktörleri Ve Sermaye Yeterliliği.....	45
2.1.3.1.Hayat Sigorta Şirketleri.....	47
2.1.3.2.Hayat-Dışı Sigorta Şirketleri.....	48
2.1.4.SOLVENCY Kavramı Ve Amacı.....	49
2.1.5. Solvency Sistemi'nin Gelişimi.....	50
2.2. Sigorta Sektörünün Fon Kaynakları.....	55
2.2.1.Kaynağı Girişimci Olan Fonlar.....	55
2.2.2.Kaynağı Hukuktan Doğan Fonlar.....	57
2.2.2.1.Yedek Akçeler.....	58
2.2.2.2.Teknik Karşılıklar.....	59
2.2.2.2.1Cari Rizikolar Rezervi(Kazanılmamış Primler Karşılığı).....	59
2.2.2.2.2.Muallak Hasar Rezervi.....	59

2.2.2.2.3.Riyazi İhtiyat Rezervi (Matematik Karşılıklar).....	60
2.2.2.3Amortismanlar.....	61
2.2.2.4.Kıdem Tazminatı Karşılığı.....	62
2.2.3.Kaynağı Ekonomik Tercihlerden Doğan Fonlar.....	62
2.2.3.1.Serbest ve Diğer Karşılıklar.....	62
2.2.3.2.Yeniden Değerleme Fonu.....	63
2.2.4.İşletme Faaliyetlerinden Doğan Fonlar.....	63
2.3. Dünya’da Ve Türkiye’de Sigorta Sektörü Prim Üretimleri.....	64
2.3.1.Dünya Sigorta Sektörü Prim Üretimleri.....	67
2.3.1.1.Hayat Sigortası Prim Üretimi.....	67
2.3.1.2.Kişi Başı Prim Üretimi.....	77
3. SİGORTA SEKTÖRÜNDE YATIRIM ARAÇLARI VE FON YÖNETİM OLANAKLARI.....	81
3.1.Sigorta Şirketlerinin Yatırım Araçları.....	86
3.1.1. Sabit Faizli Menkul Kıymetler.....	87
3.1.2.Pay Senetleri.....	87
3.1.3.Gayrimenkul ve İpotek Karşılığı Ödünç.....	88
3.1.4.Özel Plasman.....	89
3.1.5.Nakit Yönetimi.....	89
3.1.6.Vadeli İşlemler.....	90
3.1.6.1.Forward Sözleşmeler.....	91
3.1.6.2.Futures Sözleşmeler.....	92

3.2.Sigorta Ve Reasürans Şirketlerinin Yatırımları.....	93
3.2.1. Sigorta Ve Reasürans Şirketlerinin Yatırımlarının Dağılımları.....	94
4.ÖRNEK ŞİRKET FİNANS EMEKLİLİK VE HAYAT A.Ş.....	98
4.1.Faaliyet Konusu.....	98
4.2.Finansal Bilgiler.....	99
4.3.Sermayesi.....	103
4.4.Fon Birikimi.....	103
4.5.Yatırımları ve Getirileri.....	106
4.6. Genel Değerlendirme.....	107
SONUÇ.....	108
KAYNAKÇA.....	110

Tablolar Ve Grafikler Listesi

Tablo 1 : 1889 Yılında Türkiye’de Faaliyet Gösteren Sigorta Şirketleri.....	8
Tablo 2 : Katılımcıların Yaşına Göre Katkı Payı Ödemeleri.....	33
Tablo 3 : Emeklilik Şirketleri Katılımcı sayısı ve Katılımcı Fon Miktarları.....	37
Tablo 4 : Hayat Toplam Üretim.....	63
Tablo 5 : Hayat Dışı Toplam Üretim.....	64
Tablo 6 : Bölgeler Bazında Dünya Sigorta Prim Üretimi.....	66
Tablo 7 : Ülkeler Bazında Sigorta Prim Üretimi.....	69
Tablo 8 : Ülkeler Bazında Hayat Sigortası Prim Üretimi.....	71
Tablo 9 : Ülkeler Bazında Hayat Dışı Prim Üretimi.....	74
Tablo 10: Ülke Bazında Kişi Başı Prim Üretimi.....	77
Tablo 11: Sigorta Şirketlerinin Yatırımları.....	92
Tablo 12: Finans Emeklilik Finansal Göstergeler.....	96
Tablo 13: Emeklilik Şirketleri Fon Büyüklüğü.....	97
Tablo 14: Emeklilik Şirketleri Katılımcı Sayıları.....	97
Tablo 15: Türk Sigorta Sektörü Hayat Prim Üretimi 2008-2009.....	98
Tablo 16: Türk Sigorta Sektörü Hayat Prim Üretimi 2010.....	99
Tablo 17: 2009-2009 Yılı Fon Birikimi.....	101
Tablo 18: 2009 Yılı Özet Portföy Kompozisyonu.....	102
Grafik 1: Şirket Pazar Payları.....	62

Grafik 2: Dünya Hayat – Hayat Dışı Prim Üretimi Pay Dağılımı.....	70
Grafik 3: Dünya Hayat Sigortası Prim Üretimi.....	73
Grafik 4: Türkiye Prim Üretimi Branş Dağılımı.....	76
Grafik 5: 2009 Yılı Yatırımların Dağılımı.....	93
Grafik 6: Yıllara Göre Yatırımların Dağılımları.....	94
Grafik 7: Yatırım Araçlarının Yıllara Göre Hareketi.....	94

GİRİŞ

Kişilerin günlük yaşantılarında her an karşılaşılabilecekleri ve bunun sonucunda can ve mallarına zarar verebilecek bazı risklerin gerçekleşmesi durumunda mevcut hayat standardında meydana gelebilecek olağanüstü düşüşleri bertaraf eden sistem olarak karşımıza çıkmaktadır sigorta kavramı. Sigorta kavramının hayatımıza girmesi ile birlikte sigorta şirketleri günümüzde vazgeçilmez bir mali piyasa oyuncusu olarak ekonomi içerisinde yerini almış bulunmaktadır.

Günlük yaşamda karşılaşılabilecek ve oluşması durumunda kişiyi ya da firmayı zarara uğratabilecek olaylar 'risk' olarak tanımlanmaktadır. Birçok durumda riskin tamamen ortadan kaldırılması mümkün olmadığından, riskin kontrol altına alınması yönünde çalışmalar yapılmış ve zamanla 'risk yönetimi' kavramı oluşmuştur. Risk yönetiminde geçmişi en eskiye dayanan uygulama sigortadır.

Bu çalışmanın amacı bireylerin kendilerini sosyal risklere karşı güvence altına alırken sigorta şirketlerinin de bu sayede fon birikimi sağlaması sonucu ile oluşan fonların nasıl yönetilebileceğini incelemektir. Bu amaç doğrultusunda çalışma üç bölümden oluşmaktadır.

Birinci bölümde; sigorta hakkında temel bilgiler verilerek, tarihi gelişimi anlatılacaktır. Sigorta çeşitleri üç başlık altında incelenecek olup bunun yanında sigortanın temel prensiplerine de yer verilecektir.

İkinci bölüm de; sigorta sektörüne belirli standartlar getiren solvency sistemine yer verilecektir. Aynı zaman da sigorta şirketlerinin fon kaynakları ayrıntılı olarak anlatılacaktır. Bu bölüm de son olarak dünya sigorta prim üretimi tabloları yardımı ile aktarılacaktır.

Üçüncü bölüm de; sigorta şirketlerinin yatırım araçları hakkında bilgi verilerek, yatırımlarını hangi yönde değerlendirdikleri anlatılacaktır.

BİRİNCİ BÖLÜM

SİGORTA KAVRAMI VE SİGORTACILIĞIN TARİHİ GELİŞİMİ

Sigorta, yasalarla getirilen bir düzen olmayıp, ekonomik ve toplumsal yaşamın gelişmesinin bir sonucu olan oldukça önemli bir ekonomik aktivitedir. Çoğu ünlü ekonomist bu önemi nedeniyle sigorta konusunu kitaplarında genellikle ayrı bir başlık altında irdelemişlerdir.

1.1.Sigortanın Tanımı

Etimolojik olarak Latince güvence anlamına gelen ‘sicurta’ kelimesinden türeyen sigorta, zaman içerisinde, belirsiz geleceği daha belirli hale getirmeyi amaçlayan karar birimlerinin karşılaşılabileceği risklere karşı güvence sağlayan kurumsal oluşum ya da organizasyonu ifade eder hale gelmiştir. Tam Türkçe karşılığı emniyet ve güven anlamına gelen sigortacılık en geniş anlamıyla; ‘ortaya çıkması beklenir rizikolar sonucunda oluşacak hasarlara karşı tedbir almaktır’ şeklinde tanımlanabilir.

En önde gelen ihtiyaçlarımızdan bir tanesi kendimizi her zaman güven içinde hissetme duygusudur. İçinde yaşadığımız zaman parçasında, sahip olduklarımızı daha sonra yitirme rizikosunu hepimizi kaygılandırır. Bu kötü ihtimalin yok edilmesi veya en düşük seviyeye indirilmesi her zaman arzu edilir. Ancak karşılaşılabileceğimiz

1 Reasürör Dergisi sayı:36, s.7.

2 Nihat Kamuran Malatyalı, *Türk Sigorta Sektörü Orta Vadeli Gelişme Beklentileri*, İstanbul 2008, s.21.

3 Sinan Kuşcu, *Sigorta Talep Teorisi ve Türkiye Uygulaması*, Erzurum 1996, s.5.

tehlikelerin hepsini önceden yok etmek mümkün olmayabilir. Tehlikelerin önceden giderilmesinin mümkün olmadığı durumlarda oluşacak zararları derhal gidermeye çalışmak insanları mutlu eder⁴.

Sigorta, aynı rizikonun tehdidi altında bulunan bir topluluğun bir araya gelerek doğabilecek hasarlara birlikte karşı koymasüdür. Sigortanın amacı meydana gelecek hasara engel olmak değil, bu hasarı grup üyeleri arasında dağıtmak, böylece hasar yükünü grubun her üyesi için taşınabilir hale getirmektir. Bir diğer deyişle, şansı az olanların karşılaştığı zararı, aynı rizikoyla karşı karşıya olmalarına rağmen tesadüfen kurtulan kişiler arasında paylaşmaktır. Bu birliktelik, doğacak hasarın şiddet derecesini her bir kişi bakımından azaltarak, belirsizliği belirli hale getirecektir⁵.

İnsanlar, gündelik yaşamlarında bir dizi tehlike ile karşı karşıyadır. Evleri yanabilir, eşyaları çalınabilir, kazaya uğrayabilirler, hastalanabilirler, ölebilirler. Gelir kaybına yol açan ya da büyük ölçüde gider yapmalarını gerektiren olaylar meydana gelebilir. Bireyler yanında kurum ve kuruluşlar da benzer tehlikelerle karşı karşıyadır. Binaları yanabilir, eşyaları çalınabilir, zarar edebilirler, beklediklerinden daha az kar elde edebilirler; çalışanları ve yöneticileri hastalanabilir kazaya uğrayabilir. Bu gibi olaylara karşı önceden önlem alınması gerekir. Aksi halde tehlike gerçekleştiğinde gerek kişiler gerekse kurum ve kuruluşlar büyük ekonomik sıkıntılar altında kalabilir⁶. Örnek verdiğimiz sıkıntıları azaltmak adına sigorta, sigortalıyı karşılaşılabileceği risklere karşı belirli teminatlara göre güvence altına alan bir kontrattır⁷.

4 Halil Yolcu , *Avrupa Birliği Sürecinse Türk Sigorta Sektörü*, İstanbul 2009, s.5.

5 Enver Alper Güvel- Afıtap Öndaş Güvel, *Sigortacılık* , Afıtap Öndaş Seçkin Yayıncılık 2008, s.23.

6 Enver Alper Güvel- Afıtap Öndaş Güvel, *a.g.e.s.1*.

7 P.J. Mcbrien, *Company Insurance Handbook*, Great Britain 1973, s.50.

Ancak kişilerin bu olası tehlikelerin her birine karşı önceden önlem alması onların maddi güçlerini aşacaktır. Bireysel tasarruflar istenen güvenceyi sağlamada yetersiz kalacaktır. Şirketlerin faaliyetlerinde kullanacakları fonları güvence amacıyla atıl tutmaları mal ya da hizmet üretim güçlerini azaltacaktır. Çeşitli tehlikelerin ekonomik sonuçlarını önceden giderebilmek için başkalarının mal varlığına da başvurulması bir zorunluluktur. Bu zorunluluk 'sigorta' düşüncesinin doğmasına kaynaklık etmiştir.

Sigortayı, tüzel ve gerçek kişilerin karşılaşılabilecekleri zararlar ve gelir kaybına yol açan olayların ekonomik sonuçlarından kendilerini korumak için risklerini, belli bir prim karşılığında, transfer etme sistemi olarak tanımlayabiliriz. Bu sistem sayesinde karşı karşıya kalınan tehlikelerin neden olabileceği parayla ölçülebilen zararlar, yapılan sözleşmelerle, küçük miktarlarda ödenilen primler karşılığında teminat altına alınmaktadır. Kısaca sigorta, toplumdaki risklerin koruma altına alınması amacıyla kullanılan en önemli finansal araçtır. Bu nedenle de, ekonomik büyümenin desteklenmesi açısından büyük önem taşımaktadır.

Sigortanın tanımı Türk Ticaret Kanunu tarafından ayrıntılı bir şekilde yapılmıştır. Türk Ticaret Kanununun 1263.Maddesine göre; ' Sigorta bir akittir ki bununla sigortacı bir prim karşılığında diğer bir kimsenin para ile ölçülebilir bir menfaatinin halele uğratan bir tehlikenin meydana gelmesi halinde tazminat vermeyi yahut bir birkaç kimsenin hayat müddetleri sebebiyle veya hayatlarında meydana gelen belli bir takım hadiseler dolayısıyla bir para ödemeyi veya sair edalarda bulunmayı üzerine alır.'Biçiminde ifade edilmektedir¹⁰.

8 Enver Alper Güvel- Afitap Öndaş Güvel, a.g.e., s.1

9 Nihat Kamuran Malatyalı, a.g.e., s.21.

10 Erdoğan Moroğlu, *Türk Ticaret Kanunu Ve İlgili Mevzuat*, İstanbul 1999, s.742.

1.2.Sigortacılığın Tarihi Gelişimi

Sigortanın ilk şekillerine günümüzden dört bin yıl evvel Babillilerin arasında rastlanılmaktadır. O zaman ticaret merkezi durumundaki Babilde kervan tüccarlarına borç veren sermayedarlar, kervanların soyulması veya fidye ödeme durumuyla karşılaşmaları halinde tüccarın borcunu silmekte, buna mukabil borçlu tüccardan geri aldıkları zaman taşıdıkları tehlike karşılığı olarak, ona borç meblağı üzerine bir miktar ilave etmekteydiler¹¹.

Sigortacılığın dünyada ilk uygulaması deniz ticaretinin gelişmesi ile beraber ortaya çıkmıştır. Deniz ticaretinin başlangıç noktasının Akdeniz olması ve Akdeniz'in çok eskilerden bu yana ticaret yolu olarak kullanılması nedeniyle burada ticaret ile birlikte sigortacılığında başlangıç noktası olduğunu söyleyebiliriz¹². Başlangıçta tüccarların malları ile birlikte yolculuğa çıkması vede fırtına ya da başka bir tehlike yüzünden geminin kurtulması için malların denize atılması ilk olarak uygulanan yöntemlerdendi. Ancak hiçbir tüccar kendi malının denize atılmasını arzu etmezdi. Bu yüzden denize atılan mallardan dolayı uğranılacak zararın gemi ve diğer yükler arasında paylaşılması zaman içinde kural haline geldi. Daha sonraları deniz ticareti ve deniz sigortaları gelişerek ilk defa 1435 yılında Barcelona Kanununda deniz sigortalarına ilişkin hükümler yer aldı. Bu tarihi 1468 yılında Venedik'te çıkarılan bir başka kanun izlemiştir ki o da ihtilaf halinde mahkeme yerini belirtmekte idi. Sigortacılığın İngiltere'de çok gelişmiş olmasına karşın sigortaya ilişkin kanunlar orada 1600 yılında çıkarılmaya başlanmıştır¹³.

11 Ömer Tekşen- Serdar Atalay, *Sigorta İşlemleri Muhasebesi*, Ankara 2006, s.5.

12 W.A. Dinsdale, *Elements Of Insurance*, London 1963, s.17.

13 *Sigorta Çeşitleri Önemi Ve Unsurları*, <http://www.mehmetbilgeozakcaoglu.blogcu.com/sigortanin-tarihsel-gelisimi/5970577>, (20.04.2010)

İlk sigorta poliçesinin 1347 yılında İtalya'nın Cenova limanından hareket eden 'Santa Clara'adlı geminin taşıdığı yükü sigortalamak için kesildiği bilinmektedir. İlk sigorta şirketinde yine 1424 yılında İtalya'da 'Cenova'da' kurulmuş olması bize Akdeniz'in ticaret ve sigorta alanlarında öncü olduğunu göstermektedir¹⁴.

Deniz sigortacılığındaki en önemli gelişmelerden biri de XVII.Yüzyılın ikinci yarısında Londra'da Edward T.Lloyd'a ait bir kahvede meydana gelmiş ve bu kahvenin müşterileri olan gemici, banker, tüccar vb. ler burayı deniz sigortası ile ilgili bir bilgi alışveriş Merkezi haline getirmişler ve Lloyd'un ölümünden sonra da bu kahve 1871 yılında bir kurum haline dönüştürülmüştür ki bugün Londra'da Lloyd denilen dev sigorta kurumu böylelikle doğmuştur. Lloyd bir sigorta şirketi değil ancak sigorta teminatı veren kişilerin meydana getirdiği bir merkez durumundadır¹⁵.

Kara sigortalarının doğmasına neden olan olay ise, Londra'da 1666 yılında meydana gelen ve dört gün sürerek 13.000 ev ile 100 klisenin kül olmasına yol açan büyük yangındır. Bu olay halk üzerinde büyük etki yaratıp böyle felaketlerin sonuçlarına karşı önlem alınması fikrini doğurdu. Gelişen bu fikirden hareketle 1667 yılında 'Fire Office' yangın bürosu kurulmasından sonra 1684 yılında buna rakip bir ortaklık şeklinde ortaya çıkan ilk yangın sigorta şirketi 'Friendly Society' faaliyete geçti. 1905 yılında Commercial Union tarafından devralınan Hand-in Hand; 1696'da kurulmuş olup Karşılıklı (Mütüel) sigorta esası ile çalışıyordu. 1710 tarihinde kurulan 'Thi Sun Office' ise ticari mal ve eşyayı sigortalıyordu¹⁶.

¹⁴ Hilmi Acinan, *Sigortaya Giriş*, İstanbul 1998, s.13

¹⁵ Hilmi Acinan, *a.g.e.*, s.14.

¹⁶ *Acente El Kitabı-Genel Bilgiler*, <http://www.basariigroup.com/sigorta.pdf>, (11.02.2010), s.3.

1.2.1. Osmanlı İmparatorluğu Döneminde Sigortacılığın Tarihsel Gelişimi

Türkiye’de sigorta sektörünün gelişimi 19.Yüz Yılın ikinci yarısına uzanmakla birlikte sigorta sistemine benzer farklı örgütlenmelere Selçuklu Devleti ve Osmanlı İmparatorluğunun önceki dönemlerinde de rastlanmaktadır. Bu farklı örgütlenmeler tam bir sigorta sistemi gibi çalışmamakta, ancak sistemin sağladığı belirli fonksiyonları sunmaktaydı. Bu çerçevede ahalinin katkısı ile kurulan ve olası rizikolara (sel,yangın vb) karşı müşterek yardım fonu gibi işlev gören vakıflar ile üye esnafın hayatını kaybetmesi, hastalanması veya yaralanması gibi durumlarda bir nevi hayat sigortası gibi çalışan Lonca Teşkilatı gibi örgütlenmeler sigorta sisteminin belirli işlevini yerine getirmişlerdir¹⁷.

19. yy’ ın ikinci yarısında meydana gelen yangınlar ve bunların sonucunda uğranılan büyük hasarlar ve özellikle 1870 yazında Beyoğlu’ndaki yangında (Büyük Pera Yangını) çok sayıda işyeri, ev, cami ve kilisenin yanması, daha çok yabancı ve yabancılarla ilişkide olan zenginlerin oturduğu bu bölgede sigortanın gelişme süreci hızlanmıştır. 1872 yılında İngiliz sigorta şirketleri, açtıkları temsilciliklerle Türkiye’ de ilk sigortacılık faaliyetlerini başlatmışlardır. İngilizler’ den sonra Fransızlar da Türkiye’ ye ilgi göstermişler ve 1878 yılında ilk faaliyetlerine başlamışlardır. Bu şirketleri, Alman, İtalyan, İsviçre sigorta şirketleri izlemişlerdir.

Osmanlı Devleti’nde kurulan ilk sigorta şirketi, sermayesi yabancılara ait olan Osmanlı Bankası, Tütün Rejisi ve Duyun-ı Umumiye İdaresi’nin ortaklığıyla kurulan Osmanlı Umum Sigorta şirketi idi. Şirketin acentelik işlerini Osmanlı Bankası ve Tütün Rejisi şubeleri yerine getiriyordu¹⁸.

¹⁷ Nihat Kamuran Malatyalı, *a.g.e.*, s.39.

¹⁸ Suna Oksay, *Türk Özel Sigortacılığının Tarihsel Gelişim*, <http://www.tsr.org.tr>. (11.12.2009)

Tablo 1: 1889 Yılında Türkiye’de Faaliyet Gösteren Sigorta Şirketleri

ŞİRKET İSMİ	ÜLKESİ
Bulgaria	Bulgaristan
Balkan	Bulgaristan
La Fonciere	Fransa
Urbaine	Fransa
Nord Deutche	Almanya
Hamburg Munich	Almanya
Hanseatische	Almanya
Preussische National	Almanya
Transatlantische	Almanya
Assicuraziont Generali	İtalya
Italia	İtalya
Riunione Adriatica	İtalya
Fondaria	İtalya
Dacia Romania	Romanya
Rossia	Rusya
Helvetia	İsviçre
North British	İngiltere
Sun	İngiltere
Northern	İngiltere

Kaynak: Nihat Kamuran Malatyalı, *a.g.e.*, s.40.

Bu dönemde Tablo1 de gösterilen acentelikler faaliyetlerini tescil ve teminat gösterme zorunluluğu olmaksızın kendi firmalarından aldıkları talimatlarla ve kendi dilleri ile sürdürmekte, anlaşmazlık durumunda sigorta merkezinin bulunduğu ülke mahkemeleri yetkili olmakta idi. Bu şirketler, dinsel yasaklamaları kendi lehlerine kullanarak yerli şirketlerin kurulmasını engellemiş, sigorta üretimini uzun süre tekellerinde tutmuştur.

Hukuki mevzuat ve denetimden yoksun, tamamen yabancılara özgü bir çalışma alanında sigorta şirketleri önceleri adlarını duyurma, sigorta düşüncesinin yayılmasını sağlayarak portföylerini genişletmek amacına ağırlık verdiler, ancak vaatleri yerine getirmediklerini gibi hasar ödemelerinde de dürüst davranmadılar. Zaman geçtikçe sigortacıların istedikleri gibi çalışmaları ve kaütilyasyonların kendilerine sağladığı geniş

olanakları kullanabilmeleri, bu şirketlere Türkiye’de kolaylıkla çok para kazanabileceği izlenimi verdi.

Bu durum, kısa zamanında çok fazla sigorta şirketinin çalışmasına, sigorta ahlakının bozulmasına, haksız rekabet ve ekspertiz suistimallerine yol açtı. Dürüst tüccarlar bundan olumsuz yönde etkilenmelerine rağmen hiçbir denetimin olmaması yüzünden sigorta şirketleri uzun süre en normal yangın hasarlarını ödemekten kaçınıp, sigortalıların hak ve hukukunu hiçe sayan bir biçimde davranmayı sürdürdüler¹⁹.

Bu ortam içinde 1893’te de Düyun-u Umumiye İdarelerine bağlı sermayedarlar tarafından, ‘**Osmanlı Umum Sigorta Şirketi**’ ilk Türk şirketi olarak kurulmuştur.¹² Temmuz 1900 yılında ilk yangın tarifesi belirlenmiştir. Tarife ile birlikte, ‘Yangın Sigorta Şirketleri’nin sendikası’ adında bir örgütünün kurulması ve sürekli bir denetim kurulunun bulunması kararı alındı²⁰.

1908 ve 1914 yıllarında kanunlarda yapılan değişikliklerle yabancı şirketler kontrol altına alınmaya çalışıldı.1914 yılındaki yasayla yabancı şirketler teminat göstermeye ve vergi vermeye zorunlu tutuldular. Sendikanın adı ise ‘Türkiye’de Çalışan Sigorta Şirketleri ‘ olarak değiştirildi. Bu yeniliklerle yabancı şirketler Türkler ile ortaklık kurma yoluna gittiler.

‘Türkiye Milli Sigorta Şirketi’ 1916 yılında Avusturyalı ‘Phoenix de Wien’ tarafından kuruluş sermayesinin %25’i Türklere ait olmak ve her beş senede bir yabancı ortak hisselerinin %25’i Türklere devredilmek üzere kuruldu. Uzun ömürlü olmayan bu şirketin kapanmasından az önce 1918 yılında Fransız Union Assurance de Paris, Türk yasalarına göre ‘İttihadı Milli Şirketi’ni kurdu. Cumhuriyet’in ilanından önce

¹⁹ *Acente El Kitabı-Genel Bilgiler*, <http://www.basarigroup.com/sigorta.pdf>, (11.02.2010), s.3.

²⁰ Enver Alper Güvel- Afıtap Öndaş Güvel, *a.g.e.*, s.33.

Türk mevzuatına göre kurulan en son şirket, 1923 yılında Reunion tarafından kurulan Şark Sigorta'dır²¹.

1.2.2.Cumhuriyet Dönemi'nde Türk Sigorta Sektörü Gelişimi

Cumhuriyetin 1923 yılında ilanından sonra sermaye yapısı itibarıyla tamamen yerli olan Türk Sigorta şirketi İş Bankası'nın bir iştiraki olarak kurulan Anadolu Sigorta ile 1925 yılında kurulan Güneş Sigorta'dır. Anadolu Sigorta şirketinin kurulmasından önce yabancı ve daha sonra Türk ortaklardan kurulu İttihadı Milli Sigorta Şirketi (1925), Türkiye Milli Sigorta şirketi (1924), Şark Sigorta Şirketleri (1922) sigortacılık faaliyetlerini sürdürmüştür²².

1923 yılından sonra sigortacılık sektörünün yapılanmasına yönelik yasal düzenlemeler çıkarılmıştır. 1926 tarihli Ticaret kanunumuzun 13.bölümü 'Kara Sigortalarına', 1929 yılında Kabul edilen Deniz Ticaretine ait kanunun 7. ve 10. Bölümleri deniz sigortalarına ayrılmıştır. İlk kapsamlı yasal çerçeve ise, 1927 yılında çıkarılan 1149 Sayılı 'Sigortacılığın ve Sigorta Şirketlerinin Teftiş ve Murakabesi Hakkında Kanun'dur²³. Bu dönemde yabancılar Türk sigorta portföyü'nün tamamına yakın bir bölümüne sahip olduklarından dolayı toplanan primlerinde yurt dışına çıkışı önlenememekte idi. İşte bu çarpıklığa son vermek, sigorta faaliyetlerini yönetmek ve yurt dışına çıkan primlerin bir bölümünün yurt içinde kalmasını sağlamak için 1160 sayılı 'Mükerrer Sigorta Hakkındaki Kanun' yürürlüğe girdi²⁴.

²¹ *Acente El Kitabı-Genel Bilgiler*, <http://www.basari-group.com/sigorta.pdf>, (11.02.2010), s.4.

²² Ahmet Genç, *Sigorta Şirketlerinin Mali Analizi*, Ankara 2006, s.33

²³ Nihat Kamuran Malatyalı, *a.g.e.*,s.42.

²⁴ Hilmi Acinan, *a.g.e.*, s.14.

1929 yılında ise Mili Reasürans T.A.Ş. kurulmuş ve böylece yeni bir dönem başlatılmıştır. Bu tarihten itibaren Türkiye’de faaliyet gösteren yerli ve yabancı sigorta şirketleri topladıkları primlerin bir kısmını Milli Reasüransa devretmeye zorunlu tutulmuştur²⁵.

Reasürans tekelinin oluşturulması ve sigorta şirketlerinin bu tekel ile ilişkilendirilmesinin önemli sebepleri bulunmaktadır. Cumhuriyet’in ilk dönemlerinde özellikle hayat sigortası dalında yabancı sigorta şirketlerinin büyük ağırlığa sahip olması ve toplanan primlerin önemli bir bölümünün yeniden sigortalama amacıyla yurtdışına çıkarılması, ülkenin kısıtlı döviz rezervleri üzerinde baskı yaratmıştır. Ayrıca bu şirketlerin bağlı oldukları merkezde yasal karşılıklar ayırması da bu sıkıntıları ağırlaştırmıştır. Bu nedenle yurtdışına çıkan dövizlerin kontrolü ve sigorta müşterilerinin haklarının korunabilmesi amacıyla böyle bir tekel ihdas edilmiştir²⁶.

Sigortacılık faaliyetleri; şirket sayısının artması ile branş olarak da artış göstermiş ve önceleri yangın, nakliyat, kaza ve hayat branşlarında faaliyet gösterirken, ilave olarak daha sonra doluya karşı sigorta, hayvan hayat sigortası, makine-montaj sigortası branşlarında da faaliyet göstermeye başlamışlardır²⁷.

1927’deki ‘Sigortacılığın ve Sigorta şirketlerinin Teftiş ve Murakabesi Hakkındaki Kanun’ 1938 yılında ufak bir değişikliğe uğradı. Aynı yıl Türkiye’de 6’sı yerli 31 şirket faaliyet gösteriyordu. Sayıca az olmakla birlikte, yerli şirketlerin pazar payları %55 dolayındaydı. 1939’da çıkan bir kanunla sigorta şirketleri Ticaret Bakanlığı’na bağlandı.

25 Ahmet Genç , *a.g.e.*, s.34

26 Nihat Kamuran Malatyalı, *a.g.e.*,s.42.

27 Ahmet Genç , *a.g.e.*, s.35

En sonunda 1959 yılında 7397 sayılı Sigorta Şirketlerinin Murakabesi hakkındaki kanun yürürlüğe girerek sigorta sektörü ciddi bir biçimde ele alındı. Bu kanundan sonra kurulan ilk şirket aynı yıl faaliyete geçen Başak Sigorta A.Ş. olmuştur.

1970’li yıllara gelindiğinde yerli şirketlerin sayısı %20’nin, pazar payları ise %90’ın üzerinde idi. Çeşitli gelişmelere rağmen 1959’daki kanun 1987 yılına kadar önemli bir değişime uğramamıştır. Duyulan gereksinim üzerine en sonunda 11.06.1987 tarihinde çıkan 3379 sayılı yasa ile, 7397 sayılı yasadaki önemli ve köklü değişiklikler yapılmıştır. Bu değişikliğin amaçları, yasal alandaki boşluğu doldurmak, sigorta şirketlerini mali yönden güçlendirmek ve de sigorta aracılarının durumunu yeniden düzenlemek biçiminde sıralanabilir²⁸.

1968-1984 arasında sigorta şirketi kurulmasına izin verilmemiş, ancak 1980’li yıllardan itibaren sektörde liberalleşme çalışmaları başlamış, piyasaya giriş-çıkışlar daha serbest hale gelmiş, mali bünyeyi güçlendirici önlemler alınmasına çalışılmıştır. 1984 yılından sonra yeni sigorta şirketlerinin kurulması için verilen izni takiben şirket sayısı hızla artmıştır. 2007 yılında artık günün ihtiyaçlarına cevap vermeyen 7397 sayılı Kanun yürürlükten kaldırılarak Avrupa Birliği sigortacılık mevzuatına uyumlu şekilde hazırlanan 5684 sayılı sigortacılık kanunu yasalaştırılmıştır. Bu dönemde Avrupa tek sigorta piyasasına uyum çalışmaları hızlanmış ve sektör daha liberal hale gelmiştir²⁹.

1.3.Sigortanın Temel Prensipleri

Sigorta branşları için geçerli olan ve ülkemiz mevzuatına da uyan ana prensipleri genel anlamda şu şekilde sıralayabiliriz.

²⁸ *Acente El Kitabı-Genel Bilgiler*, <http://www.basariigroup.com/sigorta.pdf>, (11.02.2010), s.4.

²⁹ Nihat Kamuran Malatyalı, *a.g.e.*, s.46.

1.3.1. Azami İyi Niyet Prensibi

Sigorta sözleşmesinin yapılmasında ve sözleşmede doğan bütün ilişkilerde tarafların iyi niyetli olmaları zorunluluktur. Sigortalı her türlü doğru bilgiyi sigortacıya bildirmek, hasar anında zararın azaltılması için gereken tüm yükümlülükleri yerine getirmek durumundadır. Sigortacı ise hasarın gerçekleşmesi halinde, hasarın en kısa zamanda tespit ederek tazminatı ödemekle yükümlüdür³⁰. Azami iyi niyet, sigorta sözleşmesindeki taraflardan her birinin, diğerine, sözleşmeyi kabul edip etmemesinde etkili olabilecek bütün bilgileri, talep edilmemiş olsalar bile, vermesini gerektirir³¹.

Burada önemli olan husus sigortalının sigorta konusu ile ilgili tüm bilgileri sigortacıya bildirmesidir. Bu bildirme sadece poliçe kesilirken yani akdin başlangıcında değil sigorta süresi içinde de gereklidir. Bu bilgiler sigorta ücretine etki edecek her türlü bilgi olarak düşünülür. Örneğin, hayat sigortası yapılırken kişinin ciddi sağlık problemleri olmasına rağmen sağlıklı olduğunu söylemesi sigortacıya yanlış bilgi vermek olur.

Sigortacıya zorunlu olarak açıklanması gereken temel hususları şöyle sıralayabiliriz;

- Sigorta konusunun özellikleri, kullanım biçimi ve konumu, yapısı ile ilgili teknik bilgi
- Hasar olasılığını arttıran hususlar
- Sigorta konusunun geçmişte yaşadığı hasar, tazminat ve buna benzer riskle ilgili bilgiler
- Sigorta konusuyla ilgili başka poliçelerin varlığı
- Sigorta konusuyla ilgili başka poliçelerin varlığı

³⁰ Ömer Tekşen- Serdar Atay, *a.g.e.*, s.10.

³¹ Cahit Nomer-Hüseyin Yunak, *Sigortanın Genel Prensipleri*, Cayma Matbaacılık 2000, s.66.

- Sigortacının standardını düzenlediği ve sigortalının doldurduğu teklif formundaki bilgiler³².

Bilindiği gibi, sigortalar genelde aracılar vasıtasıyla yapılmaktadır. Bu nedenle aracılarında sigortalı kadar gerekli bilgileri bildirmek mecburiyeti vardır³³.

1.3.2.Sigortalanabilir Menfaat Prensibi

Sigorta poliçesi ile verilen teminatın amacı sigortalının finansal kaybını karşılayarak ekonomik çöküntülerin önlemine almaktır. Sigortalanabilir menfaati olmayan bir kişiye sigorta poliçesi yapılamaz. Sigortalanan riskin, sigortalıya zarar verme olasılığı olmalıdır³⁴.

Sigortanın konusu, sigortalı şey ya da olası sorumluluktur. Bu yangın sigortalarında 'bina, muhteviyat', nakliyat sigortalarında 'gemi, yük', sorumluluk sigortalarında 'bir kimsenin yasal sorumluluğu' , hayat sigortalarında 'yaşam' olabilir. Sigorta sözleşmelerinin konusu ise poliçe sahibinin bunlar üzerindeki para ile ölçülebilir menfaatidir. Bir sigorta sözleşmesi, sigortalı malları yeniden eski haline getirmeyi garanti edemez. Verilen teminat ile amaç sigorta sözleşmesinin koşulları çerçevesinde, sigortalının mali (finansal) kaybını gidermektir³⁵.

Bu prensip T.CK.'nın 1263. maddesinde ifadesini bulmaktadır. 'Sigortacı bir prim karşılığında diğer bir kimsenin para ile ölçülebilir bir menfaatini halele uğratan bir

³² Şebnem Uralcan, *Temel Sigorta Bilgileri ve Sigorta Sektörünün Tapısal Analizi*, İstanbul 2006, s.44.

³³ Hilmi Acinan, *a.g.e.*, İstanbul 1998, s.32.

³⁴ Şebnem Uralcan, *a.g.e.*, s.40.

³⁵ Cahit Nomer-Hüseyin Yunak, *a.g.e.*, s.63.

Bu prensip T.C.K.'nun 1263. maddesinde ifadesini bulmaktadır. 'Sigortacı bir prim karşılığında diğer bir kimsenin para ile ölçülebilir bir menfaatini halele uğratan bir tehlikenin meydana gelmesi halinde...' mal sigortalarına ilişkin olarak 1269, nakliyat sigortalarıyla ilgili olarak 1339 ve hayat sigortalarıyla ilgili olarak da 1321. maddede bu menfaat açıklanmaktadır³⁶.

Sigortalının, malın hasara uğramasından ötürü kanunen meşru mali bir kaybının mevcudiyeti halinde sigortalananabilir menfaattten bahsedilir. Sigorta ettiren bir nesneyi teminata alırken, mutlaka onun sahibi olması gerekmez; üzerinde menfaati bulunması yeterlidir. Örneğin;

Bir kişi mal sahibi sıfatı ile sigorta sahibi olduğu binayı sigorta edebilir. Bir bina bankaya teminat olarak gösterilerek (İpotek) kredi kullanılıyorsa, banka bu binanın sahibi olmamasına karşın, üzerinde ipotek hakkından doğan menfaati bulunmaktadır ve banka dain-i mürtehin(rehinli alacaklı) sıfatı ile bu binayı sigorta edebilir³⁷.

1.3.3. Tazminat Prensibi

Meblağ sigortaları ile tazminat sigortaları biçiminde ikiye ayrılan sigortanın bölümlerini aşağıda kısaca açıklık getirilecektir;

Meblağ sigortalarında, sigortaya konu olayın gerçekleşmesi halinde ödenecek tutar önceden belli iken, tazminat sigortalarında bu tutarı, sigorta sözleşmesinin koşulları çerçevesinde, sigortalının uğradığı zarar belirler. Bu ayrıma göre de, hayat ve ferdi kaza sigortaları dışında kalan bütün mal ve sorumluluk sigortaları tazminat sözleşmeleridir³⁸.

³⁶ Erdoğan Moroğlu, *Türk Ticaret Kanunu Ve İlgili Mevzuat*, İstanbul 1999, s.742, 750, 794, 783.

³⁷ Ömer Tekşen-Serdar Atay , *a.g.e.*, s.10.

³⁸ Cahit Nomer-Hüseyin Yunak, *a.g.e.*,s.70.

Tazminat prensibine göre sigorta, rizikonun gerçekleşmesi sonucu sigorta değeri ve sigorta bedelini göz önüne alarak, sigortalının hasardan önceki duruma gelmesini sağlamak için, sigortayı bir kazanç vasıtası haline getirmeden gerçek hasarını karşılamaktır. Hayat ve ferdi kaza sigortalarında bu kural uygulanmaz³⁹.

Tazminat prensibinin bir diğer ifadesi de sigorta bedelinin sigorta olunan menfaatin bedeline eşit olması gerekliliğidir. T.T.K.'nın 1266. maddesindeki unsurlardan biri de 'sigorta bedeli' konusudur. 'Tazmini lazım gelen sigorta bedeli, sigorta olunan menfaatin rizikonun gerçekleştiği zamandaki değerine göre tespit olunur. Bu değer sigorta bedelini aşarsa sigorta olunan mal tamamen telef olduğu takdirde sigorta bedelinin ödenmesi lazımdır'⁴⁰.

Sigortalının sigorta sözleşmesini satın almasının nedeni tazminattır. Sigortalıya, bir sigorta sözleşmesi gereği yapılacak hasar ödemesi, sigortalanan tehlikeden doğan fiili hasarın ölçüsüne göre yapılır. Çünkü sigorta sözleşmesi bir tazminat sözleşmesidir. Tazminat miktarı gerçekleşen hasar ve en çok sigorta poliçesindeki azami teminat tutarı ile sınırlıdır. Bu uygulama ile iş hayatında ve ekonomide haksız kazançların doğmasının önüne geçilir⁴¹.

1.3.4.Halefiyet Prensibi (Hakların Devri)

Sigortanın genel prensiplerinden olup, sigortacının, sigorta konusunun uğradığı zarardan ötürü sigortalıya ödemedede bulunmasını takiben, yaptığı ödeme oranında sigortalının yerine geçmesini ve onun bütün haklarını devralmasını öngörür. Sigortacılıkta da sigortacı, bir hasar veya ziya ile ilgili olarak sigortalıya ödediği tazminat oranında,

³⁹ Ömer Tekşen-Serdar Atay , *a.g.e.*, s.10.

⁴⁰ Erdoğan Moroğlu, *a.g.e.*, s.768

⁴¹ Şebnem Uralcan, *a.g.e.*, s.41.

hukuken sigortalının yerine geçer ve sigortalının söz konusu zarardan ötürü üçüncü kişilere karşı bir dava hakkı var ise, bu hak, tazmin edilen zarar oranında sigortacıya devredilmiş olur.

Bu temel prensibin amacı şudur; Sigorta, fazladan bir kazanç sağlama aracı olmayıp poliçe sahibinin zararının giderilmesini amaçlayan bir kurumdur⁴². Kanun ile sigortacıya halefiyet hakkı verilmiştir. Sigortacı bu hakka dayanarak ödemiş olduğu sigorta tazminatının tamamını veya bir kısmını açacağı rücu davası sonucunda geri alma imkanına sahiptir. Bu nedenle, sigortacının halefiyet hakkını rücu davası yoluyla kullanabilmesi için sigorta ettiren, gerekli belgeleri sigortacıya vermekle yükümlüdür⁴³.

Sigortacı, genel bir ifade ile, sigortalıya ödediği tazminattan daha fazlasını halefiyet hakkını kullanarak üçüncü kişilerden alamaz. Bu durumda sigortacı sadece ödediği miktara talep edebilir. Halefiyet ve hakların devri prensibinin, tazminat prensibinin doğal bir tamamlayıcısı olmanın yanı sıra diğer bir toplumsal işlevi de bulunmaktadır. Birçok sigortalı, sigortacıdan tazminatını aldıktan sonra genellikle işin peşini bırakma ve kusurlu üçüncü kişileri dava etmeme eğilimindedir. Bu prensibin uygulanmasıyla, toplumda kusur ve ihmalin de üzerine gidilmesi bilincinin bir ölçüde geliştirilmesi sağlanmaktadır⁴⁴.

Kural olarak, tazminat ödenince halefiyet hakkının doğduğu kabul edilmektedir fakat poliçeye özel bir hüküm konarak, zaman kazanmak amacı ile tazminat ödemesinden

⁴² Ömer Tekşen-Serdar Atay ,*a.g.e.*, s.10.

⁴³ Hilmi Acinan, *a.g.e.*, s.38.

⁴⁴ Cahit Nomer-Hüseyin Yunak, *a.g.e.*,s.70.

önce de halefiyet prensibi gereği çalışmalar yapılabilir⁴⁵.

1.3.5.Yakın Sebep İlişkisi

Sigortacılık uygulamasında, sigorta poliçeleri, sigorta konusu ile ilgili olarak ortaya çıkabilecek bütün hasarları güvence altına almamaktadır. Sigortalının, karşı karşıya kaldığı zarardan sonra meydana gelen hasarın poliçede teminat altına alınan tehlike veya olaydan ileri geldiğini ispat etmesi gerekir. Bu durumun saptanamaması durumunda sigortalı sigortacıdan bir talepte bulunamaz. Bir başka ifade ile hasarın yakın sebebinin, poliçede güvence altına alınan bir tehlike olması zorunluluğu vardır. O halde, bir hasarla karşılaşıldığında, bu hasarın yakın nedeninin ne olduğunun belirlenmesi gerekir⁴⁶.

Poliçede belirtilen istisna edilmiş rizikoların olaylar zinciri içinde hangi aşamada meydana geldiğinin belirlenmesi çok önemlidir. Örneğin, ‘yangın’ rizikosunu temin edip, ‘savaş’ rizikosunu teminat dışı bırakan bir poliçe çerçevesinde, düşman uçağının sigortalı depoya düşen bombanın yol açtığı yangının neden olduğu zarar sigortacının sorumluluğu altında değildir. Her ne kadar ‘yangın’ rizikosu teminata dahil ise de, yangına yol açan olay, poliçede istisna edilmiş olan savaş’ rizikosudur⁴⁷.

Hasarı oluşturan sebepler poliçe ile teminat altına alınan tehlikelerden meydana gelmemesi durumunda sigortalı meydana gelen zarardan doğan hasarını sigortacıdan talep edemez. Yakın sebep olup, zaman itibariyle daima en son olması gerekli değildir⁴⁸.

45 Şebnem Uralcan, *a.g.e.*, s.46.

46 Cahit Nomer-Hüseyin Yunak, *a.g.e.*,s.82.

47 Cahit Nomer-Hüseyin Yunak, *a.g.e.*,s.84.

48 Ömer Tekşen-Serdar Atay , *a.g.e.*, s.10.

1.4.Sigorta Çeşitleri

Sigorta hayat ve hayat dışı sigortalar olmak üzere iki ana gruba ayrılmaktadır. Çalışmamızda Bireysel Emeklilik sisteminde ‘sigorta çeşitleri’ başlığı altında inceleyeceğiz.

1.4.1.Hayat Dışı Sigortalar

Hayat dışı sigortalar, sigortalının karşılaşılabileceği çeşitli risklerin sebep olacağı hasarlar ile meydana gelecek kayıpları sigorta teminatı altına almaktadır. Bu yolla işletme ve şahısların maddi varlıklarını tehdit eden para ile ölçülebilen riskler sigorta güvencesi içine alınmaktadır⁴⁹.

1.4.1.1.Yangın Sigortaları

Yangın sigortaları, genel itibarıyla yangın neticesinde meydana gelen her çeşit fiziki hasarı karşılamaktadır. Burada genellikle, kendi kendine yanma rizikosunu hariç tutulmaktadır. Ev, depo, fabrika gibi gayrimenkullar ile ev eşyası, demirbaş, ticari mallar teminat altına alınır⁵⁰.

Yangın sigortasının teminat dışında kaldığı durumları aşağıda özetleyebiliriz;

- Savaş, her türlü savaş olayları, iç savaş, ihtilal, isyan, ayaklanma ve bunların gerektirdiği inzibati ve askeri hareketler nedeniyle meydana gelen bütün zararlar.
- Herhangi bir nükleer yakıttan veya nükleer yakıtın yanması sonucu meydana gelen zararlar.
- Kamu otoritesi tarafından sigortalı şeyler üzerinde yapılacak tasarruflar sebebiyle meydana gelen bütün zararlar.

⁴⁹ Halil Yolcu ,a.g.e., s.6.

⁵⁰ Sigorta Çeşitleri Önemi Ve Unsurları, <http://www.mehmetbilgeozakcaoglu.blogcu.com>, (20.04.2010)

- Yangın çıkarmaksızın; sigortalı şeylerin kendi ayıplarından, mayalanmalarından, kavrulmalarından veya bünyelerinde meydana gelen bozulmalar ile kavrulmalar nedeniyle uğradıkları zararlar.
- Yangın çıkarmaksızın; sigortalı şeylerin işlenmek için veya başka faydalı bir maksatla ateşe veya sıcaklığa tutulmasından, ocak veya bunun gibi ateş bulunan bir yere düşmesinden veya atılmasından veya elbise, çamaşır ve diğer eşya yanıklığı gibi alev almaksızın kavrulma veya yanmasından veya ısıtma, aydınlatma, ütüleme aletleri ile lamba, mum, sigara ve bunların benzerlerine temasından doğan zararlar.
- Yangın çıkarmaksızın; elektrikle çalışan her türlü motor, elektrik veya elektronik alet, cihaz, tesisat ve kordonlarının elektrik cereyanına bağlı buldukları sırada bu cereyan yüzünden kısa devre, topraklama, voltaj iniş çıkışları ve bu yüzden ısınma ve endüksiyon cereyanı gibi nedenlerle uğrayacakları zararlar.
- Alçak basınç sebebiyle kapların içeri doğru çökmesi, yırtılması ve sair şekilde deformasyonu, yıpranması ile santrifüj kuvvetler ve mekanik olaylar nedeniyle sigortalı cihaz ve motorlarda meydana gelen bütün zararlar⁵¹.

1.4.1.2.Nakliyat sigortaları

Nakliye işlemleri yapılırken karşılaşılabilecek her türlü olumsuzluğa karşı ve çeşitli yollarla taşınmakta olan malların sevk edilmeleri sırasında meydana gelebilecek hasarlar ile deniz araçları için söz konusu olabilecek zarar ve ziyanı temin eden sigorta türüdür. Nakliyat sigortasını genellikle sanayi işletmeleri, ihracatçılar, ithalatçılar, nakliye işletmeleri, bankalar ve seyahat işletmeleri yaptırırlar nakliyat sigortaları mal, tekne, navlun, CMR (kara yolu ile uluslararası eşya taşınması), ihracat, ithalat gibi benzeri konuları kapsamaktadır⁵².

⁵¹ Yangın Sigortası Genel Şartları, [http:// www.tsrbsb.org.tr](http://www.tsrbsb.org.tr) (12.03.2010)

⁵² Halil Yolcu , *a.g.e.*, s.6.

1.4.1.3.Mühendislik sigortaları

Mühendislik sigortaları teminatın kapsamı itibariyle kaza sigortasıdır. Mühendislik Sigortalarını dört ana başlık altında inceleyebiliriz;

- İnşaat Sigortaları
- Montaj Sigortaları
- Elektronik Cihaz Sigortaları
- Makine Sigortaları

1.4.1.3.1.İnşaat Sigortaları

Her türlü proje, her tip inşaatla ilgili başlangıç aşamasından bitiş aşamasına kadar gerçekleşmesi muhtemel riskleri güvence altına alan ve işverene teslimine kadar oluşabilecek her türlü riskleri kapsamaktadır.

1.4.1.3.2. Montaj Sigortası

Montaj faaliyetinin başlangıcından bitimine kadar geçen süre içinde poliçede gösterilen istisnalar dışında kalan, önceden bilinmeyen ve ani bir sebeple herhangi bir kayıp ve hasara uğraması halini temin eder.

1.4.1.3.3. Elektronik Cihaz Sigortaları

Poliçeye ekli cetvelde cinsi, sayısı, yapım yılları, niteliği ve sigorta bedelleri yazılı ünite veya muhtelif birimler halinde belirtilmiş olan elektronik makine, teçizat veya bilgi işlem sistemlerinin deneme devresinden sonra normal çalışır halde iken veya aynı işyerinde temizleme, bakım, revizyon ve yer değiştirme esnasında veya dururken, önceden bilinmeyen ani ve beklenmedik her türlü sebepten meydana gelen teminat ve ikame masraflarını temin eder.

1.4.1.3.4.Makine Sigortaları

Makine ve tesisleri deneme devresinden sonra normal çalışır halde iken veya aynı işyerinde temizleme, revizyon veya değiştirme esnasında veya dururken ani ve beklenmedik bir nedenle meydana gelen maddi kayıplar, onarım ve yenileme masraflarını teminat altına alır⁵³.

1.4.1.4.Tarım sigortası

Dolu ve hayvan hayat sigortası olmak üzere ikiye ayrılır. Dolu sigortası dolu tanelerinin vurması ile toprak ürünlerinde meydana gelebilecek hasarları sigorta teminatı altına alan bir sigorta çeşididir. Hayvan hayat sigortası, genellikle tarımda kullanılan hayvanlar, meslek hayvanları ve spor hayvanları için söz konusu olacak riskleri sigorta teminatı altına alır⁵⁴.

1.4.1.5.Konut sigortası

Bina ve/veya eşyaların, yangın, hırsızlık, cam kırılması, su baskını, duman, araç çarpması, doğal afetler gibi risklere karşı güvence altına alındığı sigorta türüdür.

1.4.1.6.İşyeri Sigortası

Bina ve/veya muhteviyatın, yangın, hırsızlık, cam kırılması, su baskını, duman, araç çarpması, doğal afetler gibi risklere karşı güvence altına alındığı sigorta türüdür.

1.4.1.7.Sağlık sigortası

Hastalık veya kaza sonucu ortaya çıkabilecek doctor muayene, ilaç, tahlil, röntgen, MR, tomografi gibi ayakta tedavi giderleri ile ameliyat, oda-yemek, refakatçi, yoğun

⁵³ *Mühendislik Sigortaları*, [http:// www.ekosem.ieu.edu.tr](http://www.ekosem.ieu.edu.tr), (14.04.2010)

⁵⁴ *Sigorta Çeşitleri Önemi Ve Unsurları*, <http://www.mehmetbilgeozakcaoglu.blogcu.com>, (22.04.2010)

bakım gibi yatarak tedavi giderlerinin teminat altına alındığı sigorta türüdür.

1.4.1.8.Zorunlu deprem sigortası

587 sayılı Kanun hükmünde kararname ile, 27 Eylül 2000 tarihinden itibaren yürürlüğe giren zorunlu deprem sigortası, depremin neden olacağı yangın, infilak ve yer kayması dahil, sigortalı binalarda ve temellerinde, doğrudan neden olacağı maddi zararları, sigorta bedeline kadar kapsar.Zorunlu deprem sigortası ile ilgili deprem hasarları Doğal Afetler Sigortaları Kurumu tarafından teminat altına alınacaktır.

1.4.1.9.Seyahat sigortası

Sigortalının seyahat esnasında kaza, sakatlanma, sağlık sorunu gibi risklerini seçmiş olduğu süre içinde belirlenmiş limitler dahilinde kapsam altına alan bir poliçedir⁵⁵.

1.4.1.10.Trafik Sigortası

Sigortacı, poliçede tanımlanan motorlu aracın işletilmesi sırasında, bir kimsenin ölümüne veya yaralanmasına veya bir şeyin zarara uğramasına sebebiyet vermiş olmasından dolayı, 2918 sayılı Karayolları Trafik Kanunu'na göre işletene düşen hukuki sorumluluğu, zorunlu sigorta limitlerine kadar temin eder⁵⁶. Zorunlu trafik sigortası yapıldığı aracın zararını değil, sadece zarar verdiği karşı aracın zararını karşılar.

Zorunlu trafik sigortası olmayan (veya süresi sona ermiş) araçlar trafikten men edilir. Her araç sahibi, yasal olarak zorunlu trafik sigortası yaptırmak ve sigorta süresi sona ermeden uzatmak zorundadır⁵⁷.

⁵⁵ Ömer Tekşen-Serdar Atay , *a.g.e.*, s.13.

⁵⁶ *Trafik Sigortası Genel Şartları*, [http:// www.tsrbsb.org.tr](http://www.tsrbsb.org.tr), (22.02.2010)

⁵⁷ *Zorunlu Trafik Sigortası*, [http:// www.trafik-sigortasi.net](http://www.trafik-sigortasi.net), (15.03.2010)

1.4.1.11.Kasko Sigortası

Mal sigortalarının bir türü olan kasko sigortası; motorlu kara taşıtının sigortalının iradesi dışında hasara uğraması, yanması, çalınması v.b. durumlarda, tazminat ödenmesi sağlamak amacı ile yapılır. Kasko sigortası karşı araçtaki hasarı değil, sigortalıya ait araçtaki hasarı teminat altına alan bir sigorta türüdür. Bu sigortanın amacı, sigorta ettirene ait motorlu aracın uğrayacağı zararları tazmin etmektir⁵⁸.

Standart kaskodaki teminatları üç ana başlıkta toplayabiliriz;

- Çarpma-Çarpılma; gerek hareket halinde, gerekse hareketsizken araç sahibinin veya aracı kullananın iradesi dışında ani, harici etkiler neticesinde sabit ya da hareketli bir cismin çarpması, aracın böyle bir cisme çarpması, çarpışması, devrilmesi, düşmesi, yuvarlanması gibi kazalar sonucu meydana gelecek hasarlar ile üçüncü kişilerin kötü niyet ve muziplikle yaptığı hareketler sonucu meydana gelen maddi zararları karşılar.
- Aracın Yanması; bir kaza sonucunda meydana gelecek yangın ve infilak.
- Aracın Çalınması veya Çalınmaya Teşebbüs; aracınızın çalınması, çalınmaya teşebbüsü veya aracınıza takılı bulunan radyo-teyp, telefon v.s. gibi aksesuarların çalınması sonucu meydana gelebilecek hasarlar v.b.⁵⁹.

1.4.2.Hayat Sigortası

Hayat sigortası, sigortalının yaşlılık halinde kendisinin, ölümü halinde ise geride bıraktığı aile bireylerinin sıkıntıya düşmeden hayatını sürdürmesini sağlamaya yönelik bir sigorta güvencesi sunar. Hayat sigortasında, gerek yaşlılığı güvence altına almak, gerekse geride kalan aile bireylerinin hayatlarını sıkıntıya düşürmeden sürdürme olanağı sağlamak amacıyla olsun, bugünden yarına yapılan bir tasarruf söz konusudur. Hayat sigortasını diğer sigorta dallarından ayıran en önemli unsur, ‘koruma’ ve ‘tasarruf’

⁵⁸ Kasko Sigortası Genel Şartları, [http:// www. traport.org.tr](http://www.traport.org.tr), (15.04.2010)

⁵⁹ Kasko Sigortasının Teminatları, [http:// www.sigortasektoru.com](http://www.sigortasektoru.com), (15.05.2010)

fonksiyonlarına birlikte sahip olmasıdır⁶⁰.

Aynı zamanda bu poliçe sigortalının seçmiş olduğu limitler dahilinde kaza sonucu oluşabilecek tedavi masraflarını ve çalışmadığı günlerin maddi kayıplarını da kapsam altına alır⁶¹.

Sigorta poliçesi ile sigortalıya verilen teminatlar karşılığında sigortacı sigorta ettirenden bir ücret almaktadır. Bu ücret prim olarak adlandırılmaktadır. Elementer sigorta dallarında prim, riskle doğru orantılı olarak hesaplanmaktadır. Birikimli hayat sigortalarında ise risk primine ek olarak birikim primi hesaplanmaktadır. Prim ortak hasarları ve yönetim giderlerini karşılayacak ve sermaye getirisini sağlayacak şekilde hesaplanmalıdır⁶².

Hayat sigortalarının teknik detayına göre birçok bölümlene yapılabilmektedir. Çalışmamızda daha genel bir bölümlene yapılacaktır.

- Vefata bağlı sigortalar
- Tasarrufa bağlı sigortalar
- Ferdi kaza sigortaları

1.4.2.1.Vefata Bağlı Sigortalar

Sigortalının belirli bir süre içinde ölmesi halinde menfaattara ya da malul olması halinde kendisine tazminat ödenmesi ile ilgili sigortalardır. Ayrıca, hayat boyu vefat sigortaları diye anılan ve sigortalının örneğin 20 yıl gibi bir süre prim ödemesi

⁶⁰ Enver Alper Güvel- Afıtap Öndaş Güvel, *a.g.e.*, s.134.

⁶¹ Ömer Tekşen-Serdar Atay, *a.g.e.*, s.13.

⁶² Halil Yolcu, *a.g.e.*, s.8.

ve bu süre içinde ölmediği takdirde, prim ödemesini kesmesi ve ne zaman ölürse ailesi veya menfaattarının bu tazminatı alması şeklinde uygulanan bir poliçe türü vardır⁶³.

1.4.2.2.Tasarrufa Bağlı Sigortalar

Birikimli sigortalar diye de adlandırılan bu tür poliçeler değişik şekillerde düzenlenmesine rağmen, ana amaç, sigortalının ölümü halinde belirlenen tazminatı alması, ölmediği takdirde belirli aralıklarla tasarruf sağlayacak şekilde ödediği birikimlerini geliri ile birlikte geri alabilmesidir.

1.4.2.3.Ferdi kaza Sigortaları

Kişilerin, normal vefat dışında, herhangi bir nedenle geçirecekleri kaza sonucunda karşılaşılabilecekleri tedavi giderleri, geçici veya kalıcı sakatlık(maluliyet) veya kaza sonucu ölüm risklerinin getireceği ekonomik yıkımları karşılamak amacı ile düzenlene bir poliçe türüdür⁶⁴.

1.4.3.Bireysel Emeklilik Sistemi

Dünya genelinde olduğu gibi Türkiye'de de sosyal güvenlik sistemiyle ilgili tartışmalar son yıllarda giderek artmış, sistemin var olan biçimiyle sürdürülemez olduğu ve yeniden yapılandırılması gerektiği birçok kesim tarafından ortaya konmuştur. Burdan yola çıkarak Bireysel Emeklilik Sisteminden önce konuyu daha iyi açıklık getirebilmek adına 'sosyal güvenlik' kavramının açıklanması doğru olacaktır.

1.4.3.1.Sosyal Güvenlik Sistemi

Sosyal güvenlik (social security) kelimesinin kökü Latince olup, tarih içinde çok

⁶³ Williams C.Arthur-Richard M.Heins, *Risk Management And Insurance*, Singapore 1985, s.466.

⁶⁴ Şebnem Uralcan, *a.g.e.*, s.67.

farklı anlamlar taşımış ve farklı şekillerde yorumlanmıştır. Başlangıçta “sosyal güvenlik” kavramı, “sosyal yardım” (social assistance) şeklinde algılanmış ve özünde dinsel düşüncelerden etkilenmiştir. Ancak XX’nci yüzyıla girilirken sosyalist hareketlerin siyasal sisteme olan baskılarını hafifletmek amacıyla sosyal yardım yerine “sosyal sigorta” kavramı, 1871 yılından itibaren Otto Von Bismarck tarafından kullanılmaya başlanmıştır⁶⁵.

Sosyal güvenlik, kavram olarak, bir toplumda özellikle, yaşlılık, işsizlik, hastalık, iş kazaları, malütlük, hamilelik ve ölüm gibi sosyal riskler yüzünden geliri veya kazancı azalmış kişilerin, başkalarının yardımına gerek kalmaksızın, yaşama ve geçinme ihtiyaçlarını karşılayan bir sistemler bütünüdür. Kişilere, belirli sosyal risklerin gerçekleşmesi sonucunda ortaya çıkan muhtelif zararların, ilave maliyetlerin veya gelir kayıplarının kısmi veya bütünüyle telafisine yönelik ekonomik güvence sistemidir.

Ortaya çıkan ek masrafların veya gelir kaybının belli bir zümre veya toplumun tamamı tarafından kolektif bir biçimde paylaşılarak karşılanmasını, dolayısıyla fertlerin tek tek üstesinden gelemeyeceği sosyal problemlerin halledilmesini sağlamaya yönelik tedbirlerin bütünüdür⁶⁶.

Günümüzde sosyal güvenlik kavramı, ülkelerin ve toplumların gelişmişlik ve refah düzeyinin önemli bir göstergesi durumundadır. Gelişmiş ülkelerde sosyal güvenlik ulusal politikalar içerisinde öncelikli olarak yer almakta iken; az gelişmiş ve gelişmekte olan ülkelerde karşılıksız para harcamaları, kalkınma unsuru taşımayan özveri (fedakarlık) ve baskı gruplarının toplumsal isteği olarak değerlendirilmekte; bu grupların etkileri ölçüsünde sosyal güvenlik sistemleri oluşturulmaktadır. Sosyal güvenlik

65 Ahmet Erol-Ercan Yıldırım , “Sosyal Güvenlik Sistemlerinde Yaşanan Krizlerin Bireysel Emeklilik Sisteminin Gelişimine Etkileri”, *Yaklaşım Dergisi*, Kasım 2005,s.32.

66 *Sosyal Güvenlik Sistemi*, [http:// www.sosyalisiyaset.net/documents/soru_sg.htm](http://www.sosyalisiyaset.net/documents/soru_sg.htm), (11.05.2010)

Sistemlerinin varlığı, ülkelerin ekonomik ve sosyal gelişimlerine bağlı olarak değişmekle birlikte çağdaş devlet anlayışının vazgeçilmez öğelerinden biri olmaktadır⁶⁷.

Sosyal Güvenlik, hem uluslararası sözleşmeler, hem de ulusal anayasalar tarafından garanti altına alınmış temel bir insani haktır. Buna karşılık veriler, sosyal güvenlik olanaklarının her ülkede aynı ölçüde adil paylaşılmadığını göstermektedir. Nitekim dünyada ancak her 5 kişiden 1'i sosyal güvenliğin kapsamına giren hizmetlerden tam olarak yararlanabilmektedir⁶⁸.

Sosyal güvenlik sistemleri, son 20 yıllık periyotta tüm dünyada ciddi sorunlarla karşı karşıya kalmış, 'sosyal güvenlik' ve 'kriz' kavramları bir arada telaffuz edilir olmuştur. Özellikle sigortacılık sistemlerinin artan maliyetleri, orta ve uzun vadede finansal sürdürülebilirlik ve bu durumun ulusal ekonomiler üzerinde yarattığı aşırı mali yük hem politik hem de sosyal krizlerin yaşanmasına yol açmaktadır.

Öte yandan demografik olarak giderek yaşlanan nüfus, ekonomik gelişimin ve sosyal güvenlik programlarının finansal dengelerini sarsan ilave bir etki yaratmaktadır. Giderek yaşlanan nüfusun sağlık harcamalarının artması ve emeklilik ödeneklerinin uzaması ulusal sosyal güvenlik sistemlerini bir çıkmaza sürüklemekte, sonuçta geleneksel sosyal güvenlik sistemlerinin sonunun geldiğine ilişkin bir kanaatin oluşmasına yol açmaktadır⁶⁹.

Özellikle Birleşmiş Milletler'in Dünya Nüfus Beklentileri Raporu, dünya nüfusunun

67 Ahmet Erol-Ercan Yıldırım , *a.g.m.*, s.32.

68 Esfender Korkmaz, *Sosyal Güvenlikte Yeni Yaklaşım :Bireysel Emeklilik*, 2006, İstanbul Ticaret Odası, s.25

69 Gös.yer.

yaşlandığı ve doğurganlığın azaldığı konusunda uyarıyor. Türkiye’de yaşlanmadan payını alacak ülkeler arasında yer alıyor.

Birleşmiş Milletler’in Dünya Nüfus Beklentileri Raporuna göre bugün dünya nüfusunun %7’si 65 yaş üzerinde, 2050’de bunun yüzde 16’ya ulaşacağı tahmin ediliyor. Türkiye’de de halen %6 oranında olan 65 yaşın üzerindeki nüfusun 2050’de %18’e çıkması bekleniyor. Nüfusun yaşlanması, tüketimin yavaşlaması, işgücünün azalması ve ekonomik büyümenin duraklaması anlamına geliyor. Diğer bakış açısıyla sosyal güvenlik ve sağlık harcamaları artarken, bu harcamalara vergileriyle kaynak yaratan çalışan nüfus azalıyor⁷⁰.

Sosyal güvenlik çoğunlukla prim ve vergiler gibi zorunlu araçlarla finanse edildiği için sosyal koruma ekonomi ve istihdam üzerinde giderek ağırlaşan bir yük olma eğilimindedir. Bu yük ülkeler arasında belirgin biçimde farklılaşmaktadır. OECD ülkelerinde sosyal güvenlik için yapılan harcamalar milli gelirin%20-35’ine ulaşma eğilimindedir. Bu durum, hem ulusal, hem de küresel ekonomi için ciddi bir yük olma eğilimindedir⁷¹.

Türkiye’de 1950’lerde 55 olan ortalama ömür kadınlarda 73.1’e, erkeklerde 68.3’e yükselmiştir. Bugün 1.8 çalışan, 1 emekliyi desteklemektedir. Hem çalışanlardan çok prim kesiliyor, hem de emekliye yeterli maaş verilememektedir. Yaş uzadıkça, havuzun boşalma süresi hızlanmaktadır. Doğum oranının düşmesi de, 25 yıl sonra çalışma hayatına atılarak o havuzu dolduracak çalışan sayısının azalması anlamına geliyor. Tüm bunlar da Bireysel Emeklilik Sistemi’nin(BES) ülkemiz için ne kadar önemli ve

70 S.Giray Velioglu , ‘Sosyal Güvenlik Reformu ve Bireysel Emeklilik Sistemi’, *İşveren Dergisi*, Ağustos 2009, s.17.

71 Esfender Korkmaz,a.g.e., s.41.

kaçınılmaz olduğunu göstermektedir⁷².

Sosyal güvenlik sistemindeki sorunlar bu konuda çözüm çabalarının da beraberinde getirmiştir. 1980'li yıllarda başlayan sosyal güvenlik sistemindeki reform girişimleri hiç bir zaman parametrik ve sistemin yapısal niteliğini değiştirmeye dönük bir amaçla gerçekleştirilmemiştir.

Parametrik çözüm tartışmalarına 1994 yılında Dünya Bankası, hazırlamış olduğu bir raporla katkıda bulunmuştur. 1994 yılındaki raporda önerilen gönüllük esaslı bireysel emeklilik programlarının, uluslararası boyutta politik, ekonomik ve sosyal açıdan tartışılması için bir başlangıç noktası olmuştur. Dünya bankası'nın geleneksel sosyal güvenlik sistemleri yerine önerdiği model çok açıktır: Klasik model yerine tamamen fonlanmış, bireysel tasarruflara dayalı ve özel sigortacılık fonları tarafından yönetilen bir sistem yaratmak⁷³.

Uluslararası Para Fonu (IMF), Ekonomik Kalkınma ve İşbirliği Teşkilatı (OECD), Dünya Bankası gibi uluslararası kuruluşlar tarafından sosyal güvenliğin kamu hizmeti ve görevi olma nitelikleri eleştirilmektedir. Bu bağlamda, mevcut kamu sosyal güvenlik rejiminin tümüyle ortadan kaldırıp onun yerine zorunlu Özel Sigorta Modelinin ikame edilmesine ilişkin yaklaşımlar çok etkili olmuştur. Zira, Latin Amerika'da Şili öncülüğündeki bazı ülkeler, Özel Sigorta Modeli ile faaliyet göstermeye başlamışlardır⁷⁴. Yeni yaklaşım, temelde kısmen veya tamamen özel sektör tarafından yönetilen bireysel emeklilik programlarının tamamlayıcı bir program olarak ulusal emeklilik sistemlerine dahil edilmesini öngörmekteydi. Bu yaklaşım klasik ve yaygın

⁷² S.Giray Velioglu, a.g.m., s.17.

⁷³ Esfender Korkmaz,a.g.e., s.43.

⁷⁴ *Sosyal Güvenlik Sistemlerinde Özel Emeklilik Programlarının Yeri Ve Önemi*,

www.tisk.org.tr(01.05.2010)

emeklilik sisteminin tümüyle terk edilmesi anlamına gelmekteydi⁷⁵.

Sonuç olarak, pek çok ülkede sosyal güvenlik sisteminin sağladığı standardın azalması ve sosyal güvenlik aylıklarının amaçlanan hedeflere ulaşmakta yetersiz kalması, gereksinimlerin sosyal güvenlik tarafından karşılanamayan bölümünün bireylerin kişisel tasarruflarıyla kapatılması düşüncesini gündeme getirmiştir. Sosyal güvenlik sisteminin en önemli faaliyet dallarından biri olan emeklilik aylıkları alanında ortaya çıkan ihtiyacı giderme mekanizması için, özel veya bireysel emeklilik planları olmuştur.

1.4.3.2.Bireysel Emeklilik Sistemi

4632 sayılı Bireysel Emeklilik Tasarruf ve Yatırım Sistemi Kanunu'nun 1.Maddesinde; "kamu sosyal güvenlik sisteminin tamamlayıcısı olarak, bireylerin emekliliğe yönelik tasarruflarının yatırıma yönlendirilmesi ile emeklilik döneminde ek bir gelir sağlanarak refah düzeylerinin yükseltilmesi, ekonomiye uzun vadeli kaynak yaratarak istihdamın artırılması ve ekonomik kalkınmaya katkıda bulunulmasını teminen, gönüllü katılıma dayalı ve belirlenmiş katkı esasına göre oluşturulan sistem" olarak tanımlanan bireysel emeklilik sistemi, esas itibariyle bir "tasarruf ve yatırım sistemi" olması sebebiyle, hem ekonomik hem de sosyal güvenlik boyutu olan bir yapıdır⁷⁶.

Sistem gönüllü katılıma dayalı olması ile birlikte mevcut sosyal güvenlik sistemine alternatif olmayıp tamamlayıcı niteliktedir. Sistem özel emeklilik şirketleri tarafından uygulanmasına rağmen denetim ve kontrolü kamunun elindedir.

Özel emeklilik fonları, koşulları önceden belirlenmiş bir sözleşme çerçevesinde çalışanların bireysel hesaplarına düzenli olarak yatırılan katkı paylarının emeklilik

⁷⁵ Esfender Korkmaz,a.g.e., s.45.

⁷⁶ Azmi Demirci-Atakan Şen, *Bireysel Emeklilik Sistemi*, İstanbul 2006, s.33.

döneminin başlangıcına kadar etkin bir fon yönetimi ile değerlendirilmesi esasına göre faaliyet göstermektedir.

Özel emeklilik fonlarının esas fonksiyonu çalışanların emeklilik döneminin finansmanına yönelik birikimlerin gerçekleştirilmesidir. Bireysel Emeklilik sisteminde, belirlenmiş katkı sistemi ve belirlenmiş fayda sistemleri uygulanmaktadır⁷⁷.

Bireysel Emeklilik Sistemine dahil olan küçük yatırımcı, kurumsal yatırımcının sahip olduğu avantaja sahip olmaktadır. Çünkü emeklilik şirketi, küçük yatırımcıların oluşturduğu fonları profesyonel fon yönetim şirketlerine yönettirir. Böylece küçük yatırımcı sahip olamayacağı bir desteği Bireysel Emeklilik Sistemi aracılığı ile sahip olur⁷⁸.

Bireysel emeklilik sistemi, dünya genelinde ülkeler arasında farklılıklar göstermekle birlikte temelde aynı kriterler üzerine oturtulmuştur. Bireysel emeklilik sisteminin yapısını oluşturan bu kriterler aşağıda ifade edilmiştir:

- Katılımcılara, yaşlılıklarında veya aktif çalışma yaşamlarının sonunda bir ek gelir sağlamaya yönelik,
- Katkıların, her bir katılımcı adına ayrı hesaplarda takip edildiği ve herkesin kendi birikimleri oranında gelir alacakları,
- Katılımcıların, kamu sosyal güvenlik sisteminde geçirmiş olduğu süre ve ödediği primlerin veya sahip olduğu hakların bu sisteme devredilemeyeceği (bazı ülke uygulamalarında mümkündür),
- Kamunun gözetim ve denetiminde ancak bütünüyle özel şirketler tarafından yürütülen,
- Kamu sosyal güvenlik sisteminden tamamen ayrı işleyecek olan,
- Gönüllü katılıma dayanan,

⁷⁷ Halil Yolcu , a.g.e., s.9.

⁷⁸ Ajlan Sözütek, *Kobifinans Dergisi*, Eylül 2008, s.44.

- Mevcut sosyal güvenlik sistemine ek ve tamamlayıcı bir emeklilik sistemidir⁷⁹.

Bireysel emeklilik sistemine mümkün olduğunca erken girilmesinin önemi büyüktür. Bireysel Emeklilik Sistemine 20 yaşında giren katılımcının emeklilik döneminde hak ettiği tutara sisteme 35 yaşında girmiş katılımcının ulaşabilmesi için iki katı kadar katkı payı ödemesi gerekmektedir. Aşağıdaki tabloda emeklilik sistemine erken girmenin avantajı net olarak görülmektedir⁸⁰.

Tablo:2 Katılımcıların Yaşına Göre Katkı Payı Ödemeleri

Başlangıç Yaşı	Ortalama Süresi (Yıl)	AYLIK Katkı Payı Ödemesi (TL)	56 Yaşındaki Toplam Muhtemel Birikim (TL)
20	36	100	137.937
25	31	139	137.937
30	26	197	137.937
35	21	289	137.937
40	16	443	137.937
45	11	742	137.937

Kaynak: *Kobifinans Dergisi*, Eylül 2008, s.45

Hesaplanan birikim gelirleri gelir vergisi kesintisi uygulanmış tutarlardır. T.C.Başkanlık Hazine Müsteşarlığı tarafından ilgili tebliğde belirtilen 31/12/2013 tarihine kadar %11, Daha sonar %8 oranında reel getiri olacağı tahmin edilmiştir. Hesaplamalarda fon dağılımının %30'unun Likit-Kamu Bireysel Emeklilik Yatırım Fonu, %70'inin ise Kamu Borçlanma Araçları Bireysel Emeklilik Yatırım Fonu olduğu kabul edilmiştir⁸¹.

⁷⁹ Esfender Korkmaz, a.g.e., s.57.

⁸⁰ Ajlan Sözütek, a.g.m., s.45.

⁸¹ gös.yer.

Bireysel Emeklilik şirketleri, gerekli durumlarda katılımcıların lehine olacak şekilde risk yönetimine müdahale edebilmektedirler. Katılımcılar emeklilik dönemlerinde birikimlerini isterlerse toplu olarak alma veya kısmen toplu para, geri kalanlarda emekli maaşı talep edebilmektedirler. Ayrıca, süre dolumunda katılımcı isterse katkı payı ödemeye devam edebilmektedirler⁸².

Emeklilik fonlarının yönetiminde dünyada iki sistem bulunmaktadır. Bunlar basiretli sistem ve sınırlamalı sistemdir. Basiretli sistem, fon yönetiminde sınırlamaların en az düzeyde olduğu sistemdir. Amerika ve İngiltere başta olmak üzere birçok ülkede uygulanmaktadır. Emeklilik fonlarının geçmiş 10-15 yıllık verilerine baktığımızda basiretli sistem uygulanan ülkelerdeki getirilerin uzun vadede sınırlamalı sisteme göre çok daha yüksek olduğu görülmektedir. Çünkü fon yöneticileri zaten piyasaların durumuna göre en yüksek getiriyi en düşük risk ile elde edebilmek için çalışmaktadırlar ve bunun için basiretli davranmak zorundadırlar⁸³.

Özel emeklilik programlarının geçmişine bakıldığında 19. yüzyılın son çeyreğine kadar uzanmakta olduğu görülmektedir. 1875-1929 döneminde ABD ve Kanada'da 421 özel emeklilik programı kurulmuş durumdadır. İngiltere'de ilk özel emeklilik fonu, esnaf ve zanaatkarlar için 1375 yılında Londra'da oluşturulan "Of St. James at Garlekhithe of London" olarak bilinmektedir. Özel emeklilik sistemi için asıl ivmenin başladığı dönem, büyük ekonomik sıkıntıların birikimleri erittiği, güvensizlik ve gelecek kaygısının arttığı 1929 Büyük Bunalım sonrasıdır. Uygulamanın Avrupa'da yaygınlık kazanması 1940'lı yıllarda olmuştur. ABD'de sistemin çok geç başlamış olmasından dolayı kökleşmiş emeklilik fonları bilhassa büyük işletmelerde varlıklarını

⁸² Halil Yolcu , a.g.e., s.9.

⁸³ Halil Yolcu , a.g.e., s.10.

sürdürmüşlerdir⁸⁴.

Türkiye’de kamu sosyal güvenlik sisteminin tamamlayıcısı olarak, bireylere emeklilik dönemleri de ek gelir sağlamak üzere oluşturulan ‘Bireysel Emeklilik Tasarruf ve Yatırım Sistemi Kanunu’ 07.10.2001 tarihinde yürürlüğe girmiştir⁸⁵. Emeklilik şirketleri ise 2003 yılının Ekim ayında faaliyete başlamışlardır⁸⁶.

Sistemin getirdiği avantajlar:

- Ekonomideki ve bireyler arasındaki marjinal tasarruf eğilimini artırır,
- Emeklilik planı sunumunda büyük esneklik sağlar,
- Aktüeryal denge:Yapılan katkılar ile sağlanan menfaatlerin eşitliği sağlanır,
- Bireylerin risk ve getiri tercihi yapmasına olanak sağlar,
- Bireylerin emeklilikleri ile ilgili sorumluluk almalarını sağlar,
- Sisteme katılan bireylerin elde ettikleri fonlar üzerinde sahiplik duygusunu artırır,
- Fonların belirli şirketler ve uzmanlar tarafından yönetilmesi, güven unsurunu artırır,
- Kamu emeklilik sistemlerine göre daha yüksek reel getiri sağlar,
- Bireylerin daha uzun süre çalışmaya ve katkı yapmaya teşvik eder⁸⁷.

84 Yusuf Bayraktutan-Mustafa Şahin, “Bireysel Emeklilik Sektörünün Gelişimi ve Bilgi- Bilişim Teknolojilerin Kullanımı”, *Bilgi Ekonomi ve Yönetimi Dergisi*, 2007, s.11.

85 Ali Mustafa Su, ‘Sigortacılık Açısından Bireysel Emeklilik Sistemi’, *İşveren Dergisi*, Ağustos 2009., s.13

86 <http://www.euractiv.com.tr/.../dunyada-bireysel-emeklilik-sistemi-gelecege-yatirim>(11.04.2010)

87 <http://www.ekodialog.com/Sigortacilik/bireysel-emeklilik-sistemi-yararlari.html>(11.04.2010)

Sistemin getirdiği dezavantajlar:

- Sistemin işlerliđi ve güvenilirliđi için yüksek idari ve pazarlama maliyetleri gerekecektir,
- Bireylerin katılımına dayalı bu sistemde, emeklilik döneminde elde edilecek gelir açısından katılımcılar arasında büyük dalgalanmalar olacaktır,
- Kamu emeklilik sistemlerine yatırılacak olan fonlar, şirketlere kayacaktır,
- Masraf kesintileri nedeniyle yatırım performanslarının karşılaştırılmasında zorluklar yaşanacaktır,
- Sistemin iyi işleme için detaylı düzenleme ve denetleme gerekecektir.

Makro Ekonomik Etkileri:

- İkinci emeklilik geliri ile emeklilikte bireylerin refah seviyeleri artacaktır,
- Altyapı ve uzun vadeli yatırımlara kaynak ve yeni iş olanakları yaratılacaktır,
- Sosyal güvenliğin kapsamı genişleyecek ve kamunun yükü azalacaktır,
- Bireylerin tasarruf eğilimi artacaktır,
- Mali sektörde uzun vadeli fonlar artacaktır,
- Enflasyonla mücadele ve istikrarlı büyümeye olumlu katkı sağlayacaktır,
- Sermaye piyasaları derinleşecektir,
- Kurumsal yatırımlar piyasalardaki dalgalanmaları ve spekülasyonları azaltacaktır,
- Daha rekabetçi, istikrarlı ve dinamik bir mali sistemin oluşturulmasına katkı sağlayacaktır,
- Mali ve demografik yönden sağlam bir sosyal güvenlik sistemine geçiş yönünde tamamlayıcı işlev oluşturacaktır⁸⁸.

⁸⁸ Ali Haydar Elveren, “Bireysel Emeklilik Sisteminin Makro Ekonomik Etkileri”, *İşveren Dergisi*, Mayıs 2003,s.17.

Sonuç olarak, ülkelerin ekonomik gelişmelerine bakıldığında, sürdürülebilir ekonomik kalkınmanın ülkenin tasarruf eğiliminin artması ve uzun vadeli fonlarının oluşması ilgili yakından ilintili olduğu görülmektedir. Özellikle gelişmekte olan ülkelerde bireysel emeklilik sistemi ile yaratılacak fonların artması, mali sistemde değişimleri de beraberinde getirecektir⁸⁹. Tablo 2 Türkiye 'de faaliyette bulunan 13 Emeklilik Şirketinin aracılığı ile Bireysel Emeklilik Sistemine dahil olan katılımcı sayısını ve biriken fon miktarını göstermektedir. Katılımcı sayısı 2 milyon olup toplam fon miktarı 10 milyar TL'yi aşmıştır.

Tablo:3 Emeklilik Şirketleri Katılımcı sayısı ve Katılımcı Fon Miktarları

Emeklilik Şirketi	Katılımcı Sayısı	Katılımcıların Toplam Fon Tutarı (TL)
<i>Aegon Emeklilik ve Hayat</i>	56.542	90.070.147
<i>Allianz Hayat ve Emeklilik</i>	56.48	454.971.187
<i>Anadolu Hayat Emeklilik</i>	454.371	2.116.710.280
<i>Avivasa Emeklilik ve Hayat</i>	313.564	2.130.380.364
<i>Deniz Emeklilik ve Hayat</i>	8.976	19.116.349
<i>Ergoİsviçre Emeklilik ve Hayat</i>	11.727	25.367.744
<i>Finans Emeklilik ve Hayat</i>	25.461	23.911.654
<i>Fortis Emeklilik ve Hayat</i>	75.287	335.522.231
<i>Garanti Emeklilik ve Hayat</i>	418.76	1.426.617.023
<i>Groupama Emeklilik</i>	83.63	554.396.683
<i>Ing Emeklilik</i>	158.726	545.401.279
<i>Vakıf Emeklilik</i>	128.457	574.382.644
<i>Yapı Kredi Emeklilik</i>	270.64	1.480.644.564
Sektör Toplamı	2.062.621	9.777.492.150

Kaynak: www.egm.org.tr. (02.04.2010)

1.5.Sigortanın Tarafları

Sigorta sözleşmesinde, bir tarafta sigorta teminatı vermek üzere ilgili kanun ve

⁸⁹ Esfender Korkmaz,a.g.e., s.57.

mevzuata göre sigortacılık faaliyetinde bulunmaya yasal olarak yetkili bulunan “sigortacı” yer alırken; diğer tarafta da riziko ile karşı karşıya olan “sigortalı” bulunmaktadır. Sigorta sözleşmesinin tarafları kısaca aşağıda belirtildiği şekilde tanımlanabilir.

1.5.1.Sigortacı

Sigortacı, sigorta sözleşmesinde sigorta himayesi sağlama borcunu üzerine alan taraftır. Sigortacılık mevzuatına uyarınca, sigortacılık yapmak üzere kurulan anonim şirketler ile kooperatif şirketler, ruhsatname almış olmak kaydıyla sigortacılık yapabilir. Yabancı sigorta şirketleri Türkiye’de şube şeklinde faaliyet gösterebilir.

1.5.2.Sigorta Ettiren

Sigorta ettiren, sigortacı ile sigorta sözleşmesi akdederek sigortalının menfaatinin sigortacı nezdinde prim ödemek suretiyle teminat altına alan kişiyi ifade eder. Sigorta ettiren kendisi ya da temsilci aracılığı ile kendi adına ve hesabına sigorta sözleşmesini akdedebilir. Sözleşmeden doğan prim ödeme borcu gerçek veya tüzel kişi olan sigorta ettirene aittir. Sigorta sözleşmesi ile teminat altına alınan menfaat eğer sigorta ettirene ait ise, “kendi hesabına sigorta”, sigorta sözleşmesi ile teminat altına alınan menfaat sigorta ettirene ait değil ise “başkası hesabına sigorta” söz konusudur⁹⁰.

Türk Ticaret Kanunu’nun (TTK) 1269.maddesine göre; ‘Sigortalı ve sigorta ettiren farklı kişiler olabilir. Sigorta akdini, malını teminat altına almak için mal sahibi yapabileceği gibi, bu malda parayla ölçülebilen bir menfaati olan malikin adı veya yeminli alacaklısı, malın muhafazasından malike karşı sorumlu olan acente, kiracı veya diğer kişiler veya bunların kanuni temsilcileri de bu malı sigorta ettirebilir.

⁹⁰ *Sigorta Acenteleri Ders Notları*, <http://www.sigorta.org.tr>(10.04.2010),s.18.

TTK'nun 1270. maddesine göre; 'Bir kimse başkası nam ve hesabına da sigorta akdi yaptırabilir. Ancak bu kişi, nam ve hesabına hareket ettiği kişiyi temsile yetkili değilse, sigorta priminden kendisi mesul olur'.

TTK'nun 1321.Maddesine göre; 'Bir kimsenin hayatı, ya o kimse yahut onun bilgi ve muvafakiyatı mevcut olmasa bile üçüncü bir şahıs tarafından sigorta ettirilabilir; şu kadar ki, üçüncü şahıs o kimsenin hayatının devamında maddi veya menfaati bulunması sigortanın muteberliği için şarttır.

'Küçüklerin, mahcurları veya mümeyyiz olmayanların ölümünü şart koyarak sigorta etmek batıl, bunların üzerine sigorta yaptırmak muteberdir. Her iki haldede ölüm vuku bulursa sigortanın ölüm tarihindeki riyazi ihtiyati ödenir'⁹¹.

1.5.3. Sigortalı

Genellikle sigorta ettiren ile sigortalı aynı kişidir. Fakat bazı durumlarda, sigortalı ile sigorta ettiren ayrı kişiler olabilir. Sigortalı, zarar sigortalarında menfaati teminat altına alınan, can sigortalarında ise üzerinde riziko gerçekleşme ihtimali olan kişiyi ifade etmek için kullanılır. Aynı zamanda hayat sigortalarında hayatı sigorta edilen şahsın belirli bir tarihte hayatta olması ya da ölümü rizikoyu oluşturduğundan sigortalıya "riziko şahsı" da denilir. Zarar sigortalarında ise sigortalı, sigortadan yararlanan şahıstır. Sigorta ettiren tarafından akdedilen sigorta sözleşmesinden doğan haklar sigortalıya aittir. Diğer bir ifadeyle, teminat kapsamındaki tehlikelerden herhangi birinin gerçekleşmesi durumunda, sigortalı meydana gelen hasarın tazmini talebinde bulunmaya yasal olarak yetkili olan kişidir⁹².

91 Erdoğan Moroğlu, *a.g.e.*, s.750, 783

92 *Sigorta Acenteleri Ders Notları*, <http://www.sigorta.org.tr>(10.04.2010),s.18.

1.5.4. Lehdar

Türk Ticaret Kanunu'nun 1329.maddesine göre üçüncü bir şahsın lehine yapılan hayat sigortası mukavelesinden doğan hak ve menfaatleri sigortacıdan talep ve tahsil salahiyeti doğrudan doğruya o kimseye aittir.

Sigorta mukavelesinde üçüncü şahsın mirasçı sıfatı gösterilmiş olsa bile bu şahıs birinci fıkra hükmü gereğince doğrudan doğruya sigortacıya karşı hak ve menfaatlere sahip olur. Medeni Kanununun 567 inci maddesi hükmü mahfuzdur⁹³.

Hayat sigortalarında riziko gerçekleşince kendisine para ödenecek kişi. Riziko şahsından farklıdır. Herhangi bir kimse lehdar olarak atanabilir. Lehdar tek taraflı beyan ile atanır lehdarın muvafakatı aranmaz. Bu irade sigortacıya bildirilmelidir.

Üçüncü kişi lehine yapılan sigorta sözleşmelerinde mukaveleden doğan tüm haklar ve borçlar lehdara geçmez. Sadece sigorta sözleşmesinde belirtilen meblağı talep hakkı ona aittir. Lehdar sigorta bedelinki etkileyecek her türlü işleme katılma hakkına sahiptir.

Lehdar kendisinin lehdar olarak atandığını bilmek zorunda değildir. TTK md.1329 a göre lehdar tayini sigorta bedeli üzerinde bir tasarruftur. Bu kişi gerçek veya tüzel kişi olabilir⁹⁴.

TTK'nun 1330.maddesi hükmüne göre, Sigorta ettiren kimse sigortadan faydalanan

⁹³ Erdoğan Moroğlu, *a.g.e.*, s.786

⁹⁴ gös.yer.

kimseyi mukavele yapılırken veya sonradan tayin edebilir. Kezalik sigorta ettiren kimse sigortadan faydalanan kimseyi tayin ettikten sonra da değiştirebilir; řu kadar ki, sigorta ettiren kimse değiştirme hakkından feragat ettiğini sigorta poliçesine yazdırmakla beraber sigorta poliçesini sigortadan faydalanan üçüncü şahsa teslim etmiş ise o şahsı deęiřtiremez⁹⁵.

⁹⁵ Erdoğan Moroğlu, *a.g.e.*, s.787

BÖLÜM 2

TÜRKİYE SİGORTA SEKTÖRÜNÜN FİNANSAL YAPISI, FON KAYNAKLARI VE DÜNYA PRİM ÜRETİMİ KARŞILAŞTIRMASI

Sigorta işletmeleri, bir yandan mali güçleriyle ekonomik kalkınmanın vazgeçilmez unsurları olurken, diğer yandan da sağladıkları güvence hizmetiyle toplumsal huzuru yerine getirmekte araç olmaktadır. Bu işletmeler, sigortalıların güvenliğini temin ederlerken, özellikle kendilerinin de güven içinde olmaları ve üçüncü kişilere güven vermek zorundadırlar. Bu açıdan finansal yapılarının sağlıklı ve sağlam olması gerekmektedir. Burdan yola çıkarak sigorta sektörü ile ilgili düzenlemeler getirilmiştir. Çalışmamızda ilk önce Basel düzenlemelerine yer verilecek olup daha sonra Solvency konusuna açıklık getirilecektir.

2.1. Basel Düzenlemeleri ve Sigortacılıkta Sermaye Yeterliliği

II. Dünya savaşının ardından Almanya'nın savaş borçlarını ödemek üzere kurulan BIS(Bank for International Settlements), ülkelerin merkez bankaları ile koordineli çalışarak finansal piyasalarda istikrarın korunmasına çalışılmaktadır. Finansal piyasalarda 1973-74 yıllarında petrol fiyatları ve döviz kuru odaklı kaosun ardından bankaların uluslararası piyasalarda ortak standartlarda çalışmasını sağlamak üzere, 1974 yılında BIS bünyesinde 'Basel Komitesi' oluşturulmuştur⁹⁶.

Basel Bankacılık Denetim Komitesi, 1988 yılında farklı ülkelerde uygulanan sermaye

⁹⁶ Niyazi Berk , *Sigorta Şirketlerinde Mali Yeterlilik ve Risk Yönetimi*, İstanbul 2005, s.17.

yeterliliği hesaplama yöntemlerini birbirleriyle uyumlu hale getirmek ve bu konuda uluslararası platformda geçerli olacak asgari bir sektör standardı oluşturmak amacıyla Basel-I olarak adlandırılan Sermaye Yeterliliği Uzlaşısını yayımladı⁹⁷. Finansal piyasaların zaman içerisinde dahada gelişmesiyle Basel I kriterleri yetersiz kalmıştır. Basel I kriterleri geliştirilerek Basel II kriterleri belirlenmiştir.

Bankacılık sektöründeki gelişmeler risk faktörünün bankacılık ve sigortacılıkta benzerlik göstermesi nedeniyle bankacılık sektöründeki gelişmeler dikkate değerdir. Bununla birlikte her iki sektör arasında önemli farklarda vardır. Sigorta şirketleri geleneksel sigortacılık risklerini üstlenerek, prim gelirleride elde etmekte ve buna karşı tazminat ödemektedirler. Belirsizlik ortamında koruma taahüt edilmesi nedeniyle yükümlülüklerini yerine getirmek ve böylece sözleşmelerden doğan tazminat ödemelerini tahmin etmek oldukça zordur. Perakende bankacılık da aynı şekilde bir dizi risk üstlenir. Ancak onların temel işi toplanan mevduatlarını yatırıma dönüştürerek kurum lehine bir marj elde etmektedir⁹⁸.

2.1.2. Sigortacılıkta Başarısızlık Ve Düzenleme Gereği

Sigorta faaliyetleri kamu yararı ile çok yakından ilişkilidir. O nedenle, devletin sigorta şirketlerine yaklaşımı, sıradan ticari işletmelere yaklaşımından farklıdır. Sigorta işlevleri konusunu işlerken görüldüğü gibi, sigorta faaliyetleri ile ilgili işlevler ekonomiler ve toplumlar için hayati önem taşımaktadır. Gelecekte karşılaşılabilecek felaketlerin yıkıcı gücünü telafi etmeğe çalışacak bir mekanizma için insanlar bugünden para yatırmakta ve sigortacıyla birlikte içinde bulunduğu sisteme güvenmektedirler⁹⁹.

⁹⁷ Erden Alptekin-Elif Ay, 'Basel II Gün Işığında Çıkıyor', *Ekonomi Dergisi*, Mart 2008

⁹⁸ Niyazi Berk, *a.g.e.*, s.28.

⁹⁹ Şebnem Uralcan, *a.g.e.*, s.317.

Avrupa komisyonu ilk kez Nisan 1994 yılında Sigorta komitesi üyeleri ile şirketlerinde mali yeterlilik konusunu görüşmüştür. Mali yeterlilik sisteminin değerlendirilmesi amacıyla AB, bu konuda ilk olarak, 1996 yılında Dr.Müller başkanlığında bir çalışma grubu oluşturmuş ve grubun raporu sigorta sektöründe mali yeterliliğin temelinin atılmıştır¹⁰⁰.

Özellikle 90'lı yıllarda Avrupa ve ABD'de birbirinden bağımsız yapılan paralel araştırmalar sigorta şirketlerindeki başarısızlığı ve bunun nedenlerini ortaya koymaya çalışmaktadır. 1990 yılındaki bir raporda sigorta şirketlerinin temel başarısızlık nedenleri;büyük zararların birikimi, düşük fiyatlama, yetersiz karşılık ayırma, yönetim yetersizliği, hileli davranışlar, hızlı ve kontrolsüz büyüme, yeni ürün ve bölgelere açılım ve resürans programları olarak belirlenmiştir.

Hayat sigorta şirketleri için başarısızlık nedenleri ise daha az karmaşıktır ve genellikle matematik karşılıkların duyarlılığının gerektiği gibi ölçülmemesi ile ilgilidir. Ayrıca faiz oranlarındaki değişim ve aktif-pasif yönetimlerindeki hatalar da rol oynamıştır.

Sigorta şirketlerinin başarısız olmasında rol oynayan en önemli risk unsurlarına aşağıda kısaca değinilecektir¹⁰¹.

2.1.3.Risk Faktörleri Ve Sermaye Yeterliliği

Şirketlerin iç sistemlerinin yeterli ve etkin bir şekilde yapılandırılmasına ilişkin gerek iç dinamikler gerekse yasal gereklilikler günden güne artmaktadır. Bu doğrultuda; T.C.

100 Niyazi Berk, *a.g.e.*, s.103.

101 Niyazi Berk, *a.g.e.*, s.30.

Başbakanlık Hazine Müsteşarlığı tarafından yayımlanan 21 Haziran 2008 tarihli “Sigorta ve Reasürans ile Emeklilik Şirketlerinin İç Sistemlerine İlişkin Yönetmelik” ile, Türkiye’de kurulmuş sigorta ve reasürans şirketleri ile yabancı ülkelerde kurulmuş sigorta ve reasürans şirketlerinin Türkiye’deki şubeleri ile emeklilik şirketleri bünyesinde kurulacak İç Kontrol, İç Denetim ve Risk Yönetim sistemlerine ve bunların işleyişine ilişkin usul ve esaslar düzenlenmiştir¹⁰².

Hazine’ye göre, kurulacak risk yönetimi sisteminin amacı, şirketlerin gelecekteki nakit akımlarının ihtiva ettiği risk ve getiri yapısının ve buna bağlı olarak faaliyetlerin niteliğinin ve düzeyinin izlenmesine, kontrol altında tutulmasına ve gerektiğinde değiştirilmesine yönelik politikaların, uygulama usullerinin ve limitlerin belirlenmesi ve bunlar vasıtasıyla, maruz kalınan risklerin tanımlanması, ölçülmesi, izlenmesi ve kontrol edilmesi olarak tanımlanmaktadır.

Çok genel bir şekilde bir risk yönetimi sürecinin risklerin

- belirlenmesi,
- ölçülmesi,
- indirgenmesi ve
- izleme ve takibi

adımlarından oluştuğunu söylemek mümkündür¹⁰³.

¹⁰² Sigorta ve Reasürans ile Emeklilik Şirketlerinin İç Sistemlerine İlişkin Yönetmelik, <http://www.hazine.gov.tr/irj/portal> (02.05.2010)

¹⁰³ Doğan Tanrıseven, *Dünya Gazetesi*, 27 Mart 2009

Risk faktörlerini hayat sigorta şirketleri ve hayat dışı sigorta şirketleri olmak üzere iki ayrı başlık altında inceleyeceğiz.

2.1.3.1.Hayat Sigorta Şirketleri

- **Pure(Saf) Underwriting:** Hayat sigorta poliçelerinin süresi genellikle çok uzun bir döneme yayılır. Tahminler ve fiyatlama dönem başında yapılırken, sonuçlar uzun süre sonra gerçekleşmektedir. Bundan dolayı sigorta şirketinin başarısı ve gelecekteki finansal yapısının sağlamlığı ile ilgili tahminler hayati bir önem taşımaktadır.
- **Underwriting yönetimi:** Zayıf risk üstlenme kararları, prim hesaplamaları üstlenilen risk düzeyi ile orantılı olarak düşünüldüğünden şirketin karlılığı üzerinde çok önemli rol oynar.
- **Match etme(Aktif-Pasifleri uygun eşleştirme):** Hayat sigorta şirketleri eşleştirmeyi iyi yapamadıklarında, özellikle faiz oranı değişimleri ve varlık oranlarının değişmesinde önemli risklerle karşı karşıya kalırlar. Eşleştirme, varlıkların önemli bir kısmı gelecekteki hak ve yükümlülükleri karşılaması önemli olduğu durumlarda özel bir rol oynar.
- **Provizyonlar:** Gelecekteki belirsizliklerden dolayı karşılık ayırma çok önemlidir. Bir hayat sigorta şirketinin düşük tahmin etmesi durumunda sermaye açığı ortaya çıkacaktır. Bu sebepten dolayı varlıklar sabit getirili yatırım araçlarına bağlanacak ve ödeme dönemlerinde güçlüklerle karşılaşılacaktır.

Ayrıca hayat sigorta şirketleri açısından provizyon hesaplamalarında faiz oranlarının da yakından ilişkili olduğu ve değişmelerin dikkate alınması gerektiği söylenebilir¹⁰⁴.

104 Niyazi Berk, *a.g.e.*,s.31

2.1.3.2.Hayat-Dışı Sigorta Şirketleri

- **Saf Riskler:** Söz konusu riskler, zararın dağılımında hatalı tahmin riskleri, hasar risk sapmaları yani yoğunluk ve sıklığın doğru tahmin edilememesi ile ilgilidir. Zira hayat dışı sigortacılığın doğal yapısı gereği, olay sonuçlarının belirli bir güven derecesi ile sınırlıdır.
- **Underwriting Yönetimi:** Yönetim kararlarının şirketin karlılığı üzerinde etkileri yüksektir. Zira prim hesaplamaları üstlenilen risk düzeyi ile orantılı olarak belirlenir. Zayıf yönetim kararları riski özellikle hızlı büyüme, yeni sigorta pazarlarına grime durumunda daha fazla kötü etkileri olmaktadır.
- **Yasal Düzenlemeler:** Varlık ve sorumluluk sigorta şirketleri sigortacılık pazarında düzenleme ve değişikliklerden maliyet artışı ya da sorumlulukların artışından dolayı ortaya çıkan hasar ve tazminat ödemeleri nedeni ile önemli ölçüde etkilenmektedir.
- **Reasürans Riski:** Varlık ve yükümlülük sigorta şirketlerinde risklerin azaltılmasında reasürans önemli bir mekanizmadır. Bu sebepten dolayı sigorta yönetimi ile yakından ilişki içindedir. Sigorta şirketlerinin yeterince transfer edilememesi, sigorta şirketlerini finansal güçlüklerle ve beklenmeyen riskler ile karşı karşıya bırakır.
- **Provizyonlar:** Hayat dışı sigorta şirketlerindeki provizyonlar yukarıdaki riskler nedeniyle şirketi zor durumda bırakabilir. Bu yüzden ortaya çıkabilecek tesadüfi olayların yönetim tarafından dikkatli bir tahmin yönetimi

ile uygun karşılıkları ayrılmalıdır¹⁰⁵.

Avrupa'da 1997 yılında yayınlanan Müller grubu raporunda sigorta şirketlerinin başarısızlığında rol oynayan temel faktörler, AB için belirlenmiştir. Raporda belirlenen temel faktörler aşağıda sıralanmaktadır.

¹⁰⁵ Niyazi Berk, *a.g.e.s.*32.

- Tecrübesiz ve yetersiz yönetimin operasyonel hataları,
- Sahtecilik,
- Aynı grupla ilgili zararlı işlemler, kapalı devre(captive) sigortacılık zararları,
- Hatalı iş kabulü(Underwriting) riskleri,
- Yetersiz reasürans programı,
- Reasürans şirketlerinden koruma hataları,
- Hızlı büyüme nedeniyle uğranılan büyük zararlar,
- Koordinesiz büyüme, aşırı yüksek operasyon maliyetleri,,
- Zayıf underwriting süreci, örnein; düşük fiyatlandırma,
- Provizyon riskleri: Uzun kuyruk(long tale) dağılımı ve hayat dışı şirketler için numune oluşturma ve yetersiz provizyonlar,

Diğer riskler: Basiretsiz yatırımlar, gözetim ve denetim kurumlarının kapasitelerinin yetersizliği¹⁰⁶.

2.1.4.SOLVENCY Kavramı Ve Amacı

Solvency kavramının eski bir kavram olduğunu ifade etmekte fayda var. Solvency kavramı 17. hatta 16. yüzyıla dayanmaktadır. 16.Yüzyıldaki çok eski sözlüklere baktığımız zaman ‘ödeme gücüne haiz olma’ diye ifade edilmektedir.

Avrupa Birliğini kuran Roma Antlaşması’nda da mali piyasalar için ihtiyat kurallarının koordine edilmesi gerektiğini görüyoruz. Sigorta direktiflerine baktığımız zaman ise, ilk olarak 1973 yılında hayat dışında, 1979 yılında hayat sigortalarıyla ilgili kuralların ortaya çıktığını görüyoruz¹⁰⁷.

¹⁰⁶ Niyazi Berk, *a.g.e.*,s.33.

¹⁰⁷ Suna Oksay, Avrupa Birliği Sigorta Mevzuatı ve Uygulamaları Semineri, İstanbul 2005,s.139.

Solvency ile ilgili çalışmaların temel amacı, borçları ödeyebilme kapasitesini önceden görerek, gerekli önlemleri almak, böylece tüketici ve ekonomiyi koruyabilmektir. Bu amaçla geliştirilen sistemde muhasebesel kayıtlara bakarak geleceğe yönelik olası değişimleri gerçeğe en yakın şekliyle görebilmeye yarayacak standartlar formlar ve yıkımların önünü alabilmek, bozulan dengeyi sağlayabilmek için gereken yaptırımlar yer almaktadır¹⁰⁸.

Avrupa Birliği yasa yapıcıları, sigorta şirketlerinin yükümlülüğünü karşılamada, özkaynağın asgari sınırını saptamıştır. Özkaynağın bu sınırı sigorta işletmesinin iş hacminden tamamen bağımsız belirli bir miktardan oluşmaktadır. Garanti fonu olarak isimlendirilen bu miktar, iki şekilde uygulanmaktadır. Topluluk dışı ülkelerin sigorta şirketlerinin topluluğa dahil ülkelerdeki şubeleri, belli bir miktar Garanti Fonu'nu tesis etmek zorundadırlar. Topluluğa dahil ülkelerin sigorta şirketleri ise bu fonu hesaben oluşturmak zorundadırlar¹⁰⁹.

Dünya çapında sigorta şirketlerinin faaliyetleri tüketicinin korunması ile ilgili denetimin konusu olmuştur. Avrupa'da yasal düzenlemeler sigorta işletmelerinin sadece işe başlarken(asgari garanti fonu tesisi gibi) değil, faaliyetlerini sürdürdükleri sürece(yeterlilik marjı niteliğinde) mali bünyelerini destekleyici fonlar oluşturma ve tutma zorunluluğu getirmektedir¹¹⁰.

2.1.5. Solvency Sistemi'nin Gelişimi

İlk aşama Mayıs 2001'de başlamış ve 'Solvency II-Çerçeve direktifinin genel hatları hakkındaki düşünceler ve ileri teknik çalışmaları üzerine talimatlar ' (Markt /2539/03)

¹⁰⁸ Şebnem Uralcan, *a.g.e.*, s.318.

¹⁰⁹ Halil Yolcu, *a.g.e.*, s.27.

¹¹⁰ Halil Yolcu, *a.g.e.*, İstanbul 2009, s.29.

adlı komisyon belgesinin 19 Eylül 2003 tarihinde yayınlanması ile tamamlanmıştır. Ayrıca, Solvency II projesine ilişkin tartışmalar ve Basel II bankacılık sistemi ile paralellik kurma konusunda, 2004 yılının Şubat ve Nisan aylarında (sırası ile Markt/2543/03 ve Markt 2502/04) iki ayrı belge yayınlanmıştır¹¹¹.

Solvency I, AB'nin mevcut uygulamalarını esas alırken, Solvency II daha geniş kapsamlı bir çalışmadır. Solvency II, sigortacılıktaki son gelişmeler paralelinde risk yönetimi, finansman teknikleri, finansal raporlama gibi alanlarda daha temel ve geniş kapsamlı bir risk izleme modeli sunmaktadır. Sigorta şirketlerinin Solvency II kapsamında kendi iç kontrol sistemlerini oluşturmaları benimsenmektedir. Bu şekilde firma riskinin daha doğru şekilde tespit edilip yönetileceği varsayılmaktadır¹¹².

Mali yeterlilik II(Solvency II) kapsamında, Avrupalı sigortacılar, bankacılık sektöründe uygulanan ve Basel II olarak bilinen üç sütunlu yaklaşımın sigorta sektörüne uyarlanmasını önerdiler. Bu yaklaşım 'mali yeterlilik gerekliliği', 'denetim' ve 'piyasa disiplini' nden oluşmaktadır. Ancak sigortacılık riskleri bankacılık risklerinden önemli ölçüde ayrıldığından söz konusu sütunların içeriği sigorta sektörünün spesifik özellikleri dikkate alınarak belirlenmiştir¹¹³.

Solvency II ile ilgili olarak hazırlanan raporda sistem 3 kademeli bir yapıda tanımlanmıştır¹¹⁴;

- i. Finansal Kaynaklar,
- ii. Denetim
- iii. Pazar Disiplini

¹¹¹ Niyazi Berk, *Avrupa Birliği Mali Yeterlilik Düzenlemeleri*, İstanbul 2005, s115.

¹¹² Halil Yolcu, a.g.e., İstanbul 2009, s.36.

¹¹³ Niyazi Berk, a.g.e.,s.117.

¹¹⁴ Halil Yolcu, a.g.e., İstanbul 2009, s.35.

Birinci kademedede, temel ve şirketin spesifik risk profilini de dikkate alan iki tür finansal zorunluluk tanımlanmıştır. Minimum sermaye gereksinimi, mevcut rejime göre yani; teknik provizyonlar, yatırım sınırlamaları ve sermaye kurallarını dikkate almaktadır. Hedef sermaye kavramı ise, sigorta şirketinin karşılaşılabileceği tüm risklerinde dikkate alınarak hesaplandığı sermayeyi kapsamaktadır.

Birinci sütun Solvency'nin nicel yanıyla yani, muhasebe penceresinden (aktif-pasif dengesi) bakıldığında ölçülebilen riskleri karşılamak için gerekli olan sermayenin hesaplanmasıyla ilgilidir. Ancak bu sütunda mevcut uygulamadan farklı olarak daha detaylı bir hesaplama yapılmakta, yükümlülükler ve nicel olarak ölçülebilen Pazar riski, kredi riski, sigorta riski gibi riskler daha fazla dikkate alınmaktadır. Ana amaç, sigortacıların tutması gereken sermayeyi en iyi şekilde belirleyen bir sistem geliştirmektir.

İkinci kademedede etkin denetim için gerekli olan raporlama ve denetim araçları belirlenmiştir. Denetim incelemesinin gözden geçirilmesinin yanında, solvency'nin nitel yanıyla, yani birinci sütunda hesaplanamayan faaliyet riski, sigorta şirketi tarafından riskleri karşılamak için uygulanan modelin riski gibi risklerle ve risk yönetimiyle ilgilidir. Buradaki amaç, sigorta şirketlerini daha etkin bir risk yönetimi geliştirmek için teşvik etmek ve etkili denetim mekanizmaları getirmektir.

Üçüncü sütun ise finansal tablolara ilişkin açıklama gereklilikleriyle ilgilidir. Bu sütundaki temel amaç ise, şirketleri Uluslararası Finansal Raporlama Standartlarına (UFRS) uyumlu ek beyanlar vermeye zorunlu kılarak şeffaflığın artırılması ve piyasa disiplininin sağlanmasıdır. Değerleme metotları, denetleme raporları ve kamuya açıklama kurallarının birbirine benzemesini sağlamak ve aynı zamanda denetlenen

kurumların idari yükünü azaltmaktır¹¹⁵.

Solvency II'nin temel amacı sigorta şirketinin gerçek risklerini tespit edip, yönetilmesini sağlayacak en optimal solvency sisteminin oluşturulmasıdır¹¹⁶. Avrupa Birliği'nde Solvency II projesine ilişkin çalışmalar halen devam etmekte olup, ülkemizde de Avrupa Birliği'ne uyum süreci çerçevesinde önümüzdeki yıllarda Solvency II gerekliliklerinin uygulanması beklendiğinden, Solvency II projesine Türk sigorta şirketlerinin de proaktif olarak katılması son derece önemli görülmektedir. Bu çerçevede, birlik nezdinde hayat ve hayat-dışı branşlarda çalışan şirketlerimizden gelen isimler doğrultusunda konunun uzmanlarından kurulan Solvency Komitesi, ilk toplantısını 13 Haziran 2006 günü yaparak çalışmalarına başlamıştır. Solvency II komitesi CEA tarafından oluşturulmakta olan sermaye gerekliliğiyle ilgili Standart Yaklaşım(Standart Approach) ilişkin sektör adına görüş oluşturulmuş ve CEA tarafından konuya ilişkin gönderilen soru formlarını doldurmuştur. Ayrıca komite üyelerinin temsil ettiği şirketler, CEA Etki Değerlendirme anketine de katılarak Türk Sigorta sektörünün görüşlerinin aktarılmasını sağlamıştır¹¹⁷.

Solvency düzenlemeleri ülkemizde sigorta şirketlerine yeni sermaye yükümlülüğü getirmekle birlikte daha etkin bir risk yönetimi ve uluslararası entegrasyon sayesinde sektörün performansının artırılmasına katkıda bulunması beklenmektedir¹¹⁸.

115 Onur Acar, "Avrupa Birliğinde Yükümlülük Karşılama Yeterliliği , Solvency II", Sigorta Araştırmaları Dergisi, Ekim 2005

116 Halil Yolcu, a.g.e., s.35.

117 *Yükümlülük Karşılama Yeterliliği*,www.tsrbsb.org.tr(11.11.2009)

118 Niyazi Berk, a.g.e.,s.104

Ülkemizde yükümlülük karşılama yeterliliği, 19.01.2008 tarih ve 26761 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan Sigorta ve Reasürans ile Emeklilik Şirketlerinin Sermaye Yeterliliklerinin Ölçülmesine ve Değerlendirilmesine İlişkin Yönetmelik ile düzenlenmiştir¹¹⁹.

Yükümlülük karşılama yeterliliği iki yönetime göre hesaplanmaktadır: Bunlardan ilki, yıllık prim toplamı ile diğeri ise; hasar ortalamasına göre hesaplanmaktadır.

- Yıllık prim toplamı ile hesaplama yönteminde; son blanço yılında her türlü sigortacılık işlerinden sağlanan direk primler ile aynı yıl içinde elde edilen reasürans primleri toplamından iptal edilen poliçelerin primleri düşülmektedir.
- Hasar ortalaması göre yükümlülük karşılama yeterliliği hesabında son üç yıla ait tüm hasarlar toplamı esas alınmaktadır¹²⁰.

Finansal sorunlar yaşayan sigorta şirketlerinin müşterilerine verdikleri teminatları tam ve zamanında ödeme sıkıntısına düşebilecekleri için, şirketlerin uzun vadeli mali yeterliliğe sahip olması, tüketicinin, yani sigortalının korunması ve piyasada güvenin zedelenmemesi açısından son derece önemlidir. Bu nedenle, bu çalışmada temel ilkeleri ve yapı taşları anlatılmaya çalışılan Solvency II'nin ana amacı, şirketlerin karşı karşıya olduğu nicel veya nitel tüm riskleri en iyi ve en gerçekçi şekilde ölçmesini sağlamak ve bu doğrultuda her zaman yükümlülük karşılama yeterliliğine sahip olmalarını garanti altına almaktır. Mevcut sistemde “*solvency margin*” denen kavram, sigorta şirketlerinin

¹¹⁹ *Yükümlülük Karşılama Yeterliliği*, www.tsrbs.org.tr(11.11.2009)

¹²⁰ *Reasürör Dergisi*, sayı:36,s.13.

bulundurması gereken ek sermayeyi ifade etmekle birlikte, söz konusu sermaye miktarı ne kadar yüksek ayarlanırsa ayarlanırsa doğal afet, terörizm, sahtekarlık gibi risklere karşı tam bir koruma sağlamanın mümkün olmadığı da unutulmamalıdır¹²¹.

2.2. Sigorta Sektörünün Fon Kaynakları

Sigorta sektörünün yarattığı fonlar, belirli bir amaca yönelik ekonomik değerleri, yatırımlar için önemli bir potansiyeli ifade etmektedir. Fon kaynakları sigorta sektörünün mali tablosunu- pasif taraf-, fonların kullanım alanları da sektörün ekonomik tablosunu –aktif taraf-, göstermektedir.

Fon kaynaklarını dört grupta toplamak mümkündür.

- Kaynağı girişimci olan fonlar
- Kaynağı hukuktan doğan fonlar
- Kaynağı ekonomik tercihlerden doğan fonlar
- İşletme faaliyetinden doğan fonlar¹²².

2.2.1.Kaynağı Girişimci Olan Fonlar

Sermayedarın ortaya koyduğu kapital, kurucu ortakların işletmeye koyduğu parayı, bir başka deyişle ödenmiş sermayeyi ifade etmektedir. Sigorta şirketleri genellikle Anonim Şirket şeklinde kurulduklarından ana sermayenin miktarı bakımından mevzuatta

¹²¹ Onur Acar, “Avrupa Birliğinde Yükümlülük Karşılama Yeterliliği , Solvency II”, *Sigorta Araştırmaları Dergisi*, Ekim 2005, s.20.

¹²² Targan Ünal, *Sigorta Sektörünün Ekonomik İşlevi ve Fon Yaratma Kapasitesi*, İstanbul 1994, s.48.

belirtilen hükme aynen uymak durumundadırlar¹²³.

Türkiye'de bir sigorta veya reasürans şirketinin kurulması, yabancı ülkelerde kurulmuş bir sigorta veya reasürans şirketinin Türkiye'de faaliyette bulunması Bakanlığın iznine tabidir.

Türkiye'de kurulacak sigorta veya reasürans şirketlerinin;

- Münhasıran sigortacılık veya reasürans işleri yapmak üzere anonim ortaklık şeklinde kurulmaları,

Kurucularının taksirli suçlar hariç olmak üzere affa uğramış olsalar dahi ağır hapis veya beş yıldan fazla hapis yahut sigortacılık mevzuatına aykırı hareketlerinden dolayı hapis veya birden fazla ağır para cezasına mahkûm edilmemiş olmaları; cezası ne olursa olsun zimmet, ihtilas, rüşvet, irtikap, hırsızlık, dolandırıcılık, sahtecilik, inancı kötüye kullanma, dolanlı iflas gibi yüz kızartıcı suçlar ile resmi ihale ve alım satımlara fesat karıştırma, istimal ve istihlak kaçakçılığı dışında kalan kaçakçılık suçları, Devlet sırlarını açığa vurma, vergi kaçakçılığı veya vergi kaçakçılığına teşebbüs suçlarından dolayı hüküm giymemiş, iflas ve konkordato ilan etmemiş olmaları,

- Ödenmiş sermayelerin 10,3 milyon liradan az olmaması
- Hisse senetlerinin nakit karşılığı çıkarılması ve nama yazılı olması

¹²³ Alim Zurnacı, *Hayat Dışı Sigorta Şirketlerinin Fon Oluşturma İmkanları Ve Yönetimi Analizi*, (Sakarya Üniversitesi Yüksek Lisans Tezi), Sakarya 2007, s.85

- Ana sözleşmelerinin bu Kanun hükümlerine uygun olması şarttır.

Sigorta şirketleri, ortak sayısı 200'den az olmamak üzere kooperatif şirketlerin tabi olduğu esaslara göre karşılıklı (mütüel) şirket olarak da kurulabilir. Yabancı sigorta şirketleri Türkiye'de ancak şube açmak suretiyle faaliyet gösterebilirler. Şube açmak suretiyle faaliyet gösterecek yabancı sigorta ve reasürans şirketlerinin Türkiye'ye ayrılan ödenmiş sermayelerinin bu maddenin ikinci fıkrasının üçüncü bendine göre belirlenen tutardan az olmaması ve faaliyette buldukları ülkelerde sigortacılık yapmaktan yasaklanmamış olmaları şarttır.

Türkiye'de şube açmak suretiyle faaliyette bulunan yabancı sigorta şirketleri, ikinci şubelerini açtıkları tarihten itibaren en geç bir ay içinde Müsteşarlığa ayrıca bir beyanname vererek Türkiye'deki şubelerinden birini diğer şubeleri temsile yetkili ve sorumlu yönetim merkezi olarak göstermek zorundadırlar. Bunların ikinci ve müteakip şubeleri izne tabi değildir.

Bakanlık bu maddede yazılı asgari sermaye tutarını Devlet İstatistik Enstitüsü Toptan Eşya Fiyatları Endeksi artış oranını aşmamak kaydıyla artırmaya yetkilidir.

Türkiye'de faaliyette bulunacak yerli ve yabancı sigorta ve reasürans şirketlerinin kurulmalarına, yurtiçinde ve yurtdışında şube açmalarına ve her türlü faaliyetlerine ilişkin diğer usul ve esaslar yönetmelik ile düzenlenir¹²⁴.

2.2.2.Kaynağı Hukuktan Doğan Fonlar

Kaynağı hukuktan doğan fonlar dört gruba ayrılmaktadır;

- Yedek Akçeler

¹²⁴ Sigorta Şirketleri Fon Kaynakları, hazine.gov.tr(02.02.2010)

- Teknik Karşılıklar
- Amortismanlar
- Kıdem Tazminatı Karşılığı

2.2.2.1.Yedek Akçeler

İşletmenin dönem sonunda elde ettiği karın, kanun veya anasözleşme gereğince veya kar payı olarak dağıtılmayan, bilançoda çeşitli amaçlar için ayrı kalemlerde gösterilen kısmıdır. Yedek akçeler hukuki durumlarına göre; zorunlu yedek akçeler ve isteğe bağlı yedek akçeler olarak gruplanırlar¹²⁵.

Anonim şirket şeklinde faaliyette bulunan sigorta ve reasürans şirketleri 6762 sayılı Türk Ticaret Kanunu'nun 466. ve 467. maddeleri gereğince biri kanuni bir diğeri ihtiyari olmak üzere iki çeşit yedek akçe ayırmak zorundadırlar¹²⁶.

Kanuni ihtiyatlar, öz sermayenin sürekliliğini sağlamak, zarar olduğu taktirde eksilen öz sermayenin tanımlanmasını temin etmek amacı ile 6762 sayılı Türk Ticaret Kanunu'nun 466. maddesine göre ayrılması zorunlu bulunan ihtiyatlardan olduğu halde ihtiyari ihtiyatlar 6762 sayılı Türk Ticaret Kanunu'nun 467. maddesi gereğince yasal zorunluluğu olmadan işletme tarafından bazı ihtiyaçları karşılamak üzere ayrılan akçelerdir¹²⁷.

125 *Yedek Akçe*, <http://www.muhasebeturk.org/ecopedia/411-y/3759-yedek-akce-nedir-ne-demek-anlami-tanimi.html>

126 Yasemin Çankaya, *Hayat Sigortası Şirketlerinde Fon Yönetimi, Yatırım Araçları ve Ekonomiye Etkileri*, (Marmara Üniversitesi Basılmamış Yüksek Lisans Tezi), İstanbul 2008, s.38

127 Alim Zurnacı, *a.g.m* , s.87

2.2.2.2.Teknik Karşılıklar

3 Haziran 2007 tarihli 5684 sayılı Sigortacılık kanununun 16.Maddesi ‘sigorta şirketleri, sigorta sözleşmelerinden doğan yükümlülükleri için müteakip maddelerde belirtilen esaslara göre teknik karşılık ayırmak zorundadırlar’ hükmünü içerir¹²⁸.

Teknik karşılıklar sigorta şirketlerinin ayırıcı karakteristik hesaplarıdır. Teknik karşılıklar sigortacının sigortalılar ile sigorta sözleşmesinden yararlanan diğer kişilere olan yükümlülüğünü göstermektedir. Teknik karşılıklar aşağıdaki gibidir¹²⁹.

2.2.2.2.1.Cari Rizikolar Rezervi(Kazanılmamış Primler Karşılığı)

Cari rizikolar rezervi özellikle hayat dışı sigorta dalında önemlidir. Cari rizikolar karşılıkları, yürürlükte bulunan yıllık sigortalar ile süresi bir yılı aşan birikim priminin de alındığı hayat sigortaları için tahakkuk etmiş primlerden, komisyonlar ile gider payları ve varsa birikime kalan kısım düşüldükten sonra kalan tutarın ertesi yıla sarkan kısmından oluşur¹³⁰.

2.2.2.2.2.Muallak Hasar Rezervi

Sigorta şirketleri yapmış oldukları sözleşmelerden doğan tazminat taleplerini sigorta mevzuatı hükümlerine göre derhal ödemek zorundadırlar. Sözleşmede adı geçen hasar gerçekleşmesine rağmen bazı nedenlerle ödeme yapılamamış olabilir. Hasara ilişkin belgenin tamamlanamamış olması, taraflar arasında çıkan anlaşmazlık sonucu olayın

128 Yasemin Çankaya, e.g.m., s.38.

129 Ali İhsan Karacan, Sigortacılık ve Sigorta Şirketleri, İstanbul 1994, s.124.

130 [http://www.birlikhayatsigorta.com.tr/raporlar/2007_Faaliyet_Raporu.pdf\(06.01.2010\)](http://www.birlikhayatsigorta.com.tr/raporlar/2007_Faaliyet_Raporu.pdf(06.01.2010))

mahkemeye intikal etmesi, sigortalının hasar gerçekleşmesine rağmen tazminat talebinin gerçekleşmemesi gibi nedenlerden dolayı olası ödemeler yapılamamış olabilir. Bu takdirde sigorta şirketleri gerçekleşmiş ancak henüz ödenmemiş olası hasarları karşılığında bir rezerv tutar ki bu işleme muallak hasar tazminat ayırımı ve ayrılan tazminata da ‘muallak hasar’ denilmektedir¹³¹.

2.2.2.2.3.Riyazi İhtiyat Rezervi (Matematik Karşılıklar)

Matematik karşılık veya riyazi ihtiyat hayat sigortaları için söz konusudur. Geçerli olan sene içinde alınan primler toplamından rizikoya karşılık gelen prim ve masraflar düşüldükten sonra bakiyenin yani tasarruf priminin faizlendirilerek hayatta kalanlara bölüştürülmesine riyazi ihtiyat denir¹³².

Riyazi rezervler aktüerler tarafından hesap edilmektedir. Bir çok ülkede aktüerlerin hesap etmediği riyazi rezervler değerli görülmemektedir. Riyazi rezervler hesap edildikten sonra sigorta şirketleri bu kar/zarar hesabının borcu ile riyazi rezerv hesabının alacağına kaydedip yeni riyazi rezerv ayrılınca kadar hazine tarafından kabul edilen değerlere yatırmaktadır. Bu miktar sigortalıların alacaklarının karşılığı olup üzerinde sigortacının hiçbir hakkı yoktur. Sigortacı ancak bunun işletilmesi ve karından yararlanmaktadır¹³³.

131 Orhan Güven , *Açıklamalı Sigorta ve Reasürans Terimleri Sözlüğü*, İstanbul 1995, s.74.

132 *Riyazi İhtiyat*,<http://www.sigorta.mesiar.com.tr/sozluk.html>(03.03.2010)

133 Bülent Karakan , *Hayat Sigorta Şirketlerinde Prim Üretimi, Fon Yönetimi, Kar Payı Dağıtımı Ve Uygulamadan Bir Örnek*, (İstanbul Üniversitesi, Siyasal Bilgiler Fakültesi, Basılmamış Yük. Lisans Tezi), İstanbul 2000, s.81.

2.2.2.3 Amortismanlar

213 sayılı Vergi Usul Kanu'nun 313. maddesi amortismanı, 'işletmede bir yıldan fazla kullanılan ve yıpranmaya, aşınmaya veya kıymetten düşmeye maruz bulunan gayrimenkullerle, gayrimenkul gibi değerlendirilen iktisadi kıymetlerin alet, edevat, mefruşat, demirbaş ve sinema filmlerinin değerlendirilme esaslarına göre tespit edilen değerlerinin, bunların kullanılabilir süre içerisinde yok edilme payları olarak tanımlanmıştır¹³⁴.

Şirketlerin önceki dönemlerde almış oldukları duran varlıklarından ayrılan amortismanlar şirket içi bir fon kaynağıdır. Şirketlerin ayırmış olduğu amortismanlar gider olarak görünür ve ilgili faaliyet yılında ödenecek kurumlar vergisinden düşülür. Ödenecek kurumlar vergisinden düşülecek amortisman miktarı şirket için bir fon kaynağı yaratmış olur. İlgili faaliyet yılında ayrılan amortismanın 2.000 TL olduğu, ödenecek kurumlar vergisi matrahının 10.000 TL olduğu varsayılırsa, 2000 TL kurumlar vergisi matrahından düşecek ve 8.000 TL üzerinden vergi ödenecektir.

Amortisman ayrılmadığında;

$10.000 \times 0.25 = 2.500$ TL kurumlar vergisi ödenecektir.

Amortisman ayrıldığında ödenecek vergi;

$8.000 \times 0.25 = 2.000$ TL olacaktır.

$2.500 - 2.000 = 500$ TL şirket için fon yaratılmış olur.

¹³⁴ [http://www.mevzuat.adalet.gov.tr/html/1045.html\(05.05.2010\)](http://www.mevzuat.adalet.gov.tr/html/1045.html(05.05.2010))

2.2.2.4.Kıdem Tazminatı Karşılığı

Sigorta şirketlerinin ayırmakta zorunlu olduğu bir karşılıkta kıdem tazminatı karşılığıdır. Sigortacılık genel müdürlüğü tarafından tebliğ edilen 28.05.1999 tarih ve 38047 sayılı yazı ile tüm sigorta şirketlerine kıdem tazminatı ayırma zorunluluğu getirilmiştir.

Türkiye’de mevcut kanunlar çerçevesinde, Şirket bir yıllık hizmet süresini dolduran ve herhangi bir geçerli nedene bağlı olmaksızın işine son verilen, askerlik hizmeti için göreve çağrılan, vefat eden, erkekler için 25 kadınlar için 20 yıllık hizmet süresini dolduran ya da emeklilik yaşına gelmiş (kadınlarda 58, erkeklerde 60 yaş) personeline kıdem tazminatı ödemekle mükelleftir. Kıdem tazminatı brüt ücret üzerinden hesaplanır. Yalnızca damga vergisi kesintisi yapılır¹³⁵.

2.2.3.Kaynağı Ekonomik Tercihlerden Doğan Fonlar

Kaynağı ekonomik tercihlerden doğan fonlar, Serbest ve Diğer Karşılıklar ile Yeniden Değerleme Fonu olarak ikiye ayrılmaktadır. Aşağıda kısaca açıklanacaktır.

2.2.3.1.Serbest ve Diğer Karşılıklar

Hayat sigortalarında, sigortacının yatırım imkanı sadece primden ibaret olmayıp, özkaynak sermaye unsurları içinde yer alan ve tüm sigorta dalları için söz konusu olan teminatlarda birer yatırım kaynağı olarak görülmektedir. Ancak, sigorta işletmelerine aynı zamanda yatırım kuruluşları olma özelliğini veren etken matematik ve teknik karşılıklardır. Özellikle, matematik karşılıklar, sigortacıya uzun yıllar devam edebilecek bir yatırım imkanı sağlamakta ve ülke ekonomisi için ihmal edilmemesi gereken bir

¹³⁵ *Kıdem Tazminatı*, http://www.alomaliye.com/2007/ozan_uslu_kidem_ii.htm(07.05.2010)

yatırım kaynağının doğmasına yardımcı olmaktadır¹³⁶.

2.2.3.2.Yeniden Değerleme Fonu

Yeniden değerlendirme, blanço esasına göre defter tutan gelir ve kurumlar vergisi mükellefleri tarafından zorunlu olarak yapılmaktadır. Yeniden değerlendirme ile yeniden değerlemeye tabi şirket varlıklarının net aktif değerlerine ulaşılır. Bilançoda yar alan varlıkların bilançooya güncel değerleriyle geçmesi, şirketin sahip olduğu kıymetlerin aktif değerlerinin ifade edilmesi ve vergilendirmeninde bu gerçek değerler üzerinden yapılabilmesi amacıyla Vergi Usul Kanunu'nun ilgili maddesi gereğince Maliye Bakanlığı'nca her yıl açıklanan oranlara göre gerçekleşir¹³⁷.

2.2.4.İşletme Faaliyetlerinden Doğan Fonlar

İşletme faaliyetlerinden doğan fonları oluşturan kar kavramı, harcamalarla gelirler arasındaki olumlu fark olarak tanımlanmaktadır. Şirketin mali plasmanlarından, hisse senedi ve tahvillerin kupon, ipotekli ifrazatın, faiz, gayrimunkul kira v.b. gelirlerden bu gelirlerin oluşması sırasında ortaya çıkan amortisman, faiz gideri, karşılıklar ve gider mahiyetindeki vergiler düşüldükten sonra ortaya çıkan pozitif rakam şirketin karını ifade etmektedir.

Verilen toplam sigorta teminatına karşılık tahsil edilen primlerden, istihsal organlarına ödenen komisyonlar hasar tazminatları düşüldükten sonra ortaya çıkan pozitif rakam ise şirketin teknik karını oluşturmaktadır. Şirketin blanço karı ise teknik ve mali karın toplamından ibaret olup yeni yatırımlar için bir potansiyel oluşturmaktadır¹³⁸.

136 Bülent Karakan, *a.g.m.*, s.85.

137 Yasemin Çankaya, *Hayat Sigortası Şirketlerinde Fon Yönetimi, Yatırım Araçları ve Ekonomiye Etkileri*, (Marmara Üniversitesi Basılmamış Yüksek Lisans Tezi), İstanbul 2008.

138 Alim Zurnacı, *a.g.m.*, s.90.

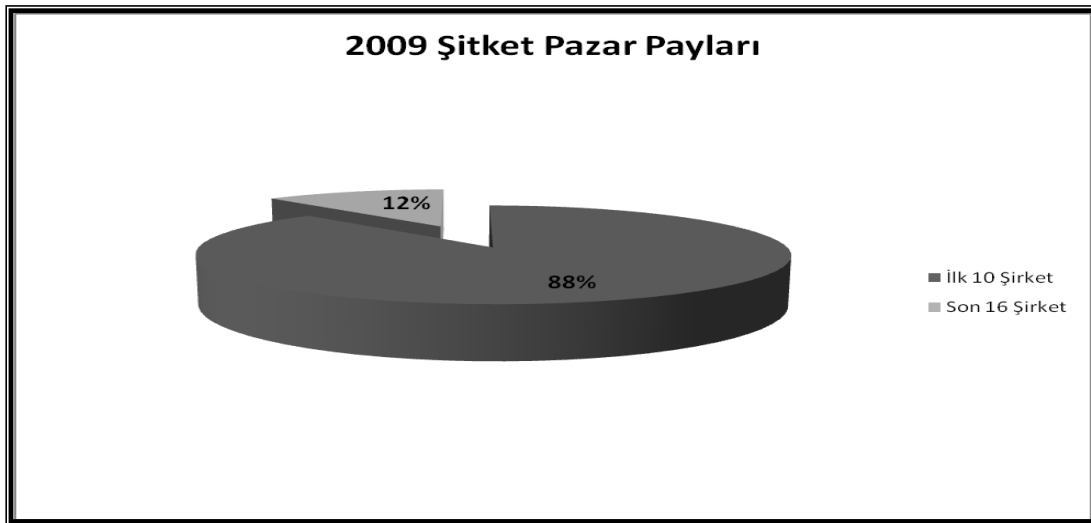
2.3. Dünya’da Ve Türkiye’de Sigorta Sektörü Prim Üretimleri

Sigorta şirketlerinin prim üretimleri fon oluşturma kapasitelerinin ana kaynağıdır. Bu anlamda önce Türkiye’de faaliyette bulunan sigorta şirketlerinin prim üretimlerini inceleyeceğiz bir sonra ki bölüm de dünya sigorta sektörü prim üretimine yer vereceğiz.

Hayat ve hayat dışı prim üretimlerini tablo 4 ve tablo 5 de görmekteyiz. 2009 yılı verilerine göre hayat branşında ilk on şirket toplam pazarın %88’ine sahiptir. Grafik 1 ilk on şirketin pazar payını net olarak göstermektedir.

Türk sigorta sektörü 2008 yılında 1576 milyon TL olan hayat branşı toplam fon miktarını 2009 yılında %16 artış ile 1821 milyon TL ye çıkarmıştır. Hayat dışı branşında ise Türk sigorta sektörünün 2008 yılında topladığı fon miktarı 10203 milyon TL iken bu rakam %4 artış ile 10614 milyon TL ye ulaşmıştır. Hayat dışı branşta ise ilk 10 şirket toplam pazarın %75’ine sahiptir.

Grafik:1 Şirket Pazar Payları

Kaynak: www.tsrbsb.org.tr (03.03.2010)

Tablo:4 Hayat Toplam Üretim

Sıra	Şirket adı	2008-12 Ay		2009-12 Ay		Değişim %
		Toplam üretim (TL)	Pazar Payı %	Toplam üretim (TL)	Pazar Payı %	
1	Anadolu Hayat Emeklilik	344,914,277	0.22	499,735,795	0.27	0.45
2	Groupama Emeklilik	317,854,455	0.20	354,817,816	0.19	0.12
3	Garanti Emeklilik	123,535,464	0.08	181,094,232	0.10	0.47
4	AvivaSA	136,978,680	0.09	119,857,049	0.07	-0.12
5	Yapı Kredi Emeklilik	110,137,881	0.07	92,288,527	0.05	-0.16
6	Birlik Hayat	73,835,593	0.05	77,856,279	0.04	0.05
7	Allianz Hayat ve Emeklilik	78,050,650	0.05	77,278,662	0.04	-0.01
8	Axa Hayat	72,357,037	0.05	69,567,091	0.04	-0.04
9	Vakıf Emeklilik	58,322,117	0.04	64,386,325	0.04	0.10
10	American Life Hayat	74,171,099	0.05	59,051,171	0.03	-0.20
	İLK 10 ŞİRKET	1,390,157,253	0.88	1,595,932,947	0.88	0.15
11	Finans Emeklilik ve Hayat	47,733,434	0.03	48,621,219	0.03	0.02
12	Cardif Hayat	11,065,376	0.01	43,891,747	0.02	2.97
13	Deniz Emeklilik ve Hayat	33,992,361	0.02	41,631,641	0.02	0.22
14	Ergo İsviçre Emeklilik ve Hayat	21,594,101	0.01	23,172,528	0.01	0.07
15	Fortis Emeklilik ve Hayat	23,017,459	0.01	19,118,036	0.01	-0.17
16	Civ Hayat	6,037,367	0.00	12,723,530	0.01	1.11
17	Mapfre Genel Yasam	15,748,382	0.01	12,010,385	0.01	-0.24
18	Aegon Emeklilik ve Hayat	7,441,904	0.00	7,222,796	0.00	-0.03
19	Acıbadem Sağlık ve Hayat	7,628,606	0.00	6,831,119	0.00	-0.10
20	Demir Hayat	5,317,519	0.00	5,330,756	0.00	0.00
	İLK 20 ŞİRKET	1,569,733,763	1.00	1,816,486,705	1.00	0.16
21	New Life Yaşam	4,812,877	0.00	4,428,930	0.00	-0.08
22	Ak Sigorta	629,948	0.00	412,630	0.00	-0.34
23	Rumeli Hayat	393,685	0.00	270,460	0.00	-0.31
24	Gunes	327,925	0.00	52,951	0.00	-0.84
25	Generali	1,729	0.00	1,883	0.00	0.09
26	Liberty	308,948	0.00	0	0.00	-1.00
	SEKTÖR TOPLAMI	1,576,208,875	1	1,821,653,559	1	0.16

Kaynak:www. tsrsb.org.tr (03.03.2010)

Tablo: 5 Hayat Dışı Toplam Üretim

Sıra	Şirket adı	2008-12 Ay		2009-12 Ay		
		Toplam üretim (TL)	Pazar Payı %	Toplam üretim (TL)	Pazar Payı %	Değişim %
1	Axa	1,234,024,889	0.12	1,277,193,870	0.12	0.03
2	Anadolu	1,161,386,191	0.11	1,243,477,306	0.12	0.07
3	Allianz	905,223,781	0.09	930,693,783	0.09	0.03
4	Ak Sigorta	828,575,261	0.08	850,758,344	0.08	0.03
5	Gunes	709,291,375	0.07	727,022,010	0.07	0.02
6	Groupama	747,587,526	0.07	726,676,282	0.07	-0.03
7	Ergo İsviçre	698,302,707	0.07	675,729,403	0.06	-0.03
8	Yapı Kredi	631,535,814	0.06	607,976,823	0.06	-0.04
9	Eureko	478,515,051	0.05	539,180,601	0.05	0.13
10	Mapfre Genel Sigorta	345,684,100	0.03	361,158,096	0.03	0.04
	İLK 10 ŞİRKET	7,740,126,694	0.76	7,939,866,517	0.75	0.03
11	Fiba	313,705,356	0.03	305,718,191	0.03	-0.03
12	Aviva	251,624,526	0.02	274,780,070	0.03	0.09
13	Ray	274,518,797	0.03	253,825,492	0.02	-0.08
14	Zurich	185,919,486	0.02	216,105,922	0.02	0.16
15	Ankara	184,169,294	0.02	195,945,143	0.02	0.06
16	HDI	151,264,563	0.01	175,297,441	0.02	0.16
17	Chartis Sigorta	186,426,301	0.02	174,563,800	0.02	-0.06
18	Acıbadem Sağlık ve Hayat	100,364,986	0.01	120,171,062	0.01	0.20
19	Mapfre Genel Yasam	109,939,173	0.01	119,777,387	0.01	0.09
20	Birlik	105,840,902	0.01	113,340,462	0.01	0.07
	İLK 20 ŞİRKET	9,603,900,079	0.94	9,889,391,486	0.93	0.03
21	Isık	109,362,706	0.01	112,354,007	0.01	0.03
22	SBN	57,146,421	0.01	84,951,807	0.01	0.49
23	Generali	97,186,985	0.01	84,741,665	0.01	-0.13
24	Dubai Group Sigorta	614,699	0.00	75,813,609	0.01	122.33
25	Euro	12,743,225	0.00	57,635,778	0.01	3.52
26	Hur	46,242,283	0.00	52,866,358	0.00	0.14
27	Liberty	77,982,065	0.01	45,822,145	0.00	-0.41
28	Axa Hayat	51,255,121	0.01	39,055,031	0.00	-0.24
29	Demir Hayat	31,958,620	0.00	36,619,144	0.00	0.15
30	AvivaSA	13,535,272	0.00	35,065,209	0.00	1.59
31	American Life Hayat	26,281,434	0.00	23,595,935	0.00	-0.10
32	Deniz Emeklilik ve Hayat	9,392,348	0.00	14,233,206	0.00	0.52
33	Coface	19,633,487	0.00	12,255,377	0.00	-0.38
34	Cardif	276,641	0.00	11,505,304	0.00	40.59
35	Groupama Emeklilik	7,087,728	0.00	8,697,541	0.00	0.23
36	Fortis Emeklilik ve Hayat	5,628,099	0.00	4,545,683	0.00	-0.19
37	Vakıf Emeklilik	5,126,166	0.00	4,485,550	0.00	-0.12
38	Atradius	4,165,691	0.00	4,230,006	0.00	0.02
39	T.Nippon	0	0.00	4,189,983	0.00	0.00
40	Ace Europe	0	0.00	3,734,808	0.00	0.00
41	Demir	525,797	0.00	3,708,478	0.00	6.05
42	New Life Yaşam	1,147,677	0.00	1,586,651	0.00	0.38
43	Civ Hayat	104,234	0.00	970,793	0.00	8.31
44	Cardif Hayat	0	0.00	718,284	0.00	0.00
45	Allianz Hayat ve Emeklilik	550,223	0.00	466,682	0.00	-0.15
46	Anadolu Hayat Emeklilik	413,238	0.00	312,057	0.00	-0.24
47	Neova Sigorta	0	0.00	264,329	0.00	0.00
48	Ergo İsviçre Emeklilik ve Hayat	21,084,410	0.00	169,947	0.00	-0.99
49	Finans Emeklilik ve Hayat	168,426	0.00	160,843	0.00	-0.05
50	Yapı Kredi Emeklilik	88,213	0.00	95,200	0.00	0.08
51	Aegon Emeklilik ve Hayat	33,546	0.00	39,495	0.00	0.18
52	Birlik Hayat	16,726	0.00	33,745	0.00	1.02
53	Garanti Emeklilik	8,307	0.00	1,561	0.00	-0.81
54	Inter	0	0.00	0	0.00	0.00
55	Magdeburger	1,624	0.00	0	0.00	-1.00
56	Merkez	0	0.00	0	0.00	0.00
57	Rumeli	0	0.00	0	0.00	0.00
58	Rumeli Hayat	6,894	0.00	0	0.00	-1.00
59	Batı	4,816	0.00	0	0.00	-1.00
	SEKTÖR TOPLAMI	10,203,673,200	1.00	10,614,317,698	1.00	0.04

Kaynak: www.tsrbs.org.tr (03.03.2010)

2.3.1. Dünya Sigorta Sektörü Prim Üretimleri

Sigorta sektörünün en önemli işlevi fon yaratmak ve yaratılan fonların verimli şekilde kullanılarak ekonomiye kazandırmaktır. Prim üretimleri sigorta şirketlerinin fon kapasitesini direk olarak belirlemektedir.

Sigorta sektörünün gelişimini ölçmede kullanılan göstergeler kişi başı prim üretimi, toplam prim üretiminin GSMH'ya oranı gibi göstergelerdir. İkinci bölümde bu göstergelere ve ülkelerin prim üretimlerine yer verilecektir.

2.3.1.1. Hayat Sigortası Prim Üretimi

Swiss Re 2009 da yayınlanan 2008 yılına ilişkin verilerine göre dünya sigorta prim üretimi 4269 milyar dolar olarak gerçekleşmiştir. 2007 yılında ise dünya prim üretimi 4127 milyar dolar olarak gerçekleşmiştir. 2007 yılındaki toplam prim rakamlarına göre 2008 yılı sonu itibariyle toplam prim üretimi %1 artmıştır.

Tablo 6 da Dünya sigorta prim üretimi(Hayat sigorta ve hayat dışı sigorta olarak) bölgeler bazında verilmektedir.

Tablo 6: Bölgeler Bazında Dünya Sigorta Prim Üretimi

	Toplam Prim				Hayat Sigortası				Hayat Dışı Sigorta			
	2008	2007	Artış %	Pazar Payı % 2008	2008	2007	Artış %	Pazar Payı %	2008	2007	Artış %	Pazar Payı % 2008
Amerika	1,450,749	1,428,290	0.02	33.98	666,954	660,579	0.01	26.78	783,795	767,711	0.02	44.05
Kuzey Amerika	1,345,816	1,338,648	0.01	31.52	626,066	624,558	0.00	25.14	719,751	714,090	0.01	40.45
Latin Amerika ve Karaibler	104,933	89,642	0.15	2.46	40,889	36,021	0.12	1.64	64,044	53,621	0.16	3.60
AVRUPA	1,753,200	1,764,685	-0.01	41.06	1,050,815	1,115,147	-0.06	42.19	702,386	649,538	0.08	39.48
Bat ıAvrupa	1,656,281	1,689,566	-0.02	38.79	1,025,260	1,097,027	-0.07	41.17	631,021	592,539	0.06	35.46
Orta/Doğu Avrupa	96,919	75,119	0.22	2.27	25,554	18,120	0.29	1.04	71,365	56,999	0.20	4.01
ASYA	933,358	812,046	0.13	21.86	690,951	592,644	0.14	27.74	242,407	219,402	0.09	13.62
Japonya ve Yeni Gelişmiş Asya Ekonomisi	675,109	608,007	0.10	15.81	519,046	459,512	0.11	20.84	156,063	148,495	0.05	8.77
Güney ve Doğu Asya	229,036	180,099	0.21	5.36	164,228	127,127	0.23	6.59	64,808	52,972	0.18	1.64
Orta Doğu Ve Orta Asya	29,213	23,940	0.18	0.68	7,677	6,005	0.22	0.31	21,536	17,936	0.17	1.21
OKYANUSYA	77,716	68,882	0.11	1.02	43,835	35,809	0.18	1.76	33,881	33,074	0.02	1.90
AFRİKA	54,713	53,683	0.02	1.28	37,866	37,645	0.01	1.52	16,847	16,038	0.05	0.95
Dünya Toplamı	4,269,737	4,127,586	0.03	4.00	2,218,523	2,220,129	0.00	100	1,779,316	1,685,762	0.05	100.00
Sanayileşmiş Ülkeler	3,756,939	3,705,676	0.01	87.99	2,218,523	2,220,129	0.00	89.08	1,538,290	1,485,547	0.03	86.46
Gelişmekte Olan Ülkeler	512,799	421,911	0.18	12.01	271,898	221,695	0.18	10.92	240,901	200,260	0.17	13.54
OECD	3,696,073	3,644,916	0.01	86.56	2,147,210	2,150,619	0.00	86.22	1,548,862	1,494,297	0.04	87.05
G7	2,925,946	2,910,018	0.01	68.53	1,710,983	1,725,307	-0.01	68.70	1,214,963	1,184,711	0.02	68.28
EU 15 ÜLKE	1,564,424	1,610,393	-0.03	36.64	973,700	1,054,320	-0.08	39.10	590,724	556,073	0.06	33.20
EU 27 ÜLKE	1,616,461	1,650,192	-0.02	37.86	998,452	1,071,539	-0.07	40.09	618,009	578,653	0.06	34.73
NAFTA	1,364,839	1,356,214	0.01	31.97	634,394	632,242	0.00	25.47	730,445	723,972	0.01	41.05

Kaynak: World Insurance Premiums, [http://www.swissre.com/sigma/\(11.03.2010\)](http://www.swissre.com/sigma/(11.03.2010))

2008 yılı sonu itibariyle dünya sigorta prim üretimi toplamı olan 4269 milyar doların 3756 milyar dolarlık kısmını sanayileşmiş ülkeler gerçekleştirirken, 513 milyar dolarlık kısım gelişmekte olan ülkeler tarafından gerçekleştirilmiştir. Gelişmekte olan ülkelerde sigorta prim üretimi düşük kalmasına rağmen gelişmiş ülkelerde 2008 yılı sonu itibariyle prim üretim artışı %1 artarken gelişmekte olan ülkelerde prim üretimi %22 artmıştır. Dünya sigorta sektöründe büyümenin büyük bir kısmı gelişmekte olan ülkeler tarafından gerçekleştirilmiştir. Amerika kıtasında büyüme %2 olarak gerçekleşirken, Avrupa kıtası %1 küçülmüştür, bunun yanında Asya kıtası %15, Okyanusya kıtası %13, Afrika kıtası %2 büyümüştür.

Dünya sigorta sektörü pazar payının %44 üne Amerika sahipken, Amerika'yı %39 ile Avrupa takip etmektedir. Pazarın geri kalanının %13 ünü Asya, %1 ini Afrika, %2 sini Okyanusya almaktadır.

Dünya sigorta prim üretiminde hayat sigorta prim üretimi 2218 milyar dolarken, hayat dışı sigorta prim üretimi 1779 milyar dolardır. Hayat sigortası prim üretiminde en büyük payı %42,19 ile Avrupa alırken, Avrupa'yı %26,78 pay ile Amerika, %27,74 ile Asya, %1,52 ile Afrika ve %1,76 ile Okyanusya takip etmektedir.

Ekonomik organizasyonların dünya prim üretimdeki payına bakacak olursak, 2008 itibariyle en büyük payı %87 ile Ekonomik İşbirliği ve Kalkınma Örgütü'nün aldığını (OECD) görmekteyiz. 4269 milyar dolar olan dünya prim üretiminin 3696 milyar dolarını OECD ülkeleri tarafından üretilmiştir. G7 olarak adlandırılan sanayileşmiş 7 ülkenin(ABD, Kanada, Almanya, İtalya, Fransa, İngiltere, Japonya) toplam dünya sigorta prim üretimi içindeki payı %88,56 iken yapmış olduğu toplam üretim 3696 milyar dolardır. Bu ülkelerin bir önceki yıla göre prim artışı %4 olarak gerçekleşmiştir. Avrupa Birliği'nin dünya sigorta prim üretimi içindeki payı %37,86 iken 1616 milyar dolar prim üretimi gerçekleşmiştir. Kuzey Amerika Serbest Ticaret Bölgesi(NAFTA) ne

üye ülkelerin pazar payı %31,97 olması ile birlikte 2008 yılı itibari ile prim üretimi 1364 milyar dolardır.

Tablo 7’de dünya sigorta sektörünün ülkeler bazında 2007 ve 2008 yılları toplam prim üretimleri bulunmaktadır.

2008 yılı sonu rakamları incelendiğinde ABD ülkeler bazında 1238 milyar dolar prim üretimiyle ilk sırada bulunmaktadır. ABD prim üretimini bir önceki yıla göre %0,22 arttırarak %29,06’lık pazar payına sahip olmuştur. Ülkeler bazında toplam sigorta prim üretiminde ikinci sırayı 473 milyar dolar üretimi ve %11.08 pazar payı ile Japonya almaktadır. Japonya’yı 450 milyar dolar prim üretimi ve %10,54 pazar payı ile Birleşik Krallık, 273 milyar dolar ve %6,39 pazar payı ile Fransa ve 243 milyar dolar ve %5,69 Pazar payı ile Almanya izlemektedir.

Toplam prim üretimi açısından Türkiye’ye bakacak olursak; Türkiye 8807 milyon dolar üretimi ile dünya sigorta prim üretiminden aldığı pay %0,21’dir. Türkiye prim üretimini 8221 milyon dolardan 8807 milyona çıkararak 2008 sonu itibari ile %7,14 oranında artış yakalamıştır.

Tablo:7 Ülkeler Bazında Sigorta Prim Üretimi

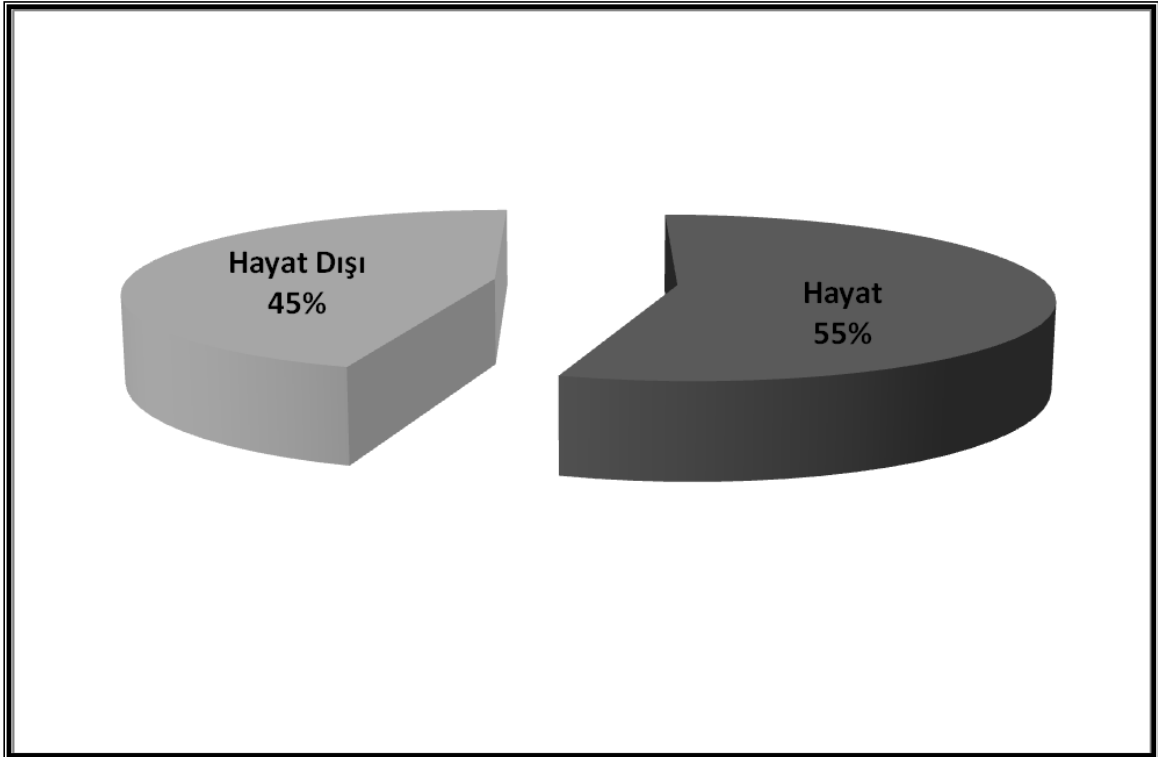
	Milyon Dolar		% Artış	Pazar Payı 2008,00
	2007	2008		
KUZEY AMERİKA				
ABD	1.237.890	1.240.643	0,22	29,06
Kanada	100.758	105.174	4,38	2,46
Toplam	1.338.648	1.345.817	0,54	31,52
LATİN AMERİKA VE KARAİBLER				
Brezilya	39.041	47.493	21,65	1,11
Meksika	17.566	19.023	8,29	0,45
Venezuela	7.172	10.060	40,26	0,24
Arjantin	7.017	8.396	19,65	0,20
Şili	6.169	5.783	-6,70	0,14
Kolombiya	4.103	4.106	0,07	0,10
Peru	1.187	1.481	24,77	0,03
Diğer Ülkeler	7.387	8.592		
Toplam	89.642	104.933	17,06	2,46
AVRUPA				
Birleşik Krallık	539.468	450.152	-16,56	10,54
Fransa	272.855	273.007	0,06	6,39
Almanya	223.530	243.085	8,75	5,69
İtalya	142.392	140.689	-1,20	3,30
Hollanda	102.613	112.611	9,74	2,64
İspanya	74.889	87.038	16,22	2,04
Belçika	44.918	49.077	9,26	1,15
İsviçre	43.313	48.718	12,48	1,14
İrlanda	63.092	44.918	-28,81	1,05
Rusya	30.336	38.778	27,83	0,91
İsveç	33.874	36.432	7,55	0,85
Danimarka	28.317	31.457	11,09	0,74
Polonya	15.621	24.403	56,22	0,57
Avusturya	21.751	23.925	10,00	0,56
Finlandiya	20.639	23.336	13,07	0,55
Portegiz	19.008	22.704	19,44	0,53
Norveç	19.451	20.481	5,30	0,48
Lüksemburk	17.038	19.319	13,39	0,45
Türkiye	8.221	8.807	7,14	0,21
Çek Cumhuriyeti	6.549	8.168	24,72	0,19
Yunanistan	6.007	6.673	11,09	0,16
Diğer Ülkeler	30.802	39.421		
Toplam	1.764.685	1.753.200	-0,66	41,06
ASYA				
Japonya	393.125	473.197	20,37	11,08
Çin	140.818	92.483	52,26	3,30
Güney Kore	115.458	97.023	-15,97	2,27
Tayvan	60.521	64.265	6,19	1,51
Hindistan	57.782	56.190	-2,76	1,32
Hong Kong	24.657	24.096	-2,28	0,56
Singapur	14.245	16.528	16,03	0,39
İsrail	8.794	10.823	23,08	0,25
Malezya	8.633	9.335	8,13	0,22
Tayland	8.285	9.138	10,30	0,21
Endonezya	6.938	6.903	-0,51	0,16
Birleşik Arap Emirlikleri	3.973	5.016	26,26	0,12
İran	3.645	4.243	16,41	0,10
Sudi Arabistan	2.290	3.070	34,05	0,07
Diğer Ülkeler	11.217	12.713		
Toplam	812.046	933.358	14,94	21,86
AFRİKA				
Güney Afrika	42.775	42.515	-0,61	1,00
Morokko	2.153	2.538	17,89	0,06
Mısır	1.090	1.389	27,43	0,03
Nijerya	939	1.237	31,75	0,03
Cezayir	776	1.031	32,79	0,02
Diğer Ülkeler	5.950	6.003		
Toplam	53.683	54.713	1,92	1,28
OKYANUSYA				
Avustralya	62.240	70.951	14,00	1,66
Yeni Zelanda	6.512	6.613	1,56	0,15
Diğer Ülkeler	130	152		
Toplam	68.882	77.716	12,82	1,82

Kaynak: World Insurance Premiums, [http://www.swissre.com/sigma/\(11.03.2010\)](http://www.swissre.com/sigma/(11.03.2010))

Aşağıda göreceğimiz Tablo 8 ve Tablo 9 da ülkelerin prim üretimlerinin hayat sigortaları ve hayat-dışı sigortalar olarak ayrımını görmekteyiz.

Tablolardan da görüleceği gibi; 2008 yılı sonu itibari ile 4269 milyar dolar olan dünya sigorta prim üretim hacminin 2490 milyar dolarlık kısmı hayat sigorta primleri 1779 milyar dolarlık kısmı da hayat-dışı sigorta primleri oluşturmaktadır. Dünya hayat sigortaları prim üretimi bir önceki yıla göre %2 artış göstererek 2441 milyardan 2490 milyara yükselmiştir. Hayat-dışı sigorta prim üretimi ise 1685 milyar dolar prim üretiminden 1779 milyar dolar üretime yükselerek %5,5 oranında artış göstermiştir. Hayat-dışı sigorta prim üretimi hayat sigorta prim üretimine göre daha çok artsa da hayat sigorta prim üretiminin dünya prim üretiminden aldığı pay daha yüksektir. Grafik 1 pay dağılımını net olarak göstermektedir.

Grafik:2 Dünya Hayat – Hayat Dışı Prim Üretimi Pay Dağılımı

Kaynak: *World Insurance Premiums*, [http://www.swissre.com/sigma/\(11.03.2010\)](http://www.swissre.com/sigma/(11.03.2010))

Tablo:8 Ülkeler Bazında Hayat Sigortası Prim Üretimi

	Milyon Dolar		% Artış	Pazar Payı 2008
	2007	2008		
KUZEY AMERİKA				
ABD	579.215	578.211	-0,20	23,22
Kanada	45.343	47.855	5,50	1,92
Toplam	624.558	626.066	0,20	25,14
LATİN AMERİKA VE KARAİBLER				
Brezilya	18.533	22.419	21,00	0,9
Meksika	7.685	8.328	8,40	0,33
Venezuela	196	274	40,30	0,01
Arjantin	2.070	1.920	-7,20	0,08
Şili	3.792	3.457	-8,80	0,14
Kolombiya	1.150	1.411	22,70	0,06
Peru	511	626	22,70	0,03
Diğer Ülkeler	2.087	2.454		
Toplam	36.021	40.874	13,50	1,64
AVRUPA				
Birleşik Krallık	423.743	342.759	-19,10	13,76
Fransa	189.626	181.146	-4,50	7,27
Almanya	102.084	111.278	9,00	4,47
İtalya	88.255	82.623	-6,40	3,32
Hollanda	36.132	38.899	7,70	1,56
İspanya	31.847	39.133	22,90	1,57
Belçika	30.091	32.718	7,70	1,31
İsviçre	23.923	27.122	13,40	1,09
İrlanda	52.880	34.055	-35,60	1,37
Rusya	887	765	-13,80	0,03
İsveç	23.969	25.903	8,10	1,04
Danimarka	18.073	20.091	11,20	0,81
Polonya	7.947	14.469	82,10	0,58
Avusturya	9.874	10.831	9,70	0,43
Finlandiya	16.330	18.532	13,50	0,74
Portegiz	12.961	16.282	25,60	0,65
Norveç	11.448	11.711	2,30	0,47
Lüksemburk	15.057	16.001	6,30	0,64
Türkiye	1.019	1.126	10,40	0,05
Çek Cumhuriyeti	2.668	3.314	24,20	0,13
Yunanistan	3.095	3.450	11,50	0,14
Diğer Ülkeler	15.587	18.587		
Toplam	1.115.147	1.050.815	-5,80	42,9
ASYA				
Japonya	297.040	367.112	23,60	14,74
Çin	58.673	95.831	63,30	3,85
Güney Kore	80.439	66.417	-17,40	2,67
Tayvan	49.813	52.748	5,90	2,12
Hindistan	50.185	48.860	-2,60	1,96
Hong Kong	22.178	21.324	-3,80	0,86
Singapur	10.041	11.445	14,00	0,46
İsrail	4.244	5.442	28,20	0,22
Malezya	5.652	6.105	8,00	0,25
Tayland	4.521	4.966	9,80	0,2
Endonezya	4.728	4.704	-0,50	0,19
Birleşik Arap Emirlikleri	721	937	29,90	0,04
İran	204	286	40,10	0,01
Sudi Arabistan	87	158	81,40	0,01
Diğer Ülkeler	4.115	4.616		
Toplam	592.644	690.951		
AFRİKA				
Güney Afrika	34.430	34.525	0,30	1,39
Morokko	716	846	18,20	0,03
Mısır	516	635	23,00	0,03
Nijerya	146	193	31,80	0,01
Cezayir	51	83	62,10	0
Diğer Ülkeler	1.785	1.584		
Toplam	37.645	37.866	22,40	1,76
OKYANUSYA				
Avustralya	34.725	42.697	23,00	1,71
Yeni Zelanda	1.023	1.067	4,30	0,04
Diğer Ülkeler	60	71		
Toplam	35.809	43.835	22,40	1,76
Dünya	2.441.823	2.490.421	2,00	100

Kaynak: World Insurance Premiums, [http://www.swissre.com/sigma/\(11.03.2010\)](http://www.swissre.com/sigma/(11.03.2010))

Hayat Sigortası primleri tüm dünya üretimine baktığımızda 2007 ve 2008 yılları arasında sabit kaldığını görmekteyiz. Fakat gelişmekte olan ülkelere baktığımızda durum farklılık göstermektedir. Gelişmekte olan ülkelerin 2008 yılı prim üretimini 2007 yılı ile karşılaştırdığımızda %18 artış olduğunu görmekteyiz.

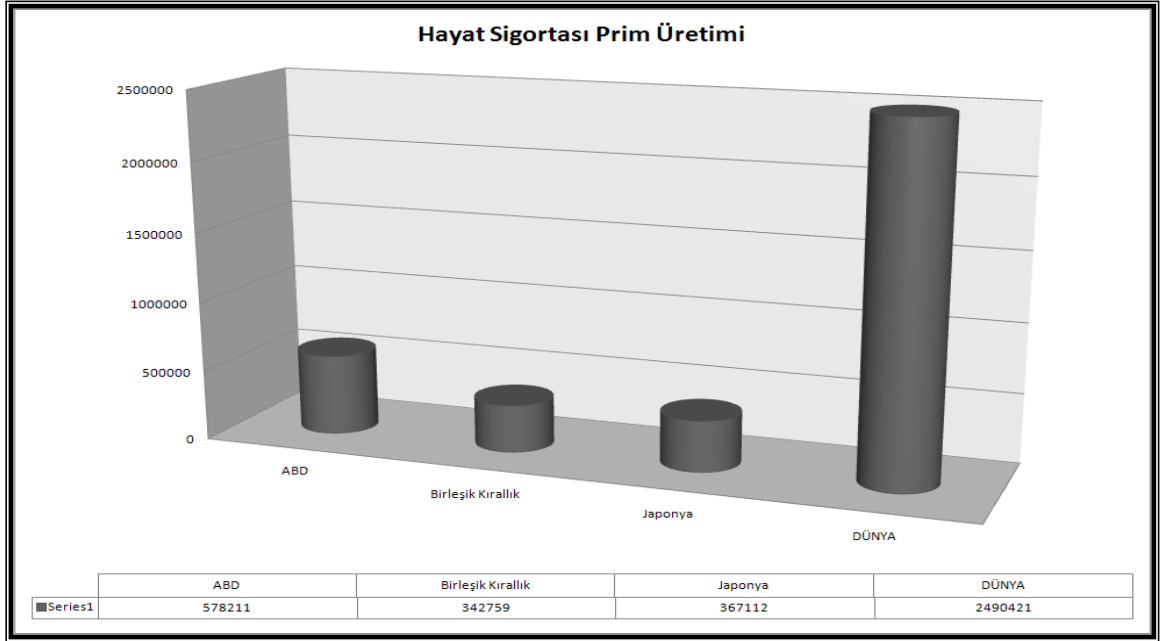
Hayat sigortası prim üretimini ülkeler itibari ile incelediğimizde ABD bir önceki yıla göre prim üretimini arttırmamasına rağmen dünyada birinci sırada bulunmaktadır. ABD 2007 yılında 579 milyar dolar üretim gerçekleştirirken 2008 yılında da üretimini aynı seviyelerde tutarak 578 milyar dolar ile kapatmıştır. ABD'nin hayat sigortası sektöründeki pazar payı %23,22'dir. Toplam prim içerisinde hayat sigortasının payı ise %45'dir.

İngiltere 2007 yılında 424 milyar dolar üretim ile ikinci sırada bulunurken 2008 yılında prim üretiminde %19 luk düşüş yaşayarak 343 milyar dolar üretim gerçekleştirmiştir. Bu düşüştten sonra İngiltere 2008 yılında ikinci sırayı Japonya'ya teslim etmiştir. 2007 yılında 297 milyar dolar üretim gerçekleştiren Japonya 2008 yılını 367 milyar dolar üretim ile kapamıştır. Japonya toplam prim üretiminin %78 gibi çok ciddi bir bölümünü hayat sigortası primleri ile gerçekleştirmektedir.

Türkiye'nin hayat sigortası prim üretiminde dünyadaki konumuna bakıldığında; bir önceki yıla göre %10 artış sağladığı görünmektedir. 2007 yılında 1 milyar dolar hayat sigortası prim üretimi gerçekleştirirken 2008 yılından 1,1 milyar dolar üretim gerçekleştirmiştir. Türkiye bir önceki yıla göre %10 prim artışa sağlamasına rağmen dünyadaki hayat sigortası prim üretiminin %0.04 gibi oldukça küçük bir bölümünü oluşturmaktadır. Toplam prim üretiminin %13'lük bölümünü hayat sigortası primleri oluşturmaktadır.

Aşağıdaki grafikte görüldüğü gibi en fazla hayat sigortası prim üretimini gerçekleştiren üç ülke Dünya hayat sigortası prim üretiminin %52'sini gerçekleştirmektedir.

Grafik: 3 Dünya Hayat Sigortası Prim Üretimi

Kaynak: *World Insurance Premiums*, <http://www.swissre.com/sigma/>(11.03.2010)

Tablo 9: Ülkeler Bazında Hayat Dışı Prim Üretimi

	Milyon Dolar		% Artış	Pazar Payı
	2007	2008		
KUZEY AMERİKA				
ABD	658.674	662.432	0,60	37,23
Kanada	55.415	57.319	3,40	3,22
Toplam	714.090	719.751	0,80	40,45
LATİN AMERİKA VE KARAİBLER				
Brezilya	20.508	25.074	22,30	1,41
Meksika	9.882	10.695	8,20	0,60
Venezuela	6.977	9.785	40,30	0,55
Arjantin	4.947	6.476	30,90	0,36
Şili	2.377	2.325	-2,20	0,13
Kolombiya	2.953	2.695	-8,70	0,15
Peru	676	854	26,40	0,05
Diğer Ülkeler	5.301	6.140		
Toplam	53.621	64.044	19,40	3,60
AVRUPA				
Birleşik Krallık	115.725	107.309	-7,20	6,04
Fransa	83.229	91.861	10,40	5,16
Almanya	121.446	131.807	8,50	7,41
İtalya	54.137	58.066	7,30	3,26
Hollanda	66.481	73.712	10,90	4,14
İspanya	43.042	47.905	11,30	2,69
Belçika	14.527	16.358	12,60	0,92
İsviçre	19.390	21.596	11,40	1,21
İrlanda	10.212	10.863	6,40	0,61
Rusya	29.448	38.013	29,10	2,14
İsveç	9.905	10.530	6,30	0,59
Danimarka	10.244	11.367	11,00	0,64
Polonya	7.674	9.933	29,40	0,56
Avusturya	11.876	13.095	10,30	0,74
Finlandiya	4.309	4.804	11,50	0,27
Portegiz	6.047	6.423	6,20	0,36
Norveç	8.003	8.771	9,60	0,49
Lüksemburk	1.981	3.318	67,40	0,19
Türkiye	7.201	7.682	6,70	0,43
Çek Cumhuriyeti	3.881	4.854	25,10	0,27
Yunanistan	2.912	3.224	10,70	0,18
Diğer Ülkeler	17.868	20.813		
Toplam	649.538	702.260	8,10	39,48
ASYA				
Japonya	96.084	106.085	10,40	5,96
Çin	33.810	44.987	33,10	2,53
Güney Kore	35.019	30.606	-12,60	1,72
Tayvan	10.708	11.517	7,60	0,65
Hindistan	7.597	7.329	-3,50	0,41
Hong Kong	2.480	2.272	-11,80	0,16
Singapur	4.204	5.083	20,90	0,29
İsrail	4.550	5.381	18,30	0,30
Malezya	2.981	3.230	8,40	0,18
Tayland	3.764	4.173	10,90	0,23
Endonezya	2.210	2.199	-0,50	0,12
Birleşik Arap Emirlikleri	3.252	4.079	25,40	0,23
İran	3.441	3.957	15,00	0,22
Sudi Arabistan	2.203	2.912	32,20	0,16
Diğer Ülkeler	7.102	8.097		
Toplam	219.402	242.407	10,50	13,62
AFRİKA				
Güney Afrika	8.345	7.990	-4,30	0,45
Morokko	1.437	1.692	17,80	0,10
Mısır	574	754	31,40	0,04
Nijerya	793	1.045	31,80	0,06
Cezayir	725	948	30,70	0,05
Diğer Ülkeler	4.165	4.419		
Toplam	33.074	33.881	2,40	1,90
OKYANUSYA				
Avustralya	27.514	28.254	2,70	1,59
Yeni Zelanda	5.489	5.547	1,00	0,31
Diğer Ülkeler	70	81	53,10	0,00
Toplam	33.074	33.881	2,40	1,90
Dünya	1.685.762	1.779.316	5,50	100,00

Kaynak: *World Insurance Premiums*, [http://www.swissre.com/sigma/\(11.03.2010\)](http://www.swissre.com/sigma/(11.03.2010))

2.3.1.2. Kişi Başı Prim Üretimi

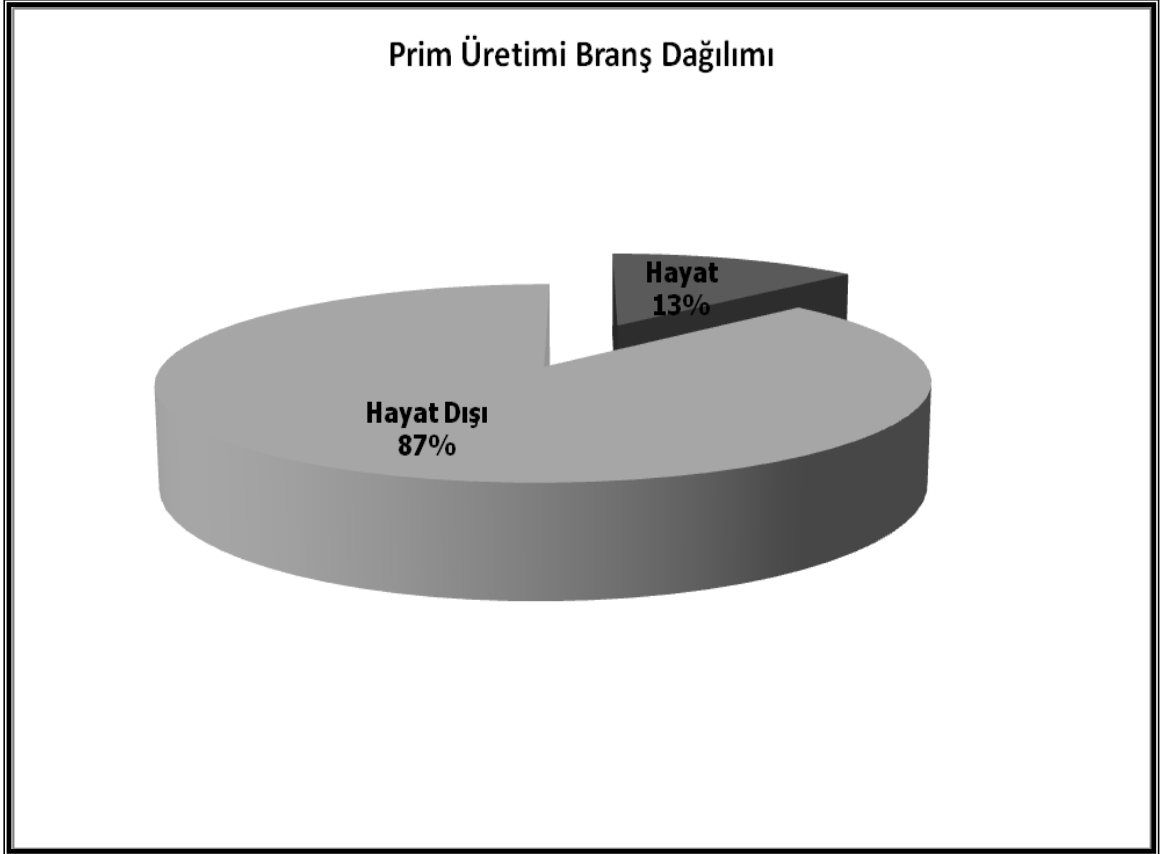
Bir ülkede kişi başına düşen prim üretimi o ülkenin gelişmişlik seviyesini gösteren en önemli göstergelerdendir. Tablo 10 'da ülkeler bazında kişi başına prim üretimi bilgileri verilmiştir. Bölgeler itibariyle incelediğimizde; 3988 dolar kişi başı prim üretimi ile Kuzey Amerika ilk sırada gelmektedir. 2271 dolar ile Okyanusya, 2044 dolar ile Avrupa Kuzey Amerika'yı takip eden bölgeler olmuştur. Bunları 356 dolar ile Latin Amerika ve Karaibler, 234 dolar ile Asya, 56 dolar ile Afrika takip etmektedir.

Tabloyu ülkeler itibariyle inceleyecek olursak, 6858 dolar ile Birleşik Krallık'ı birinci sırada görmekteyiz. Birleşik Krallık'ı 6850 dolar ile Hollanda, 6379 dolar ile İsviçre takip etmektedir. Türkiye'nin kişi başı prim üretimi 116 dolar dır.

Türkiye'de kişi başına düşen hayat sigortası prim üretimi 2008 verilerine göre ise 15 dolar dır. 5582 dolar lık hayat sigortası prim üretimiyle dünyada birinci sırayı alan Birleşik Krallık'ı göz önünde bulundurursak Türkiye'nin hayat sigortası prim üretiminde ne kadar gerilerde olduğunu görmekteyiz. Türkiye'nin prim üretiminin %87 lik gibi önemli bir bölümü hayat dışı prim üretiminden gelirken sadece %13 lık kısmı hayat sigortası prim üretiminden gelmektedir. Grafik 3 Türkiye prim üretimi dağılımını göstermektedir.

Hayat ve Hayat-dışı branşlar itibariyle kişi başı prim üretimi incelendiğinde, hem sanayileşmiş hem de gelişmekte olan ülkelerde hayat dalı üretiminin daha yüksek bir paya sahip olduğu görülmektedir. Bölgesel bazda bakacak olursak sadece Kuzey Amerika ile Latin Amerika'nın hayat dışı branşlarda prim üretiminin hayat branşına göre daha yüksek olduğu görülmektedir.

Grafik 4: Türkiye Prim Üretimi Branş Dağılımı

Kaynak: *World Insurance Premiums*, [http://www.swissre.com/sigma/\(11.03.2010\)](http://www.swissre.com/sigma/(11.03.2010))

Tablo: 10 Ülke Bazında Kişi Başı Prim Üretimi 2008

	Toplam	Hayat	Hayat Dışı
KUZEY AMERİKA			
ABD	4.078	1.901	2.177
Kanada	3.171	1.443	1.728
Toplam	3.989	1.856	2.132
LATİN AMERİKA VE KARAİBLER			
Bahama	2.299	593	1.706
Trinidad ve Tobago	1.030	700	330
Brezilya	245	115	129
Meksika	177	77	99
Venezuela	358	10	348
Arjantin	210	48	162
Şili	344	206	138
Kolombiya	88	30	58
Peru	53	22	30
Panama	228	65	162
Jamaika	201	57	144
Uruguay	153	31	122
Kosta Rika	121	11	110
Ekvator	66	10	55
Dominik Cumhuriyeti	64	11	53
El Salvador	63	21	42
AVRUPA			
Birleşik Krallık	6.858	5.582	1.276
Fransa	4.131	2.792	1.339
Almanya	2.919	1.347	1.573
İtalya	2.264	1.342	921
Hollanda	6.850	2.366	4.484
İspanya	1.909	858	1.051
Belçika	4.299	3.022	1.277
İsviçre	6.379	3.552	2.828
İrlanda	4.915	3.599	1.315
Rusya	274	5	268
İsveç	3.996	2.841	1.155
Danimarka	5.419	3.669	1.750
Polonya	643	381	262
Avusturya	2.866	1.297	1.569
Finlandiya	4.393	3.489	904
Portegiz	2.122	1.524	598
Norveç	3.934	2.477	1.456
Lüksemburk	3.914	1.722	2.192
Türkiye	116	15	101
Çek Cumhuriyeti	804	326	478
Yunanistan	594	307	287
Ukrayna	94	4	90
Toplam	2.044	1.244	800
ASYA			
Japonya	3.699	2.870	829
Çin	105	72	34
Güney Kore	1.969	1.348	621
Tayvan	2.788	2.288	500
Hindistan	47	41	6
Hong Kong	3.310	2.930	381
İsrail	1.536	772	764
Malezya	345	226	120
Tayland	142	77	65
Endonezya	30	20	9
Birleşik Arap Emirlikleri	1.114	208	906
İran	59	4	55
Sudi Arabistan	121	6	115
Toplam	234	174	60
AFRİKA			
Güney Afrika	871	707	164
Morokko	80	27	54
Mısır	18	8	10
Mauritius(Türkçe)	378	251	127
Cezayir	30	2	28
Toplam	56	38	17
OKYANUSYA			
Avustralya	3.387	2.038	1.349
Yeni Zelanda	1.569	253	1.316
Toplam	2.272	1.282	991
DÜNYA	634	370	264

Kaynak: *World Insurance Premiums*, [http://www.swissre.com/sigma/\(11.03.2010\)](http://www.swissre.com/sigma/(11.03.2010))

Yukarıdaki veriler doğrultusunda görülüyor ki ülkelerin gelişmişlik düzeyi arttıkça kişi başına prim üretimleri ve prim üretimlerinin GSMH'daki payı artıyor. Gelişmişlik düzeyi ile prim üretiminin doğru orantılı olduğunu rahatlıkla söyleyebiliriz.

Türk Sigorta Sektörü istikrarlı bir büyüme trendi içinde olması ile birlikte sektör temel parametreler itibarıyla arzu edilen büyüklüklere henüz ulaşmamıştır. Burada dikkat edilen nokta gelişmiş ülkeler seviyesidir. Örnek verilecek olursa; 2008 yılı verilerine göre toplam prim üretiminin GSYİH'ya oranı İngiltere'de %15.7, Fransa'da %9.20, Almanya'da %6.60, İtalya'da %5.90, Türkiye'de ise bu oran %1.20 dir¹³⁹.

139 *World Insurance Premiums*, [http://www.swissre.com/sigma/\(11.03.2010\)](http://www.swissre.com/sigma/(11.03.2010))

BÖLÜM 3

SİGORTA SEKTÖRÜNDE YATIRIM ARAÇLARI VE FON YÖNETİM OLANAKLARI

Gelişmiş ülkelerde sigorta şirketleri sermaye piyasalarının en güçlü kurumsal yatırımcılarından biri olarak faaliyet göstermektedir. Sigorta şirketleri, sigorta işlemlerinin gereği olarak teknik rezervler ayırmakta, söz konusu teknik rezervleri ve ödeme gücü marjını karşılayacak şekilde aktif değerlere sahip olmak üzere yatırım yapmaktadır. Sigortacının sigortalılara karşı olan ve sözleşmeden doğan sorumluluklarını karşılamalarını sağlamak için söz konusu aktiflerin şirketin, yükümlülük profilleri dikkate alınarak tutarlı ve rasyonel bir yaklaşımla yatırımlara yönlendirilmesi ve yönetilmesi gerekmektedir.

Bu noktada sigortacının ürün ve sigortalama politikasını, reasürans politikasını, yatırım politikasını ve ödeme gücü düzeyi politikasını birlikte oluşturması zorunludur. Sigortacı aktif stratejisini kendi yükümlülük profiline ve yükümlülükleri karşılama durumunda elinde uygun nitelikte, vadelerde ve likit durumda yeterli ölçüde aktif bulundurulmasını güvence altına alacak şekilde belirlemek durumundadır¹⁴⁰.

Müsteşarlık, mali bünyeleri ile ilgili alınacak tedbirler çerçevesinde, şirketlerin yatırıma yönlendirdikleri ve sakladıkları varlıkların tutulduğu finansal kuruluşların sayısı ile bu kuruluşlarda tutulan varlıkların oranlarını belirleyebilir ve ayrıca aynı topluluk içerisinde bulunan finansal kuruluşlar nezdinde tutulan varlıkların oranına sınırlama getirebilir.

¹⁴⁰ Sigorta Şirketlerinin Yatırımları, [http://www.tsrsb.org.tr/tsrsb/Maliye-Muhasebe.htm\(03.04.2010\)](http://www.tsrsb.org.tr/tsrsb/Maliye-Muhasebe.htm(03.04.2010))

Şirketlerin, teknik karşılıklarını karşılayacak düzeyde varlık bulundurmaları şarttır. Bölüm 2.2.2.2’de teknik karşılıklar ayrıntılı olarak anlatılmıştır. Sigorta şirketlerinin teknik karşılıklara karşılık olarak gösterilebilecek varlıklar şunlardır;

- Türk Lirası
- Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankasınca alım satım konusu yapılan dövizler,
- Vadeli ve vadesiz Türk Lirası mevduatı,
- Katılım bankaları nezdinde açılan cari hesaplar ve katılma hesapları,
- Kredi kartı bloke hesapları,
- Döviz tevdiat hesapları,
- Devlet tahvili, hazine bonosu ve Devletin ihraç ettiği diğer finansal varlıklar,
- Özel sektör tarafından ihraç edilmiş tahvil ve diğer sabit getirili finansal varlıklar,
- Hisse senetleri ve diğer değişken getirili finansal varlıklar,
- Yatırım fonu katılma belgeleri,
- Repo işlemleri,
- Esas faaliyetlerden alacaklar ve teknik karşılıklarda reasürör payları,
- Sigorta sözleşmelerine bağlı olarak veya bağlı olmadan verilen ikrazlar,
- Gayrimenkuller,
- Gayrimenkul hariç diğer maddi duran varlıklar,
- Peşin ödenen vergiler ve fonlar ile ertelenmiş vergi varlıkları¹⁴¹.

Türkiye’de bulunan risklerle ilgili olarak ayrılmış bulunan teknik karşılıklara ilişkin varlıkların Türkiye’de saklanmaları esastır. Ancak, şirketler Devlet tahvili, hazine bonosu ve Devletin ihraç ettiği diğer finansal varlıklar için Sermaye Piyasası Kurulu tarafından uygun görülme ve Takasbanka dışarıda saklanan varlıklar ve bunların

¹⁴¹ Sigorta Şirketlerinin Yatırımları, [http://www.tsrbsb.org.tr/tsrbsb/Maliye-Muhasebe.htm\(03.0.4.2010\)](http://www.tsrbsb.org.tr/tsrbsb/Maliye-Muhasebe.htm(03.0.4.2010))

değerleri konusunda gerekli bilgileri aktarmak veya erişimine olanak tanımak koşulu ile Takasbank dışında bir başka saklayıcıdan saklama hizmeti alabilir.

Şirketler portföylerinde bulundurdukları varlıkların döviz, faiz ve piyasa riskleri gibi risklere karşı korunması amacıyla, Sermaye Piyasası Kurulu'nun görüşü alınarak Müsteşarlıkça belirlenen esaslar çerçevesinde; opsiyon sözleşmeleri, forward, finansal vadeli işlemler ve vadeli işlemlere dayalı opsiyon işlemlerine taraf olabilir.

Yabancı ülkeler tarafından ihraç edilmiş ve yabancı ülke piyasalarında işlem gören derecelendirmeye tabi tutulmuş finansal varlıklar ile yabancı ülkelerde bulunan gayrimenkullerin teknik karşılıklara karşılık olarak gösterilmesine ilişkin usul ve esaslar müsteşarlıkça çıkarılacak tebliğle belirlenir.

Takasbank hariç olmak üzere, şirketlerin yatırıma yönlendirdikleri ve sakladıkları varlıklar en az iki finansal kuruluş nezdinde tutulur. Varlıkların finansal kuruluşlar arasında dengeli olarak dağıtılması esastır.

Sigorta ve reasürans ile emeklilik şirketlerinin ayırmış oldukları karşılıkların kendi mali yapılarını bozacak ve bunun sonucunda sigorta şirketlerinin zarar etmesini önlemek amacı ile Hazine Müsteşarlığı tarafından teknik karşılıkların yatırılacağı varlıklara ilişkin sınırlamalar getirilmiştir. Bu sınırlamaları aşağıdaki gibi özetleyebiliriz;

- Hisse senetleri (bağlı menkul kıymetler, iştirakler, bağlı ortaklıklar ve müşterek yönetime tabi teşebbüsler dahil) ve diğer değişken getirili finansal varlıklar ile A tipi yatırım fonu katılma tek bir arazi, arsa veya bina veya tek bir parça şeklinde düşünülebilecek kadar birbirine yakın veya bunlardan gelecek zararların birbirlerini etkileyebileceği arazi, arsa veya binaların değerinin brüt teknik karşılıkların %10'unu aşan kısmı,

- Devlet tarafından ihraç edilen finansal varlıklar hariç olmak üzere; bir ihraççının para ve sermaye piyasası araçlarının brüt teknik karşılıkların %5'ini aşan kısmı ile bu tür finansal varlıkların toplamı brüt teknik karşılıkların %40'ını aşmaması halinde ise bir ihraççıya ait para ve sermaye piyasası araçlarının brüt teknik karşılıkların %10'unu aşan kısmı,

-Tek bir arazi, arsa veya bina veya tek bir parça şeklinde düşünülebilecek kadar birbirine yakın veya bunlardan gelecek zararların birbirlerini etkileyebileceği arazi, arsa veya binaların değerinin brüt teknik karşılıkların %10'unu aşan kısmı¹⁴²,

- Bir topluluğun para ve sermaye piyasası araçlarının brüt teknik karşılıkların %20'sini aşan kısmı,

-Hisse senetleri (bağlı menkul kıymetler, iştirakler, bağlı ortaklıklar ve müşterek yönetime tabi teşebbüsler dahil) ve diğer değişken getirili finansal varlıklar ile A tipi yatırım fonu katılma belgelerinin brüt teknik karşılıklarının %30'unu aşan kısmı ile borsada işlem görmeyen bu tür varlıkların brüt teknik karşılıkların %10'unu aşan kısmı¹⁴³,

- Sigorta sözleşmesine bağlı olmadan verilen ikraz tutarlarının toplamının brüt teknik karşılıkların %5'ini aşan kısmı ile bir kişiye verilen kredinin brüt teknik karşılıkların %1'ini aşan kısmı,

¹⁴² Teknik karşılıkları karşılayan varlıklara ilişkin sınırlamala,

http://www.alomaliye.com/2007/sigorta_reasurans_emeklilik.htm

¹⁴³ Teknik karşılıkları karşılayan varlıklara ilişkin sınırlamala,

http://www.alomaliye.com/2007/sigorta_reasurans_emeklilik.htm(17.04.2010)

- Kasada bulunan TL ve dövizlerin brüt teknik karşılıkların %3'ünü aşan kısım¹⁴⁴,
- Bir bankada değerlendirilen mevduat, cari hesap ve katılma hesaplarının brüt teknik karşılıkların %40'ını geçen kısmı ile şirketle aynı finansal topluluk içerisinde bulunan bankada değerlendirilen mevduat, cari hesap ve katılma hesaplarının brüt teknik karşılıkların %20'sini aşan kısmı,
- Bankalarca sigorta sözleşmesi tutarının tamamına ilişkin olarak sigorta sözleşmesinin düzenlenmesi aşamasında ödeme garantisi verilen kredi kartı hesapları hariç ve alacaklar için teminat olarak verilmiş hazine bonusu, devlet tahvili, mevduat, nakit ve dövizler tenzil edilmiş olmak üzere bir aracından olan alacakların brüt teknik karşılıkların %5'ini aşan kısmı ile banka ve benzeri kurumsal araçlardan olan alacakların brüt teknik karşılıkların %20'sini aşan kısmı,
- Bankalarca sigorta sözleşmesi tutarının tamamına ilişkin olarak sigorta sözleşmesinin düzenlenmesi aşamasında ödeme garantisi verilen kredi kartı hesapları hariç ve alacaklar için teminat olarak verilmiş hazine bonusu, devlet tahvili, mevduat, nakit ve dövizler tenzil edilmiş olmak üzere, aracılık yapan bankalardan olan alacaklar hariç, esas faaliyetlerden alacakların brüt teknik karşılıkların %25'ini aşan kısım¹⁴⁵,
- Kur riski olmayan şirketlerde döviz cinsinden yatırımların brüt teknik karşılıkların %30'unu aşan kısım¹⁴⁶,
- Yabancı para yükümlülük kur riski oranının %130'u aşan kısmı, teknik karşılıklara karşılık olarak gösterilemez.

¹⁴⁴ *Sigorta Şirketleri Yatırım Sınırlamaları*, <http://www.hazine.gov.tr/irj/portal/>(17.04.2010)

¹⁴⁵ *Teknik karşılıkları karşılayan varlıklara ilişkin sınırlamala*,
http://www.alomaliye.com/2007/sigorta_reasurans_emeklilik.htm(17.04.2010)

¹⁴⁶ *Sigorta Şirketleri Yatırım Sınırlamaları*, <http://www.hazine.gov.tr/irj/portal/>(17.04.2010)

Müsteşarlık, mali bünyeleri ile ilgili alınacak tedbirler çerçevesinde, şirketlerin yatırıma yönlendirdikleri ve sakladıkları varlıkların tutulduğu finansal kuruluşların sayısı ile bu kuruluşlarda tutulan varlıkların oranlarını belirleyebilir ve ayrıca aynı topluluk içerisinde bulunan finansal kuruluşlar nezdinde tutulan varlıkların oranına sınırlama getirebilir.

Varlıkların değerinin fiyat hareketleri ve rüçhan haklarının kullanılması nedeniyle bu Yönetmelikte belirtilen asgari sınırların altına inmesi veya azami sınırların üzerine çıkması halinde oranın en geç 30 iş günü içerisinde bu Yönetmelikte belirtilen sınırlara uygun hale getirilmesi zorunludur. Şirketlerin sigorta ettirenlere ve lehdarlara olan yükümlülükleri nedeniyle ve zorunlu olarak bu sınırlamaların geçici olarak aşılması Müsteşarlığın iznine tabidir¹⁴⁷.

3.1.Sigorta Şirketlerinin Yatırım Araçları

Sigorta işletmelerinin topladıkları fonların değerlendirilmesi, sigortalıların korunması amacıyla devlet tarafından belirlenmektedir. Nitekim, sözkonusu işletmeler birçok mali kurumdan farklı olarak eldeki fonlarını, öncelikle güvenlik prensibini, daha sonra likidite ve karlılık prensiplerinin göz önünde bulundurarak yatırıma dönüştürmektedirler. Ülkemiz sigorta şirketlerinin %70- %80'i de devlet tahviline gitmektedir¹⁴⁸.

Sigorta şirketleri biriken fonları kısa ve uzun vadeli çeşitli yatırımlara yöneltebilirler. Kısa vadeli yatırım araçları arasında banka hesabı, hazine bonusu, devlet tahvili repo gibi belirgin işlemler yer alır. Uzun vadeli yatırım araçlarının başlıcaları ise gayrimenkul yatırımları, ipotek karşılığı ödünç verme, hayat poliçesi karşılığında borç verme ve pay senetleridir. Sigorta şirketlerinin yatırım araçlarına aşağıda kısaca yer verilecektir.

¹⁴⁷ Sigorta Şirketlerinin Yatırımları, <http://www.tsrsb.org.tr/tsrsb/Maliye-Muhasebe.htm>(03.0.4.2010)

¹⁴⁸ Tuncer Asuna Kutlu, *Sigorta İşletmelerinde Yatırım Yaklaşımları: Alternatif Modeller ve Türkiye Uygulaması*, Yayınlanmış Doktora Tezi, D.E.Ü.Sosyal Bilimler Enstitüsü, İzmir 1997,s.3.

3.1.1. Sabit Faizli Menkul Kıymetler

Kamunun ve özel sektör firmalarının yatırımlarını finanse etmek üzere çıkardıkları eşit nominal değerli borçlanma senetleri olan tahviller uzun vadeli. Özel sektör firmaları yatırım projelerinin fon ihtiyacını karşılak, devlet ise kamusal harcamaları finanse etmek için tahvil çıkarırlar¹⁴⁹.

Risksiz ya da düşük riskli olan tahvillerin yatırımcıya sağladığı en büyük avantajı getirisinin önceden bilinmesidir(sabit getirili).Sigorta şirketleri tarafından yaygın olarak başvurulanan tahvilin yatırım aracı olarak dezavantajı ise enflasyon karşısında değerini koruyamamasıdır. Bununla birlikte enflasyona uyarlamalı endeksli tahvillerin bu sakıncayı ortadan kaldırdığı da belirtilmelidir. Hazine bonoları en çok bir yıl vadeli. Söz konusu bonolar vadesine üç ay kala ticari bankalarca paraya çevrilirler¹⁵⁰.

3.1.2. Pay Senetleri

Pay senedi tahvilin aksine, ortaklığa sahipliğin belgesidir. Bu hali ile pay senedi bir anonim ortaklık tarafından, kuruluşu sırasında olmak üzere, ilk çıkarılan ve ortaklığın tasfiyesi halinde, en son geri ödenen bir finansal varlıktır. Ortaklığın yıllık dağıtılabilir kârları üzerinde hak sahibi olmanın belgesidir. Ancak, ortaklığın zararlarından, sahipliği temsil etmesi nedeni ile, etkilenir ve ortaklığın tasfiyesi söz konusu olduğunda, aktiflerin likidasyonundan sağlanan fonlar, tahvil de dahil, ortaklığın borçlarını karşılamaz veya ancak karşılarsa, pay senedi sahiplerinin -anonim ortaklık ortaklarının- koydukları sermaye tamamen veya kısmen kaybolmuş olur. Pay senedi sahibinin üçüncü şahıslara karşı yükümlülüğü ödenmiş sermaye kadar olmayıp taahhüt ettiği sermaye kadardır. Ancak, kayıtlı sermaye sisteminde bu yükümlülük koyduğu sermaye miktarı kadar olur. Yukarıda anlatılan özellikleri nedeni ile pay senedi, tahvile oranla daha büyük risk

¹⁴⁹ Niyazi Berk, *Sigortacılıkta Fon Yönetimi*, İstanbul 2001, s.7.

¹⁵⁰ Alim Zurnacı, *a.g.e.*, s.103.

taşıyan bir finansal varlık türüdür¹⁵¹.

Anonim Şirketlerin sermayesinin birbirine eşit paylarından bir bölümünü gösteren pay senetleri yasal şekil şartlarına uygun olarak düzenlenen kıymetli evrak niteliğinde belgelerdir. Ortaklara sürekli gelir sağlayan pay senetleri, öz kaynak niteliğinde ödenmiş sermayenin karşılığıdır.

Firmanın pay senedini alan yatırımcı onun bilançosunda yer alan varlık ve yükümlülüklerine ortak olur. Pay senetleri yatırım malı niteliğinde olduğu için pay Firmanın pay senedini alan yatırımcı onun bilançosunda yer alan varlık ve yükümlülüklerine ortak olur. Pay senetleri yatırım malı niteliğinde olduğu için pay senetleri sahipleri şirketin faaliyetleri ile ya da diğer ortakları ile ilgilenmezler¹⁵².

3.1.3. Gayrimenkul ve İpotek Karşılığı Ödünç

Sigorta şirketleri yurt içindeki prim yapabilecek ve nispeten kolay satılabilecek nitelikteki gayrimenkullere yatırım yapabilirler. Firmaların yönetim binası olarak kullanacakları gayrimenkuller bilançodaki sabit varlıklar arasında süresiz olarak yer alabilirler. Ancak yatırım amacı ile para bağlanmış emlakın likidite durumuna göre elden çıkarılması gerekmektedir.

İpotek ise bir yükümlülük karşılığında mal üzerinde teminat olarak bir çıkar sağlayan yasal bir sözleşmedir. İpoteğin temel cezbedici özelliği olarak faiz oranı kabul edilir¹⁵³.

¹⁵¹ *Pay Senedi Nedir*, <http://farkbul.net/analizler/7213-pay-senedi-nedir-odunc-pay-senedi.html>(19.04.2010)

¹⁵² Niyazi Berk, a.g.e., s.9.

¹⁵³ Niyazi Berk, a.g.e., s.10.

3.1.4.Özel Plasman

Özel plasmanı şöyle açıklayabiliriz; mevcut veya yeni çıkarılacak hisse senetlerinin büyük kısmının az bir yatırımcı grubuna, genellikle sigorta şirketleri ve emekli sandığı gibi kurumsal yatırımcılara satışdır. Halka açık değildir, borsadan geçmez¹⁵⁴.

Sigorta şirketleri halka arzedilen tahvillerin yanı sıra özel plasman yoluyla sanayi kuruluşlarına kredi sunar. Özel plasman aşağıdaki üstünlükleri sağlar,

-Sigorta şirketleri bireysel yatırımcıların ilgisini çekmeyen bu tür yatırımları gerçekleştirebilirler

-Yatırım bankerlerinden yararlanıldığında maliyetler azalır ve zamandan tasarruf sağlanır.

Gerektiğinde anlaşma yeni koşullara göre değiştirilebilir. Oysa halka arzedilen tahvillerde bu olanak yoktur¹⁵⁵.

3.1.5.Nakit Yönetimi

Sigorta şirketleri yatırımlarının önemli bir bölümünü nakit ya da kolayca paraya çevrilen varlıklara yöneltmek durumundadır. Bu da vadeli vadesiz banka mevduatı, döviz mevduatı veya repo şeklinde olabilir. Sigortacılıkta prim gelirlerinin tahsilindeki gecikmenin yanı sıra ödemelerdeki düzensizlik sigorta şirketlerini kolay paraya çevrilebilen varlıklara yöneltmiştir¹⁵⁶.

¹⁵⁴ *Özel Plasman*, <http://muhasebeturk.org/ecopedia/399-o-2/5747-ozel-plasman-nedir-ne-demek-anlami.html>

¹⁵⁵ Alim Zurnacı,a.g.e., s.106.

¹⁵⁶ Niyazi Berk, a.g.e., s.11.

3.1.6. Vadeli İşlemler

Uluslararası finans pazarlarında globalleşmeye paralel olarak, piyasaların değişkenliği de artmaktadır. Volatiliteden korunmak için, yeni teknolojilerden faydalanılarak, yeni finansal ürünler geliştirilmiştir. Bu ürünlerin önemli bir bölümü türev ürünlerdir. Söz konusu ürünlerin işlem gördüğü piyasalar ise, türev piyasalar olarak adlandırılmaktadır. Türev ürünlerin fiyatı başka ürünlerin fiyat değişimine bağlı olarak değişir¹⁵⁷.

Vadeli piyasalar, finansal piyasaların tarihi gelişme çizgisinde en son noktayı temsil etmektedir. Geleneksel enstrümanların doğuşundan - türev piyasalara kadar olan süreç insanlık tarihindeki birçok ana gelişme trendi gibi, doğudan batıya doğru çizgi üzerinde uzanmaktadır. Bu nedenle, türev piyasaların, "finansal piyasaların batı yakası" olarak adlandırılmasının uygun bir tanımlama olduğu düşünülür.

Peki niçin finansal türev ürünleri piyasalarda diğer finansal araçlara kıyasla tercih edilir duruma gelmiştir? Türev ürünler öyle finansal araçlardır ki, işletmelerin maruz kaldıkları riskleri etkiler. Türev ürünler kullanılarak, istenmeyen risklerden kurtulmak, hatta maruz kalınan riskin yönünü değiştirmek mümkün olabilmektedir. Ayrıca kar elde etmek ve arbitraj yaratmak amacıyla (spekülatif amaçlarla) da kullanılmaktadırlar.

Türev piyasaların ilk ortaya çıkışı, 19. yüzyılın ortalarına kadar dayanmaktadır. İlk vadeli işlem sözleşmelerinin tarımsal ürünlere dayalı olması bir raslantı değildir. Özellikle tarımın doğası gereği sahip olduğu riskler öncelikle çiftçilerde bir "riskten korunma" hareketini başlatmıştır. Bu ilk hareketlerin ardından vadeli piyasaların gelişerek büyümesi ve bugünkü boyutlara ulaşması bazı varlık nedenlerinin sıralanmasını gerekli kılmaktadır:

¹⁵⁷ Niyazi Berk, a.g.e., s.14

- Türev piyasalar, piyasa katılımcılarının bilgilerine dayanarak hareket etmelerini ve pozisyon almalarını sağlayacak bir ortamdır. Böylece vadeli piyasalar etkin fiyat oluşumu için uygun bir ortamın oluşmasını sağlar.
- Türev piyasalar, piyasa katılımcılarına riski devretmeleri için imkan yaratırlar. Vadeli piyasa ortamını kullananlar, piyasada bulunan spekülörlere riski devrederler. Böylece spekülörlere, spot piyasalarda oynadıkları pazar yaratma ve sürdürme fonksiyonunu vadeli piyasalarda da devam ettirirler.
- Türev fiyatlar, geleceğe ilişkin beklentileri yansıttıklarından bilgi içerirler. Oysa spot piyasalardaki fiyatlar, oluştukları andaki piyasa bilgisini yansıtır. Türev piyasada oluşan fiyat ise, spot piyasadaki anlık bilgiyi yansıtan fiyat ile geleceğe ilişkin belgelerin bir fonksiyonudur¹⁵⁸.

Genellikle riskten korunmak ve spekülasyon amacıyla kullanılan türev ürünler, forward ve futures sözleşmelerdir. Aşağıda söz konusu işlemlerle ilgili kısa açıklamalar yer almaktadır.

3.1.6.1. Forward Sözleşmeler

Forward sözleşmeler, bir varlığın ileri bir tarihte söz konusu olan fiyat, miktar ve vadesi şimdiden belirlenerek sözleşmeye bağlanan kontratlardır. Prensip olarak geniş bir alana uygulanabilen forward işlemler temelinde iki grupta toplanır. Bunlar vadeli döviz işlemleri ve vadeli faiz işlemleridir¹⁵⁹. Vadeli döviz işlemleri, dövizin ulusal para karşılığında gelecekte belirli bir tarihte teslim edilmek üzere alım veya satımı için

¹⁵⁸ *Türev Piyasalar ve Vadeli İşlem Piyasalarının Gelişimi*, [http://www.veribaz.com/viewdoc.html?turev-piyasalar-ve-vadeli-islem-piyasalarinin-gelisimi-372702.html\(01.04.2010\)](http://www.veribaz.com/viewdoc.html?turev-piyasalar-ve-vadeli-islem-piyasalarinin-gelisimi-372702.html(01.04.2010))

¹⁵⁹ Niyazi Berk, a.g.e., s.12.

şimdiden yapılan kontratlardır¹⁶⁰.

Forward sözleşme bir spot piyasa işlemi olmakla beraber, ileri bir tarihte teslimat özelliğinden ötürü vadeli işlem konumundadır. Sözleşmenin şartları tarafların ihtiyaçlarına göre özel olarak karşılıklı belirlenmekte olup, her anlaşma kendine özgüdür. Bu işlemler, her tür mal ve piyasa için söz konusu olabilecek işlemlerdir. Bununla beraber, vadeli sözleşmeler, genellikle, döviz ve faiz üzerine yapılır. Bu işlemlerde sözleşmenin yapıldığı anda ilke olarak bir ödeme yapılmaz. Öngörülen teslim ve ödeme süresi genellikle bir yıldan kısadır¹⁶¹.

3.1.6.2.Futures Sözleşmeler

Futures sözleşmeler, iki taraf arasında belirlenen gelecekteki bir tarihte, saptanan fiyattan bir para, mal veya menkul kıymet satış sözleşmeleridir. Futures piyasaları gelecekteki mal fiyatları hakkında bilgi verir ve gelecekteki fiyatları tahmin etmede önemli rol oynar¹⁶².

Future piyasalar organize piyasalardır. Future sözleşmeleri bu piyasalarda ve bu piyasaların garantisi altında yapılmak zorundadır. Bu durum future sözleşmesi yapan insanlara sağlanan güvenle bu piyasalardaki işlem hacminin artmasını sağlamıştır. Future piyasalarında işlem gören araç future sözleşmesidir. Bir future sözleşmesi bir future borsasında, gelecekteki belirli bir tarihte, belirli bir malın, hisse senedinin, borçlanma senedinin ya da yabancı paranın belirli bir miktarının teslimini şarta bağlayan sözleşmelerdir. Future sözleşmelerinin en önemli fonksiyonu sözleşme konusu malların

¹⁶⁰ Niyazi Berk, a.g.e., s.12.

¹⁶¹ *Türev Piyasalar*, www.baskent.edu.tr/~gurayk/finpazcarsamba11.doc(01.04.2010)

¹⁶² Niyazi Berk, a.g.e., s.13.

fiyatlarındaki düşme veya yükselme risklerine karşı alıcı veya satıcıyı korumalarıdır¹⁶³.

Future piyasalarda temelde üç sebep ile işlem yapılır.Riskten korunma(hedging), spekülasyon ve arbitraj.

- Korunma Amaçlı İşlemler: Spot piyasada pozisyonu olup fiyat riskinden korunmak isteyen yatırımcılar gelecekteki fiyatı sabitlemek amacıyla vadeli işlem piyasasında işlem yaparlar.
- Spekülasyon Amaçlı İşlemler: Spekülasyon amaçlı işlem yapan yatırımcılar fiyat hareketlerinden kazanç sağlamak üzere risk alırlar. Spekülatörler bu suretle piyasaların likit olmasını sağlarlar.
- Arbitraj Amaçlı İşlemler: Aynı anda, aynı vadeli işlem sözleşmelerinin işlem gördüğü piyasalar arasındaki fiyat farklarından veya spot piyasa ile vadeli piyasa

arasındaki fiyat farklılıklarından faydalanarak kar elde etmek amacıyla yapılan işlemlerdir. Aynı anda bir piyasada alım, diğer piyasada da satım yapıldığı için açık pozisyon taşınmamakta, yani herhangi bir risk alınmamaktadır¹⁶⁴.

3.2. Sigorta Ve Reasürans Şirketlerinin Yatırımları

Sigorta kesiminin fon yaratma işlevi dar anlamda tanımlandığında hisse senedi ve tahvil alımına tahsis edilmiş tutarlar olarak ifade edilmektedir. Geniş anlamda tasarruflara katkı bakımından fon yaratma işlevini sağlayan primler ise kurumsal tasarruf niteliğindedir¹⁶⁵. Burada önemli olan nokta fon yaratma ile ekonomik işlevin tam olarak gerçekleştiği söylenemez. Söz konusu fonların etkin ve verimli bir biçimde yatırımlara

¹⁶³ *Türev Piyasalar*, <http://www.baskent.edu.tr/~gurayk/finpazcarsamba11.doc>(01.04.2010)

¹⁶⁴ *Türev Piyasalar*, <http://www.baskent.edu.tr/~gurayk/finpazcarsamba11.doc>(01.04.2010)

¹⁶⁵ Halil Yolcu, *a.g.e.*, s.2

yönlendirilmesi, ekonomik işlevin tamamlayıcı unsuru olarak değerlendirilmektedir¹⁶⁶.

3.2.1. Sigorta Ve Reasürans Şirketlerinin Yatırımlarının Dağılımları

Sigorta işletmeleri, sigorta işlemlerinden teknik gelir elde etmektedirler. Teknik gelirden sigorta işletmelerinin genel giderleri düştüğünde, sigortacılık işlemlerinden elde edilen kar(veya zarar) ortaya çıkmaktadır. Teknik faaliyet sonucu sağlanan kazanç; menkul ve gayrimenkul yatırımlarında değerlendirilmektedir. Elde edilen yatırım gelirleri, hem sigorta işletmelerinin varsa zararını karşılamakta, hem de sigortalıya ödenecek tazminat tutarını yükseltmektedir. Diğer yandan, yatırım artışı ekonomiyi de olumlu yönde etkilemektedir¹⁶⁷.

Tablo 11 de sigorta ve reasürans şirketlerinin yatırımlarını göstermektedir. Bu tabloya göre sigorta ve reasürans şirketleri yatırımlarının büyük bir bölümünü devlet tahvili ve hazine bonosunda değerlendirmiştir. İkinci olarak yatırımlarını hisse senetlerinde değerlendirdiği görünmektedir.

Toplam yatırım miktarı 2002 yılında 3,7 milyon TL iken 2005 yılında 6,5 milyon TL'ye, 2009 yılına gelindiğinde toplam yatırım tutarı 10,5 milyon TL ye yükselmiştir.

¹⁶⁶ Tuncer Asunakutlu, *a.g.e.*, s.78.

¹⁶⁷ Emine Orhaner, "Türkiye'de Sigorta Sektörü Gelişiyor", *İktisat İşletme ve Finans Dergisi*, sayı 117, Ankara 1995, s.42.

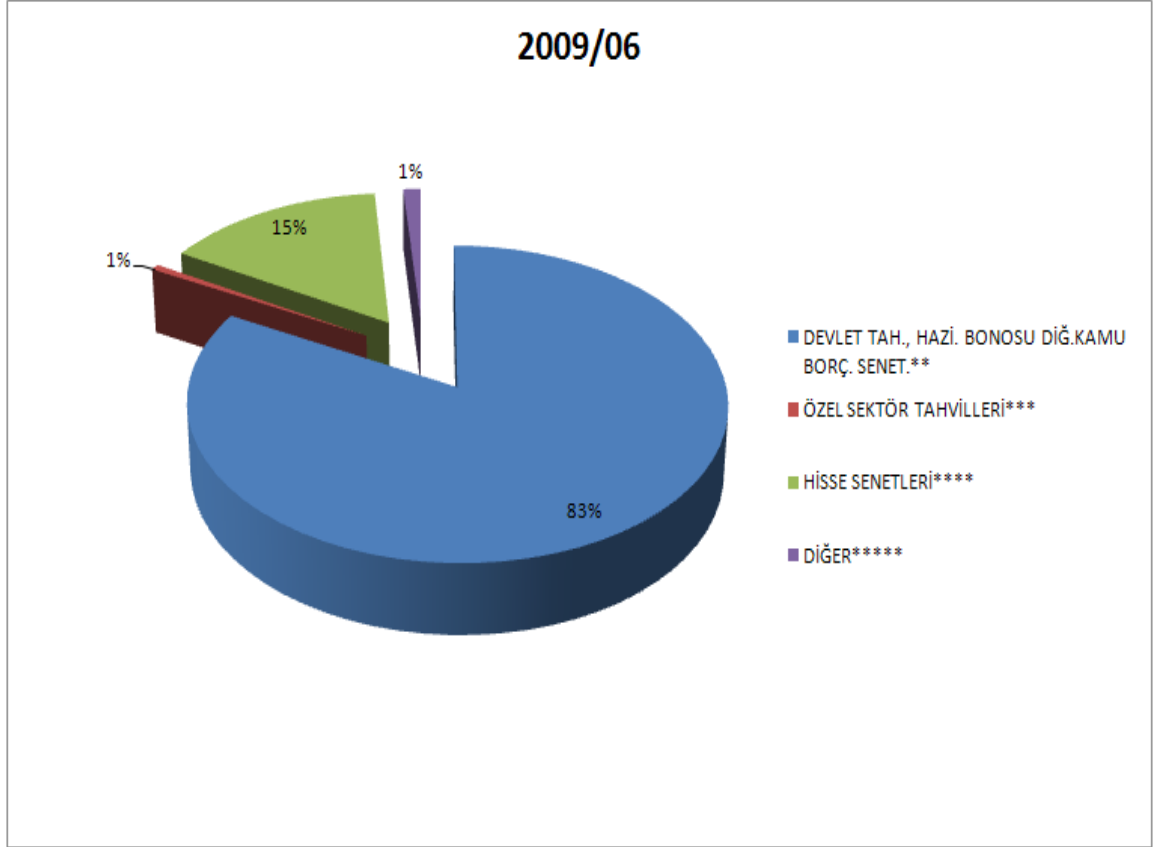
Tablo 11: Sigorta Şirketlerinin Yatırımları

YILLAR	DEVLET TAH., HAZİ BONOSU DİĞ. KAMU BORÇ. SENET	ÖZEL SEKTÖR TAHVİLLERİ	HİSSE SENETLERİ	DİĞER	TOPLAM MENKUL DEĞERLER	SABİT DEĞERLER	TOPLAM YATIRIMLAR
2002	2,706,851,688	26,263,000	16,207,161	2,055,750,646	2,955,072,495	755,904,953	3,710,977,448
2003	3,985,187,000	16,053,001	26,318,000	329,083,001	4,356,642,001	980,277,001	5,336,919,002
2004	5,257,452,910	3,834,000	57,524,697	375,408,225	5,694,219,832	1,157,544,262	6,851,764,094
2005	5,495,129,970	2,244,823	89,362,836	245,513,994	5,832,251,623	662,838,986	6,495,090,609
2006	5,647,135,230	7,016,200	71,326,183	106,361,958	5,831,839,571	594,918,338	6,426,757,909
2007	6,629,576,004	25,180,837	230,748,443	134,065,508	7,019,570,791	606,432,584	7,626,003,375
2008	7,576,360,709	6,226,700	173,516,552	136,469,651	7,892,573,612	722,670,424	8,615,244,036
2009/06	8,193,242,370	60,379,743	1,505,937,728	118,830,648	9,878,390,490	709,584,439	10,587,974,929

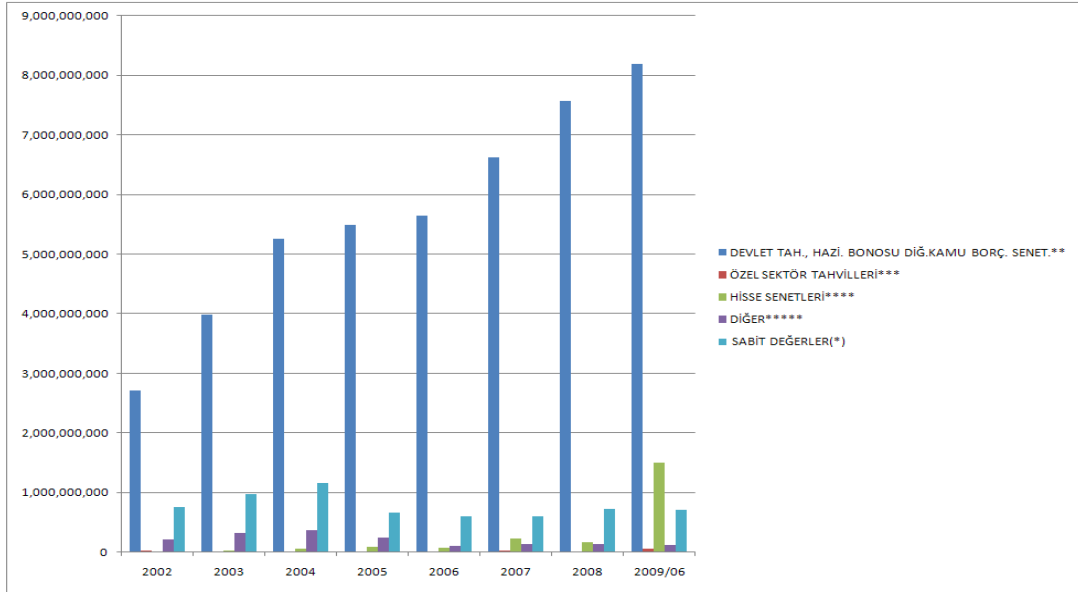
Kaynak: Hazine Müsteşarlığı Türk Sigorta Sektörüne İlişkin Verileri (30.05.2010)

Grafik 5 ve Grafik 6 sigorta ve reasürans şirketlerinin yatırımlarının dağılımlarını grafiksel olarak göstermektedir. Bu tablolarda görüldüğü gibi 2009 yılında yatırımların %83 ünü devlet tahvilleri ve hazine bonoları oluşturmaktadır.

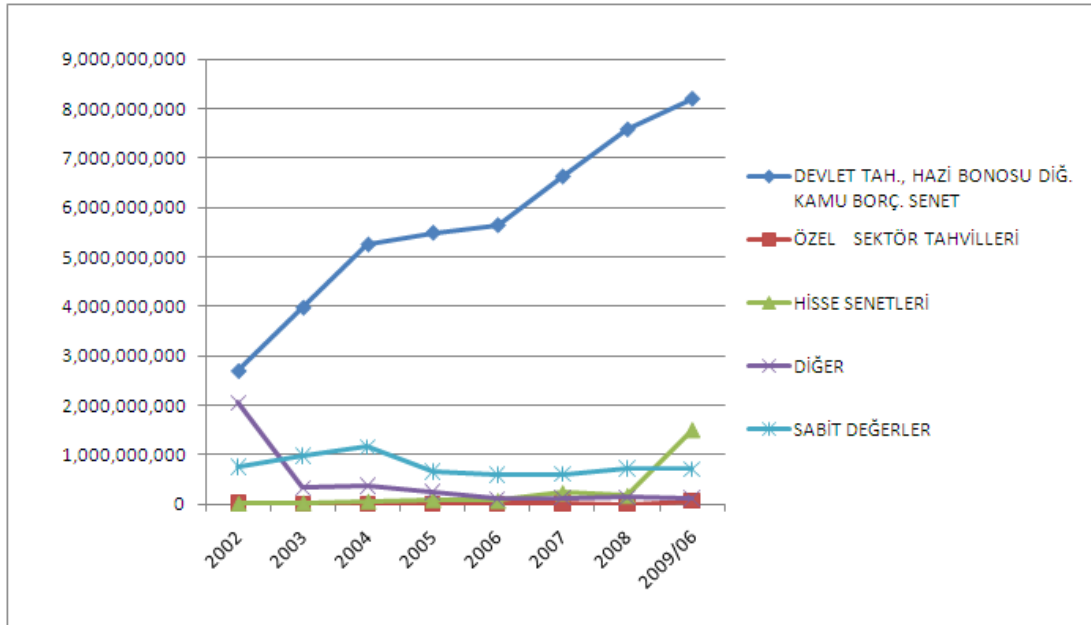
Grafik 7 devlet tahvili ve hazine bonosuna yatırılan fon miktarının yıllar itibari ile hareketini göstermektedir. 2002 yılında devlet tahvili ve hazine bonosuna yatırılan tutar 2,7 milyon TL iken, 2005 yılında 5,5 milyon TL ye, 2009 yılında 8 milyon TL ye yükselmiştir. Hisse senedine yatırılan fon miktarı özellikle 2009 yılında ciddi anlamda artarak 200 Bin TL den 1,5 Milyon TL ye yükselmiştir.

Grafik 5: 2009 Yılı Yatırımlarının Dağılımı

Kaynak: Hazine Müsteşarlığı Türk Sigorta Sektörüne İlişkin Verileri (30.11.2009)

Grafik 6: Yıllara Göre Yatırımların Dağılımları

Kaynak: Hazine Müsteşarlığı Türk Sigorta Sektörüne İlişkin Verileri (30.11.2009)

Grafik 7: Yatırım Araçlarının Yıllara Göre Hareketi

Kaynak: Hazine Müsteşarlığı Türk Sigorta Sektörüne İlişkin Verileri (30.11.2009)

BÖLÜM 4

ÖRNEK ŞİRKET FİNANS EMEKLİLİK VE HAYAT A.Ş.

Finans Emeklilik ve Hayat A.Ş. kuruluş çalışmalarına 2007 yılında başlamış olup T.C. Başbakanlık Hazine Müsteşarlığı tarafından 9 Mayıs 2007 tarihinde şirkete kuruluş izni verilmiştir. Kuruluş çalışmalarının tamamlanmasının ardından hayat ve kaza sigortaları ile bireysel emeklilik branşlarında faaliyet göstermek üzere Finans Emeklilik 10 Temmuz 2007 tarihinde kurulmuştur.

T.C. Başbakanlık Hazine Müsteşarlığı tarafından 21 Kasım 2007 tarihinde Şirket'e hayat ve kaza branşlarında faaliyet ruhsatı verilmiştir. Finans Emeklilik 27 Kasım 2007 tarihinde hayat ve kaza sigortaları branşlarında faaliyete başlamıştır. Bireysel Emeklilik branşında ise şirket hazırlık çalışmalarını tamamladıktan sonra 17 Aralık 2007 tarihinde T.C. Başbakanlık Hazine Müsteşarlığı'na müracaatta bulunmuştur. T.C. Başbakanlık Hazine Müsteşarlığı, Sermaye Piyasası Kurulu ve Emeklilik Gözetim Merkezi tarafından yapılan inceleme ve denetimlerden sonra Şirket, 11 Nisan 2008 tarihinde bireysel emeklilik branşında faaliyet ruhsatı almıştır. İlk bireysel emeklilik sözleşmesini 30 Kasım 2008 tarihinde tanzim etmiştir¹⁶⁸.

4.1.Faaliyet Konusu

Şirketin fiili faaliyet konusu, bireysel emeklilik, hayat ve kaza branşlarında faaliyetlerinde bulunmak, bu kapsamda emeklilik fonları kurmak, kuracağı fonlara ilişkin iç tüzüğü oluşturmak, emeklilik sözleşmeleri, yıllık gelir sigortası sözleşmeleri, portföy yönetimi sözleşmeleri, fon varlıklarının saklanması için saklayıcı ile saklama sözleşmeleri akdetmek, ferdi veya grup hayat ile bunlara bağlı kaza sigortaları, her türlü can sigortaları ve bütün bu sigortalarla ilgili reasürans işlem yapmaktır¹⁶⁹.

¹⁶⁸ Finans Emeklilik Faaliyet Raporu 2009, s.3.

¹⁶⁹ Finans Emeklilik Faaliyet Raporu 2009, s.58.

4.2.Finansal Bilgiler

Finans Emeklilik ve Hayat A.Ş.'nin finansal göstergeleri tablo 12 de özet olarak gösterilmiştir. Bu tabloda ki verilere göre Şirket 2009 yılında bireysel emeklilik branşında 16.880.365 TL fon büyüklüğüne ulaşarak %0.18 pazar payına sahip olmuştur. Tablo 13 ve Tablo 14 verilerine göre Finans Emeklilik 2010 yılı ilk 6 ayında 31.260 Bin TL fon büyüklüğü ile pazar payını % 0,30'e, katılımcı sayısını da 11.302'den 30.316'ya yükseltmiştir. 2008 yılında fon büyüklüğünün ve katılımcı sayısının çok az olmasının nedeni Şirket'in bireysel emeklilik faaliyetine yukarıda belirttiğimiz gibi 2008 yılının sonunda başlamasıdır.

Şirket, 2009 yılında hayat ve kaza branşlarında 48.782.063 TL prim üreterek hayat sigortaları branşında Tablo:15 de görüleceği gibi %2,67 pazar payına sahip olarak 11. sırada yer almıştır. Tablo 16 verilerine baktığımızda Finans Emeklilik 2010 yılının ilk 4 ayında 2009 yılının ilk 4 ayına göre %140 artış göstererek 25.351.350 TL üretim ile %3,30 pazar payı olarak 7. sıraya yükselmiştir.

Prim üretimi olarak 2008 yılı ile 2009 yılı arasında çok fazla fark olmaması ile birlikte tazminat ödemeleri bir önceki yıla göre 5.640.644 TL artarak 8.773.529 TL ye yükselmiştir. Şirket mali performansı ile 2008 yılında 2.791.121 TL net kar elde ederken, 2009 yılında 4.841.409 TL net kar elde etmiştir.

Tablo:12 Finans Emeklilik Finansal Göstergeler

Finansal Göstergeler TL	2009	2008	Değişim (TL)	Değişim %
BES Katkı Payı	16.372.866	61.881	16.310.985	26358,63%
BES Toplam Fon Büyüklüğü	16.880.365	61.719	16.818.646	27250,22%
Alınan Primler	48.782.063	47.901.860	880.203	1,84%
Ödenen Tazminatlar	8.773.519	3.132.875	5.640.644	180,05%
Genel Giderler*	19.025.418	11.747.986	7.277.432	61,95%
Teknik Kâr/Zarar	1.953.077	483.299	1.469.778	304,11%
Yatırım Gelirleri	6.666.177	3.799.650	2.866.527	75,44%
Yatırım Giderleri	-1.254.009	-853.010	-400.999	47,01%
Net Kâr/Zarar	4.841.409	2.791.121	2.050.288	73,46%

Kaynak: Finans Emeklilik Faaliyet Raporu 2009

Tablo: 13 Emeklilik Şirketleri Fon Büyüklüğü

	Emeklilik Şirketi	30.06.2009 (Bin TL)	30.06.2010 (Bin TL)	Yıllık Net Değişim (Bin TL)	%
1	Anadolu Hayat Emeklilik A.Ş.	1.644.111	2.233.355	589.244	35,8%
2	Avivasa Emeklilik ve Hayat A.Ş.	1.681.064	2.227.608	546.544	32,5%
3	Yapı Kredi Emeklilik A.Ş.	1.144.516	1.618.279	473.764	41,4%
4	Garanti Emeklilik ve Hayat A.Ş.	1.106.126	1.533.566	427.440	38,6%
5	Vakıf Emeklilik A.Ş.	460.002	600.722	140.720	30,6%
6	Groupama Emeklilik A.Ş.	448.260	574.256	125.996	28,1%
7	İng Emeklilik A.Ş.	429.459	563.556	134.097	31,2%
8	Allianz Hyat ve Emeklilik A.Ş.	381.102	468.788	87.687	23,0%
9	Fortis Emeklilik	282.919	349.602	66.684	23,6%
10	Aegon Emeklilik ve Hayat	77.940	91.640	13.699	17,6%
11	Finans Emeklilik ve Hayat A.Ş.	6.274	31.260	24.985	398,2%
12	Ergo Emeklilik ve Hayat A.Ş.	4.499	30.743	26.244	583,4%
13	Deniz Emeklilik	-	24.581	24.581	-
	Genel Toplam	7.666.271	10.347.956	2.681.685	35,0%

Kaynak: [http://www.egm.org.tr/\(30.06.2010\)](http://www.egm.org.tr/(30.06.2010))

Tablo: 14 Emeklilik Şirketleri Katılımcı Sayıları

	Emeklilik Şirketi	30.06.2009	30.06.2010	Yıllık Net Değişim	Artış %
1	Anadolu Hayat Emeklilik A.Ş.	407.961	475.774	67.813	16,6%
2	Garanti Emeklilik ve Hayat A.Ş.	375.047	429.880	54.833	14,6%
3	Avivasa Emeklilik ve Hayat A.Ş.	293.225	326.629	33.404	11,4%
4	Yapı Kredi Emeklilik A.Ş.	259.930	279.020	19.090	7,3%
5	İng Emeklilik A.Ş.	154.108	163.764	9.656	6,3%
6	Vakıf Emeklilik A.Ş.	103.746	138.674	34.928	33,7%
8	Groupama Emeklilik A.Ş.	74.455	85.612	11.157	15,0%
7	Fortis Emeklilik	76.543	75.358	-1.185	-1,5%
9	Aegon Emeklilik ve Hayat	57.497	57.037	-460	-0,8%
10	Allianz Hyat ve Emeklilik A.Ş.	51.502	59.471	7.969	15,5%
11	Finans Emeklilik ve Hayat A.Ş.	11.302	30.316	19.014	168,2%
12	Ergo Emeklilik ve Hayat A.Ş.	7.004	12.227	5.223	74,6%
13	Deniz Emeklilik	-	18.028	18.028	-
	Genel Toplam	1.872.320	2.192.149	279.470	14,9%

Kaynak: [http://www.egm.org.tr/\(30.06.2010\)](http://www.egm.org.tr/(30.06.2010))

Tablo:15 Türk Sigorta Sektörü Hayat Prim Üretimi 2008-2009

Sıra	Şirket adı	2008-12 Ay		2009-12 Ay		Değişim %
		Toplam üretim (TL)	Pazar Payı %	Toplam üretim (TL)	Pazar Payı %	
1	Anadolu Hayat Emeklilik	344.914.277	% 21,88	499.735.795	% 27,43	% 44,89
2	Groupama Emeklilik	317.854.455	% 20,17	354.817.816	% 19,48	% 11,63
3	Garanti Emeklilik	123.535.464	% 7,84	181.094.232	% 9,94	% 46,59
4	AvivaSA	136.978.680	% 8,69	119.857.049	% 6,58	-% 12,50
5	Yapı Kredi Emeklilik	110.137.881	% 6,99	92.288.527	% 5,07	-% 16,21
6	Birlik Hayat	73.835.593	% 4,68	77.856.279	% 4,27	% 5,45
7	Allianz Hayat ve Emeklilik	78.050.650	% 4,95	77.278.662	% 4,24	-% 0,99
8	Axa Hayat	72.357.037	% 4,59	69.567.091	% 3,82	-% 3,86
9	Vakıf Emeklilik	58.322.117	% 3,70	64.386.325	% 3,53	% 10,40
10	American Life Hayat	74.171.099	% 4,71	59.051.171	% 3,24	-% 20,39
	İLK 10 ŞİRKET	1.390.157.253	% 88,20	1.595.932.947	% 87,61	% 14,80
11	Finans Emeklilik ve Hayat	47.733.434	% 3,03	48.621.219	% 2,67	% 1,86
12	Cardif Hayat	11.065.376	% 0,70	43.891.747	% 2,41	% 296,66
13	Deniz Emeklilik ve Hayat	33.992.361	% 2,16	41.631.641	% 2,29	% 22,47
14	Ergo İsviçre Emeklilik ve Hayat	21.594.101	% 1,37	23.172.528	% 1,27	% 7,31
15	Fortis Emeklilik ve Hayat	23.017.459	% 1,46	19.118.036	% 1,05	-% 16,94
16	Civ Hayat	6.037.367	% 0,38	12.723.530	% 0,70	% 110,75
17	Mapfre Genel Yasam	15.748.382	% 1,00	12.010.385	% 0,66	-% 23,74
18	Aegon Emeklilik ve Hayat	7.441.904	% 0,47	7.222.796	% 0,40	-% 2,94
19	Acıbadem Sağlık ve Hayat	7.628.606	% 0,48	6.831.119	% 0,37	-% 10,45
20	Demir Hayat	5.317.519	% 0,34	5.330.756	% 0,29	% 0,25
	İLK 20 ŞİRKET	1.569.733.763	% 99,59	1.816.486.705	% 99,72	% 15,72
21	New Life Yaşam	4.812.877	% 0,31	4.428.930	% 0,24	-% 7,98
22	Ak Sigorta	629.948	% 0,04	412.630	% 0,02	-% 34,50
23	Rumeli Hayat	393.685	% 0,02	270.460	% 0,01	-% 31,30
24	Gunes	327.925	% 0,02	52.951	% 0,00	-% 83,85
25	Generali	1.729	% 0,00	1.883	% 0,00	% 8,91
26	Liberty	308.948	% 0,02	-	% 0,00	-% 100,00
	SEKTÖR TOPLAMI	1.576.208.875	% 100	1.821.653.559	% 100	% 15,57

Kaynak: [www.tsrbsb.org.tr\(11.05.2010\)](http://www.tsrbsb.org.tr(11.05.2010))

Tablo:16 Türk Sigorta Sektörü Hayat Prim Üretimi 2010

Sıra	Şirket adı	2009-4 Ay		2010-4 Ay		Değişim %
		Toplam üretim (TL)	Pazar Payı %	Toplam üretim (TL)	Pazar Payı %	
1	Ziraat Hayat ve Emeklilik	-	% 0,00	234.375.433	% 30,48	-
2	Anadolu Hayat Emeklilik	134.775.516	% 20,03	125.623.066	% 16,33	-% 6,79
3	Garanti Emeklilik	66.795.414	% 9,93	85.618.797	% 11,13	% 28,18
4	AvivaSA	41.583.723	% 6,18	44.698.896	% 5,81	% 7,49
5	Birlik Hayat	23.745.581	% 3,53	39.681.580	% 5,16	% 67,11
6	Yapı Kredi Emeklilik	34.431.720	% 5,12	35.411.938	% 4,60	% 2,85
7	Finans Emeklilik ve Hayat	10.275.842	% 1,53	25.351.350	% 3,30	% 146,71
8	Vakıf Emeklilik	19.574.853	% 2,91	24.371.667	% 3,17	% 24,50
9	Allianz Hayat ve Emeklilik	26.650.341	% 3,96	23.897.253	% 3,11	-% 10,33
10	Axa Hayat	24.039.467	% 3,57	23.634.857	% 3,07	-% 1,68
	İLK 10 ŞİRKET	381.872.457	% 56,74	662.664.838	% 86,17	% 73,53
11	Deniz Emeklilik ve Hayat	12.160.633	% 1,81	18.410.845	% 2,39	% 51,40
12	American Life Hayat	20.304.767	% 3,02	18.398.304	% 2,39	-% 9,39
13	Cardif Hayat	23.596.813	% 3,51	12.573.926	% 1,63	-% 46,71
14	Groupama Emeklilik	202.797.856	% 30,13	12.159.565	% 1,58	-% 94,00
15	Ergo Emeklilik ve Hayat	7.897.966	% 1,17	9.243.438	% 1,20	% 17,04
16	Civ Hayat	2.257.635	% 0,34	7.810.852	% 1,02	% 245,97
17	Fortis Emeklilik ve Hayat	7.290.174	% 1,08	7.707.500	% 1,00	% 5,72
18	Mapfre Genel Yasam	4.543.683	% 0,68	5.574.092	% 0,72	% 22,68
19	Aegon Emeklilik ve Hayat	4.813.235	% 0,72	4.992.131	% 0,65	% 3,72
20	Ing Emeklilik	-	% 0,00	3.351.226	% 0,44	-
	İLK 20 ŞİRKET	667.535.219	% 99,19	762.886.718	% 99,20	% 14,28
21	New Life Yaşam	948.209	% 0,14	2.490.227	% 0,32	% 162,62
22	Acıbadem Sağlık ve Hayat	2.407.056	% 0,36	1.817.292	% 0,24	-% 24,50
23	Demir Hayat	1.803.807	% 0,27	1.697.065	% 0,22	-% 5,92
24	Ak Sigorta	156.642	% 0,02	95.218	% 0,01	-% 39,21
25	Rumeli Hayat	87.603	% 0,01	68.409	% 0,01	-% 21,91
26	Generali	500	% 0,00	740	% 0,00	% 48,00
27	Gunes	52.951	% 0,01	-	% 0,00	-% 100,00
	SEKTÖR TOPLAMI	672.991.988	% 100	769.055.670	% 100	% 14,27

Kaynak: www.tsrbsb.org.tr(11.05.2010)

4.3.Sermayesi

30 Eylül 2009 yılı itibariyle, şirketin nominal sermayesi 30.000.000 TL olup, 30.000 TL'si ödenmiş her biri 1 TL değerindeki 30.000.000 paydan ibarettir. İmtiyazlı hisse senedi bulunmamaktadır.

Şirket, 12 Şubat 2009 tarihinde 54 numaralı Yönetim Kurulu Kararı ile sermayesini 20.000.000 TL'den 30.000.000 TL'ye çıkartma kararı almıştır. 29 Nisan 2009 tarihinde yapılan Olağan Genel Kurul toplantısında ana sözleşmenin ilgili maddesi tadil edilmiştir. Artırılan sermaye, 18 Mayıs 2009 tarihinde tescil edilmiş, 25 Mayıs 2009 tarih ve 7317 sayılı Türkiye Ticaret Sicil Gazetesi'nde ilan edilmiştir. 10.000.000 TL tutarındaki sermaye arttırımı, 5 Haziran 2009 tarihinde nakit olarak karşılanmıştır¹⁷⁰.

4.4.Fon Birikimi

Bu bölümde Finans Emeklilik ve Hayat A.Ş. fon birikimi incelenecektir. Tablo 17 2008 ve 2009 yılları fon birikimini göstermektedir.

2008 yılında fon birikimi 48.145.974 TL iken 2009 yılında fon birikimini %41 arttırarak 68.019.984 TL ye yükselmiştir. Şirketin toplam fon birikiminin büyük bir bölümü girişimciden doğan fonlar ile hukuktan doğan fonlardan oluşmaktadır. Teknik karşılıklardaki artışın %74'ü matematik karşılıklardaki artıştan meydana gelmektedir. Prim üretimi 2008 ve 2009 yılları için hemen hemen aynı olmasına rağmen matematik karşılıkların 2009 yılında bir önceki yıla göre 4 kat artması şirketin 2009 yılındaki uzun süreli hayat sigortalarında peşin tahsilatlarının arttığının göstergesidir. Bu durum bize uzun süreli hayat sigortalarında peşin tahsilatın şirketin fon birikimi açısından önemini göstermektedir.

Finans Emeklilik ve Hayat A.Ş. teknik karını bir önceki yıla göre 4 kat, mali karını

¹⁷⁰ Finans Emeklilik Faaliyet Raporu 2009, s.69.

ise bir önceki yıla göre 2 kat arttırmıştır. Net bilanço karını da 2009 yılında % 73 arttırarak 4.841.409 TL ye yükseltmiştir.

Tablo 17: Finans Emeklilik ve Hayat A.Ş. 2008-2009 Yılı Fon Birikimi

	2008	2009
1- GİRİŞİMCİDEN DOĞAN	20.000.000	30.000.000
1-1. Ödenmiş Sermaye	20.000.000	30.000.000
2-HUKUKTAN DOĞAN	25.118.282	31.562.536
2-1. Yedek Akçeler		1.304.197
Yasal Yedek Akçeler		139.556
Olağan Üstü Yedek Akçeler		1.164.641
2-2. Teknik Karşılıklar	25.842.533	31.318.499
Kazanılmamış Primler Karşılığı	23.369.973	22.787.098
Devam Eden Riskler Karşılığı	-	-
Hayat Matematik Karşılığı	1.299.612	5.352.207
Muallak Hasar ve Tazminat Karşılığı	1.172.948	3.179.194
İkramiye ve İndirimler Karşılığı	-	-
Yatırım Riski Hayat Sigortası Poliçe Sahiplerine Ait Poliçeler İçin Ayrılan Karşılık	-	-
Diğer Teknik Karşılıklar	-	-
2-3. Amortismanlar	-766.820	-1.127.211
2-4.Kıdem Tazminatı Karşılığı	42.569	67.051
3- EKONOMİK TERCİHLERDEN DOĞAN		
3-1. Serbest ve Diğer Karşılıklar	-	-
3-2.Yeniden Değerleme Fonu	-	-
4- İŞLETME FAALİYETİNDEN DOĞAN	3.027.692	6.457.448
4-1. Blanço Karı(Vergi Öncesi)	3.027.692	6.457.448
Teknik Kar	483.299	1.953.077
Mali Kar (Yatırım Gelirleri- Yatırım Giderleri)	2.946.640	5.412.168
Net Kar/ Zarar	2.791.121	4.841.409
TOPLAM	48.145.974	68.019.984

Kaynak: Finans Emeklilik 2009 Yılı Faaliyet Raporu

4.5.Yatırımları ve Getirileri

Sigorta şirketlerinin en önemli işlevi fon yaratmak ve yaratılan fonların ekonomiye kazandırılması olduğu yukarıdaki konularda aktarılmıştı. Sigorta şirketlerinin topladıkları fonları sigortalıları korumak adına hangi yatırım araçlarında değerlendirilebileceği devlet tarafından belirlenmiştir.

Sektörün yatırımları Tablo 11 de ayrıntılı olarak verilmişti, bu tabloya göre sigorta şirketleri ağırlıklı olarak az riskli olduğundan dolayı devlet tahvilini yatırım aracı olarak tercih etmektedir. Tablo 18 de görüleceği gibi Finans Emeklilik ve Hayat A.Ş. yatırım aracı olarak emniyet ilkesi ve yasal sınırlamalar gereği yatırımlarında fazla risk alamadığından dolayı devlet tahvilini ve mevduatı tercih etmiştir.

Şirket 2009 yılındaki portföyünden yıllık %13.44 getiri sağlamıştır. Portföyün %58,33'ünü mevduat, %41,02'si devlet tahvili ve %0,65'ini yatırım fonlarından oluşmaktadır¹⁷¹. 2009 yılında Merkez bankası verilerine göre enflasyon rakamı % 6,37 olarak açıklanmıştır¹⁷². Bu durumda şirketin portföyünden %7,5 net kar elde ettiğini söyleyebiliriz.

Tablo: 17 2009 Yılı Özet Portföy Kompozisyonu

Özet Portföy Kompozisyonu	Bugünkü Değer
Mevduat	24.924.399
Devlet Tahvilleri	17.531.060
Yatırım Fonları	278.100
Portföy Değeri	42.733.559

Kaynak: Finans Emeklilik Portföy Raporu 2009

¹⁷¹ Finans Emeklilik Portföy Raporu 2009

¹⁷² *Enflasyon Verileri*, <http://www.tcmb.gov.tr/> (11.04.2010)

4.6. Genel Değerlendirme

Finans Emeklilik ve Hayat A.Ş. sigorta sektöründe 2007 yılında başladığı faaliyetlerine hız vererek devam etmektedir.

Şirket hayat sigortası prim üretiminde sürekli bir artış göstermiştir. Finans Emeklilik ve Hayat A.Ş. Türk Sigorta Sektöründe 2010 yılı Nisan ayında prim üretimine göre hayat sigortası branşında 7. Şirket olmuştur. Emeklilik branşında 2010 yılı haziran ayı rakamlarına göre Şirket 31.260 Bin TL fon birikimi sağlayarak 30.316 katılımcıya ulaşmıştır.

Finans Emeklilik ve Hayat A.Ş. mali ve teknik karını 2009 yılında bir önceki yıla göre arttırarak başarılı bir yıl geçirmiştir. Şirketin asıl karını belirleyen faktörlerden olan yatırım gelirlerinin büyüklüğü Finans Emeklilik Şirketinin 2009 portföy raporuna göre 42.733.559 TL olan portföyün %13,44'ü olarak gerçekleşmiştir. Yüksek enflasyon ortamında faiz oranlarının da yüksek olmasından dolayı şirketler mali karları ile ayakta durabilmektedir. Fakat enflasyonun tek haneli olduğu bulunduğumuz dönemde şirketlerin mali karları çok yüksek olamamaktadır. Bu bağlamda şirketler daha çok teknik karları ile ayakta kalabileceklerdir. Finans Emeklilik ve Hayat A.Ş. teknik karlılığını arttırarak sürdürülebilir bir büyümenin içine girmiştir.

Emeklilik branşı şirketler için kısa sürede karlılığını arttırabilecekleri bir branş değildir. 3-5 yıl gibi bir süreden sonra karlılığına etkisi olabilecektir. Bu sebepten dolayı Finans Emeklilik ve Hayat A.Ş. bireysel emeklilik sisteminde hem fon birikimini arttırarak devam etmeli hem de mevcut müşterilerinin sistemde kalmalarını sağlamalıdır. Çünkü Emeklilik Şirketlerinin teknik karlarına etkisi olacak en ciddi kalem topladıkları fonlar üzerinden sağladıkları fon işletim gideri kesintisidir.

Hayat sigortası ürünlerinin prim üretiminin artışı tek başına teknik karlılığı arttırması için yeterli değildir. Burada önemli olan diğer nokta ise risk yönetimidir. Eğer sigorta

başvurularının analizi başarılı bir şekilde yapılmaz ise riski yüksek olan müşteriler sigorta teminatı kapsamına alınır. Bunun sonucunda da ödenecek tazminatlar artar ve şirketin teknik karlılığı azalır. Finans Emeklilik ve Hayat A.Ş.'nin 2009 yılı Faaliyet Raporuna göre yıl içinde Ödenen Tazminat/ Alınan Prim Oranı %18 olarak gerçekleşmiştir yani, Şirket topladığı 100 TL prim üretimine karşılık 18 TL hasar ödemiştir. Bu rakamlara bakıldığında şirketin risk analizini doğru bir şekilde yürüttüğünü söyleyebiliriz.

SONUÇ

Sigorta genel anlamda bireylerin veya kurumların karşılaşacakları muhtemel risklere karşı onları teminat altına almasıdır. Sigorta riski ortadan kaldıramaz fakat büyük gelir kayıplarının gerçekleşmesi önleyebilir. Sigorta işletmeleri sigortalının güvenliğini sağlarken öncelikle kendilerinin de güven içinde olmaları gerekmektedir. Bunun içinde finansal yapılarının sağlıklı, sağlam ve kuvvetli olmaları gerekmektedir.Yapılan çalışmada dünya sigorta sektörü ile Türkiye sigorta sektörünün gelişimi incelenmiş ve toplanan fonların nasıl değerlendirildiği konusu irdelenmiştir.

Sigorta sektörünün Türkiye’de ki gelişimi incelendiğinde 1980’den sonra büyük gelişme gösterdiğini görmekteyiz. Fakat bu gelişme sigorta sektörü için yeterli değildir. Toplam prim üretiminin GSYİH’ya oranının en az %5 olmasının gelişmişlik göstergesi olarak değerlendirildiği göz önüne alındığında, ülkemiz sigortacılık sektörünün prim üretiminin en az 4 kat daha büyümesi hedef olarak alınmalıdır. Bu da prim üretiminin 35 milyar dolar seviyesine çıkartılması anlamına gelmektedir. Kuşkusuz, prim üretiminde sözü edilen artışın kısa bir gelecekte sağlanması bazı ekonomik faktörlerin gelişmesine bağlıdır. Bunlar arasında ise; ekonomimizin şimdi ve önümüzdeki dönemde istikrar içinde büyümesi ve krizlerin yaşanmaması, siyasette istikrarın sağlanması ve sigorta sektörüne güveni sarsacak tutum ve davranışlardan uzak kalınması sayılabilir.

Türk sigorta sektörünün gelişmiş ülkeler seviyesine yükselebilmesi için yukarıda belirttiğimiz gibi fon oluşumunun ana kaynağı olan direk prim üretiminin artışı ile mümkün olabilir. Son yıllara baktığımızda Türkiye'deki prim üretimi gelişmiş ülkeler seviyesinin altında olmasına rağmen büyüme hızı gelişmiş ülkelere göre yüksektir, bu durum büyüme potansiyelinin olduğunu göstermektedir. Mevcut potansiyelin yabancı firmaların dikkatini çekmesi ile sektöre ilgi daha da artmıştır.

Sigorta şirketlerinin teknik karlılıkları şirketin var oluşunu sürdürebilmesi için önemi büyüktür. Teknik karlılığı düşük olan şirketlerin varlığı tehlike altındadır. 2009 yılında sigorta sektöründe ki mali karlılık rakamlarına baktığımızda karlılığın yüksek getirili Hazine bonusu ve devlet tahvillerinden kaynaklandığını görmekteyiz, fakat 2010 da faizler %7-8 lere düştüğü için mali kar yüksek olmayacaktır. Bu sebepten dolayı teknik karlılık şirketler için daha da önemli hala gelecektir. Şirketler mali karlılıktan ziyade teknik karları arttırıcı faaliyetlerde bulunmaları gerekecektir.

Gelişmiş ülkelerde sigorta sektöründe toplanan primler ülkelerin makro ekonomik yapısını etkileyecek seviyelere gelmiştir. Türk sigorta sektörünün de gelişmiş ülkeler seviyesine yükselerek ekonomiye olan etkisinin daha da artması gelecek yıllarda beklenebilecek bir gelişmedir.

KAYNAKÇA

Kitaplar

- Acinan, Hilmi, *Sigortaya Giriş*, İstanbul 1998.
- Berk, Niyazi, *Sigorta Şirketlerinde Mali Yeterlilik ve Risk Yönetimi*, İstanbul 2005.
- Demirci Azmi, Şen Atakan. *Bireysel Emeklilik Sistemi*, İstanbul 2006.
- Genç, Ahmet, *Sigorta Şirketlerinin Mali Analizi*, Ankara 2006.
- Güvel Enver Alper, Güvel Afitap Öndaş, *Sigortacılık*, Afitap Öndaş Seçkin Yayıncılık 2008.
- Güven, Orhan, *Açıklamalı Sigorta ve Reasürans Terimleri Sözlüğü*, Ceyma matbaacılık 1995.
- Karacan, Ali İhsan, *Sigortacılık ve Sigorta Şirketleri*, İstanbul 1994.
- Korkmaz, Esfender, *Sosyal Güvenlikte Yeni Yaklaşım :Bireysel Emeklilik*, 2006, İstanbul Ticaret Odası.
- Kuşcu, Sinan, *Sigorta Talep Teorisi ve Türkiye Uygulaması*, Erzurum 1996.
- Malatyalı, Nihat Kamuran, *Türk Sigorta Sektörü Orta Vadeli Gelişme Beklentileri*, İstanbul 2008.
- Moroğlu, Erdoğan, *Türk Ticaret Kanunu Ve İlgili Mevzuat*, İstanbul 1999.
- Nomer Cahit, Yunak Hüseyin. *Sigortanın Genel Prensipleri*, Cayma Matbaacılık 2000.
- Oksay,Suna, *Avrupa Birliği Sigorta Mevzuatı ve Uygulamaları Semineri*, İstanbul 2005.
- P.J. Mcbrien, *Company Insurance Handbook*, Great Britain 1973.
- Tekşen Ömer, Atalay Serdar. *Sigorta İşlemleri Muhasebesi*, Ankara 2006.
- Uralcan, Şebnem, *Temel Sigorta Bilgileri ve Sigorta Sektörünün Tapısal Analizi*, İstanbul 2006.
- Ünal, Targan, *Si0gorta Sektörünün Ekonomik İşlevi ve Fon Yaratma Kapasitesi*, İstabul 1994.
- W.A. Dinsdale, *Elements Of Insurance*, London 1963.
- Williams C.Arthur, Richard M.Heins, *Risk Management And Insurance*, Singapore 1985.
- Yolcu, Halil, *Avrupa Birliği Sürecinse Türk Sigorta Sektörü*, İstanbul 2009.

Sürelî Yayınlar

Reasürör Dergisi sayı:36.

Ahmet Erol-Ercan Yıldırım , “Sosyal Güvenlik Sistemlerinde Yaşanan Krizlerin Bireysel Emeklilik Sisteminin Gelişimine Etkileri”, *Yaklaşım Dergisi*, Kasım 2005.

S.Giray Velioğlu , ‘Sosyal Güvenlik Reformu ve Bireysel Emeklilik Sistemi’, *İşveren Dergisi*, Ağustos 2009.

Ajlan Sözütek, *Kobifinanas Dergisi*, Eylül 2008.

Yusuf Bayraktutan-Mustafa Şahin, “Bireysel Emeklilik Sektörünün Gelişimi ve Bilgi-Bilişim Teknolojilerin Kullanımı”, *Bilgi Ekonomi ve Yönetimi Dergisi*, 2007.

Ali Mustafa Su, ‘Sigortacılık Açısından Bireysel Emeklilik Sistemi’, *İşveren Dergisi*, Ağustos 2009.

Ali Haydar Elveren, “Bireysel Emeklilik Sisteminin Makro Ekonomik Etkileri”, *İşveren Dergisi*, Mayıs 2003

Erden Alptekin-Elif Ay, ‘Basel II Gün Işığında Çıkıyor’, *Ekonomi Dergisi*, Mart 2008

Doğan Tanrıseven, *Dünya Gazetesi*, 27 Mart 2009

Onur Acar, “Avrupa Birliğinde Yükümlülük Karşılama Yeterliliği , Solvency II”, *Sigorta Araştırmaları Dergisi*, Ekim 2005

Emine Orhaner, “Türkiye’de Sigorta Sektörü Gelişiyor”, *İktisat İşletme ve Finans Dergisi*, sayı 117, Ankara 1995.

Finans Emeklilik Portföy Raporu, 2009

Finans Emeklilik Faaliyet Raporu, 2009

Tezler

Alim Zurnacı, *Hayat Dışı Sigorta Şirketlerinin Fon Oluşturma İmkanları Ve Yönetimi Analizi*, (Sakarya Üniversitesi Yüksek Lisans Tezi), Sakarya 2007.

Bülent Karakan , *Hayat Sigorta Şirketlerinde Prim Üretimi, Fon Yönetimi, Kar Payı Dağıtımı Ve Uygulamadan Bir Örnek*, (İstanbul Üniversitesi, Siyasal Bilgiler Fakültesi, Basılmamış Yük. Lisans Tezi), İstanbul 2000.

Tuncer Asuna Kutlu, *Sigorta İşletmelerinde Yatırım Yaklaşımları: Alternatif Modeller ve Türkiye Uygulaması*, Yayınlanmış Doktora Tezi, D.E.Ü.Sosyal Bilimler Enstitüsü, İzmir 1997.

Yasemin Çankaya, *Hayat Sigortası Şirketlerinde Fon Yönetimi, Yatırım Araçları ve Ekonomiye Etkileri*, (Marmara Üniversitesi Basılmamış Yüksek Lisans Tezi), İstanbul 2008.

Web Kaynakları

Acente El Kitabı-Genel Bilgiler, <http://www.basariigroup.com/sigorta.pdf>, (11.02.2010)

Enflasyon Verileri, <http://www.tcmb.gov.tr/> (11.04.2010)

Kasko Sigortası Genel Şartları, [http:// www. traport.org.tr](http://www.traport.org.tr), (15.04.2010)

Kasko Sigortasının Teminatları, [http:// www.sigortasektoru.com](http://www.sigortasektoru.com), (15.05.2010)

Kıdem Tazminatı,http://www.alomaliye.com/2007/ozan_uslu_kidem_ii.htm
(07.05.2010)

Mühendislik Sigortaları, [http:// www.ekosem.ieu.edu.tr](http://www.ekosem.ieu.edu.tr), (14.04.2010)

Özel Plasman, <http://muhasebeturk.org/ecopedia/399-o-2/5747-ozel-plasman-nedir-nedemek-anlami.html>

Pay Senedi Nedir, <http://farkbul.net/analizler/7213-pay-senedi-nedir-odunc-pay-senedi.html>(19.04.2010)

Riyazi İhtiyat,<http://www.sigorta.mesiar.com.tr/sozluk.html>(03.03.2010)

Sigorta Acenteleri Ders Notları, <http://www.sigorta.org.tr>(10.04.2010)

Sigorta Çeşitleri Önemi Ve Unsurları,

<http://www.mehmetbilgeozakcaoglu.blogcu.com/sigortanın-tarihsel-gelisimi> /5970577,
(20.04.2010)

Sigorta ve Reasürans ile Emeklilik Şirketlerinin İç Sistemlerine İlişkin Yönetmelik,
<http://www.hazine.gov.tr/irj/portal> (02.05.2010)

Sigorta Şirketleri Fon Kaynakları, [hazine.gov.tr](http://www.hazine.gov.tr)(02.02.2010)

http://www.birlikhayatsigorta.com.tr/raporlar/2007_Faaliyet_Raporu.pdf
(06.01.2010)

<http://www.mevzuat.adalet.gov.tr/html/1045.html>(05.05.2010)

Sigorta Şirketlerinin Yatırımları, <http://www.tsrsb.org.tr/tsrsb/Maliye-Muhasebe.htm>(03.04.2010)

Sigorta Şirketleri Yatırım Sınırlamaları, <http://www.hazine.gov.tr/irj/portal/>(17.04.2010)
Sosyal Güvenlik Sistemi, [http:// www.sosyalsiyaset.net/documents/soru_sg.htm](http://www.sosyalsiyaset.net/documents/soru_sg.htm),
(11.05.2010)

Sosyal Güvenlik Sistemlerinde Özel Emeklilik Programlarının Yeri Ve Önemi,
www.tisk.org.tr(01.05.2010)

<http://www.euractiv.com.tr/.../dunyada-bireysel-emeklilik-sistemi-gelecege-yatirim>(11.04.2010)

Suna Oksay, *Türk Özel Sigortacılığının Tarihsel Gelişim*, <http://www.tsrsb.org.tr>,
(11.12.2009)

Teknik karşılıkları karşılayan varlıklara ilişkin sınırlamala,
http://www.alomaliye.com/2007/sigorta_reasurans_emeklilik.htm

Trafik Sigortası Genel Şartları, [http:// www.tsrsb.org.tr](http://www.tsrsb.org.tr), (22.02.2010)

Türev Piyasalar ve Vadeli İşlem Piyasalarının Gelişimi,
<http://www.veribaz.com/viewdoc.html?turev-piyasalar-ve-vadeli-islem-piyasalarinin-gelisimi-372702.html>(01.04.2010)

Türev Piyasalar, www.baskent.edu.tr/~gurayk/finpazcarsamba11.doc(01.04.2010)

Yangın Sigortası Genel Şartları, [http:// www.tsrsb.org.tr](http://www.tsrsb.org.tr) (12.03.2010)

Yedek Akçe, <http://www.muhasebeturk.org/ecopedia/411-y/3759-yedek-akce-nedir-nedemek-anlami-tanimi.html> (05.03.2010)

Yükümlülük Karşılama Yeterliliği,www.tsrsb.org.tr(11.11.2009)

Zorunlu Trafik Sigortası, [http:// www.trafik-sigortasi.net](http://www.trafik-sigortasi.net), (15.03.2010)